

Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor

DATUM
2020-01-23
ERT DATUM
2019-05-02

DIARIENR
2019/89–5
ER BETECKNING
U2019/01717/GV

Regeringen
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor

Regeringen gav den 2 maj 2019 Statskontoret i uppdrag att utvärdera folkbildningsinsatserna Svenska från dag ett, Vardagssvenska och Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser.

Statskontoret överlämnar härmed rapporten *Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor* (2020:2).

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Gabriel Brandström samt utredarna Nadja Bogestam, föredragande, och Eero Carroll var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Nadja Bogestam

Innehåll

	Sammanfattning	9
1	Inledning	15
1.1	Regeringens uppdrag till Statskontoret	16
1.2	Utvärderingen grundar sig på insatsernas syften, mål och regelverk	17
1.3	Genomförandet av uppdraget	22
1.4	Rapportens disposition	24
2	Statsbidragets omfattning, fördelning och ändamålsenlighet	27
2.1	Sammanfattande iakttagelser	27
2.2	Kort framförhållning och sena beslut om tilldelning av medel	28
2.3	Statsbidraget till asylverksamheten svarar inte upp mot målgruppens fördelning och möter inte efterfrågan och behov	29
2.4	Samverkan och TIA-medel ökar förutsättningarna att möta efterfrågan	40
2.5	Anordnarna anser att bidraget till UMSI inte ger tillräckliga förutsättningar för att möta målgruppens behov	41
3	Insatserna har inte nått vissa delar av målgruppen	47
3.1	Sammanfattande iakttagelser	47
3.2	Insatserna når fyra av tio asylsökande, men har svårt att nå vissa delar av målgruppen	48
3.3	UMSI har svårt att nå ”rätt målgrupp”	54
3.4	Praktiska hinder medför att vissa asylsökande avbryter sitt deltagande, orsaker till avhopp i UMSI är mer oklara	58
4	Insatsernas utformning och innehåll	61
4.1	Sammanfattande iakttagelser	61
4.2	Innehållet i insatserna skapar förutsättningar för att uppnå målen	62

4.3	Jämställdhet är ett vanligt inslag, men det finns vissa risker i hur det tas upp	63
4.4	Varierande studieformer i syfte att motivera och inspirera deltagarna	65
4.5	Insatserna skapar nya mötesplatser vilket kan påverka möjligheten till etablering	67
4.6	Förutsättningar och krav på lärare och kursmaterial varierar	68
4.7	Anordnarna anpassar delvis utbildningen utifrån deltagarnas nivå och behov	69
4.8	Samverkan är viktig för att kunna erbjuda deltagarna ett brett och relevant innehåll, men har inte alltid fungerat optimalt	74
4.9	Begränsade utvärderingar av insatsernas innehåll och utformning	77
5	Resultatet av insatserna	79
5.1	Sammanfattande iakttagelser	79
5.2	Svenska från dag ett och Vardagssvenska har varit meningsfulla, rustar för vidare studier och leder till mer delaktighet i samhället	80
5.3	UMSI har framför allt en viktig social och stärkande betydelse för målgruppen	85
5.4	Det krävs mer tid i insatserna för att påverka jämställdhetsmålen i någon större omfattning	88
5.5	Insatserna bidrar till statens syften med statsbidraget till folkbildningen, men syftenas relevans kan ifrågasättas	89
5.6	Kunskapsutvecklingen är begränsad	92
6	Statskontorets slutsatser	95
6.1	Sammanfattande slutsatser	95
6.2	Obalans i resursfördelningssystemet till asylsökande, men stödet till de som deltar är ändamålsenligt och syftena uppnås	96
6.3	UMSI motverkar kvinnornas utanförskap, men deltagarna behöver mer stöd för att insatsen ska nå sitt syfte	99
6.4	Framgångsfaktorer för att nå deltagare och främja deras etablering	102
6.5	Folkbildningen är flexibel och bedriver mer verksamhet än de får ersättning för, men når inte de med störst behov	105

6.6	Att deltagarna inte följs upp gör det svårt att bedöma hur väl syftena uppfylls	105
-----	---	-----

	Referenser	107
--	-------------------	------------

Bilagor

1	Regeringsuppdraget	113
2	Metodbeskrivning	115
3	Statsbidrag till folkbildningsinsatserna	121
4	Verksamhets- och deltagarstatistik	129

Följande bilagor finns att ladda ner på www.statskontoret.se

5	Enkät: Svenska från dag ett	
6	Enkät: Vardagssvenska	
7	Enkät: Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser	

Sammanfattning

Hösten 2015 kom ett mycket stort antal människor på flykt till Sverige. Därför behövdes det fler och mer effektiva insatser för att ta emot asylsökande och etablera nyanlända i samhället. Regeringen beslutade att skjuta till statsbidrag till tre nya folkbildningsinsatser för att möta behovet. Statskontoret har haft i uppdrag av regeringen att utvärdera dessa folkbildningsinsatser. Två av insatserna, Svenska från dag ett och Vardags-svenska, vänder sig till asylsökande. De ska ge en meningsfull sysselsättning under asyltiden samt leda till att de som har fått uppehållstillstånd snabbare etablerar sig i arbets- och samhällslivet. Den tredje insatsen heter Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser (UMSI) och vänder sig till utrikes födda kvinnor som av olika skäl varken deltar i utbildning eller arbetar. Syftet med UMSI är att visa olika vägar till studier för att öka kvinnornas chanser att få ett arbete.

Fördelningen av statsbidragen svarar inte upp mot efterfrågan och behov

Regeringen har fördelat knappt 650 miljoner kronor till de tre insatserna under åren 2016 till 2018. Statskontorets utvärdering visar att det finns en obalans i resursfördelningssystemet och att medlen varken täcker de asylsökandes efterfrågan eller behov. Flera studieförbund tar in fler deltagare än de får finansiering för. Flera folkhögskolor har köer med asylsökande som vill delta i insatserna, men som de inte har ekonomiska möjligheter att ta emot. Samtidigt fylls platserna på andra orter på av asylsökande som kan gå insatserna flera gånger.

Deltagarna deltar ofta i flera av insatserna, och hoppar från anordnare till anordnare

Anordnarna för Svenska från dag ett och Vardagssvenska anser att de två insatserna kompletterar varandra, snarare än att de vänder sig till olika delar av målgruppen. Anordnarna slår också ofta ihop insatserna för att kunna erbjuda deltagarna mer utbildning. Det förekommer också att

anordnare bedriver mer verksamhet än de har fått ersättning för i syfte att ge deltagarna mer utbildning. Både de asylsökande deltagarna och kvinnorna som deltar i UMSI deltar ofta i insatserna flera gånger. De asylsökande hoppar också från anordnare till anordnare för att få del av mer utbildning.

Fyra av tio asylsökande har deltagit i insatserna, men anordnarna har svårt att nå vissa delar av målgruppen

Knappt fyra av tio asylsökande har deltagit i Svenska från dag ett och Vardagssvenska under 2018. Kvinnor är överrepresenterade i insatserna när det gäller målgruppen asylsökande. Ungefär hälften av deltagarna har en låg utbildningsnivå. Men anordnarna för insatserna för asylsökande har svårt att nå asylsökande i eget boende och asylsökande som inte redan är motiverade att studera.

UMSI har haft svårt att nå rätt målgrupp, främst för att anordnarna inte har arbetat direkt uppsökande

Anordnarna till UMSI har haft svårt att nå målgruppen som Folkbildningsrådet särskilt har prioriterat. Denna målgrupp består av utrikes födda kvinnor som är korttidsutbildade och kvinnor som inte redan har någon kontakt med samhällets aktörer. Det beror delvis på att rekryteringen till UMSI inte har skett direkt uppsökande.

Folkbildningen bidrar med flexibla insatser utifrån deltagarnas behov och önskemål

De tre insatsernas innehåll och utformning utgår i stor utsträckning från vad deltagarna önskar och behöver. De syftar till att stärka deltagarnas kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Insatserna bidrar därmed till att skapa förutsättningar för att nå insatsernas syften.

Att utgå från individuella behov och förutsättningar ökar förutsättningarna för individerna att etablera sig enligt forskning. Företrädare för insatserna lyfter också blandade målgrupper, engagerade lärare och pedagogiskt kursmaterial som framgångsfaktorer för deltagarnas lärande. Men anordnarna har i olika omfattning haft möjlighet att anpassa utbildningarna efter

dessa faktorer. UMSI skiljer ut sig från de övriga insatserna, eftersom de har mer inslag av motivationsarbete och individuell vägledning för att stärka kvinnornas självförtroende och personliga utveckling.

Vardagssvenska är den mest formaliserade insatsen.

Svenska från dag ett och Vardagssvenska bidrar till meningsfull sysselsättning och snabbare genomströmning

Statskontoret bedömer att insatserna Svenska från dag ett och Vardagssvenska överlag uppnår sina syften. Insatserna bidrar enligt anordnarna i första hand till att rusta deltagarna för fortsatta studier i svenska för invandare (sfi). Anordnarna anser också att det är vanligt att deltagarna då kan placeras på en högre sfi-nivå än om de inte hade deltagit i de tidigare insatserna. Däremot rustas deltagarna inte i lika hög utsträckning för arbete, enligt anordnarna. Insatserna bidrar också till meningsfull sysselsättning för de asylsökande. De asylsökande är också mycket nöjda med insatserna, men efterfrågar fler studietimmar och möjlighet till fortsatta studier.

Det saknas longitudinell registerdata över deltagarna, vilket gör att det är svårt att bedöma deltagarnas progression. Det är också oklart hur mycket situationen skulle ha förbättrats för målgruppen om insatserna inte hade funnits. Det beror på att många asylsökande som deltar i insatserna ändå är studiemotiverade. Vi ifrågasätter också om syftena med insatserna är för lågt ställda. Det vore märkligt om en utbildningsinsats inte alls skulle bidra till en meningsfull sysselsättning och påskynda en framtida etablering i arbets- och samhällslivet.

UMSI bidrar framför allt till att bryta kvinnornas utanförskap

Det är tveksamt om UMSI uppnår sitt syfte, det vill säga att deltagandet faktiskt leder till någon progression för kvinnorna när det gäller att påbörja andra studier eller möjligheter till arbete. Steget till etablering är för de flesta av kvinnorna i målgruppen långt, längre än för de mer studiemotiverade asylsökande som ingår i målgruppen för de andra utvärderade insatserna.

Även om Statskontoret anser att UMSI bara till viss del uppnår sitt syfte anser vi att insatsen ändå fyller en viktig funktion för kvinnorna. Det beror på att den bidrar till att stärka kvinnornas självförtroende, självständighet och sociala nätverk utanför hemmet. Insatsen är därför viktig för att bryta kvinnornas utanförskap och för att kunna nå de jämställdhetspolitiska målen. Samtidigt har insatsen bara funnits sedan 2018, och det är för tidigt att säga hur det går för kvinnorna efter insatsen.

De kvinnor som har deltagit i insatsen är ändå tacksamma för att de fått en möjlighet att komma utanför hemmet och uppger att insatsen stärkt deras självförtroende och självständighet. Insatsen är därför ett viktigt steg mot att bryta kvinnornas utanförskap.

Viktiga men begränsade insatser

Statskontorets utvärdering visar att innehållet i och utformningen av de tre insatserna är ändamålsenlig och att insatserna är viktiga för målgrupperna. Men insatserna har bara nått vissa delar av målgrupperna och tiden i insatserna är begränsade. Därför har också resultaten av insatserna blivit begränsade.

Deltagarna i UMSI behöver också mer socialt och individuellt anpassat, vägledande och matchande stöd för att ta sig ur sitt utanförskap och för att insatsen ska kunna uppnå sitt syfte. Därför är det viktigt att säkerställa att deltagarna får tillräckligt med tid i insatserna och att de som arbetar med målgruppen har de förutsättningar som krävs för att ge målgruppen den sociala och motiverande stöd som de behöver. Eventuellt kan andra aktörer vara mer lämpade att utföra uppdraget. Detta är särskilt viktigt att överväga för de kvinnor som står långt från studie- och arbetsmarknaden, den målgrupp som Folkbildningsrådet har prioriterat för insatsen. Det krävs också att andra aktörer tar ett större ansvar för att stödja folkbildningen i deras arbete med att nå och stödja målgrupperna för ett mer direkt uppsökande arbete för att nå de mest utsatta kvinnorna.

Insatserna bidrar till att uppnå statens syften med statsbidraget till folkbildningen

Insatserna bidrar till att uppnå syftena med statens bidrag till folkbildningen. En stor del av insatserna handlar om demokratifrågor och kultur

och insatserna är en viktig mötesplats för integration och sociala utbyten. Insatserna bidrar också till språk- och kunskapsutveckling och till att inkludera och integrera nya målgrupper i folkbildningens insatser. Vi vill dock ifrågasätta om syftena med statens bidrag till folkbildningen har en styrande verkan på folkbildningen som helhet, eftersom folkbildningsinsatser inte styrs på mål som relateras till syftena. Vi menar att syftena snarare utgör en integrerad del av folkbildningens arbetssätt - med andra ord, att syftena kan uppfattas som en beskrivning av vad folkbildningen faktiskt gör, snarare än som riktmärken för målstyrning av vad som görs.

Insatserna bidrar också till de jämställdhetspolitiska målen, om än i låg utsträckning

Kvinnor är överrepresenterade bland deltagarna i insatserna för asylsökande, i den potentiella målgruppen. Kvinnorna kan också ha ett särskilt behov av sådana insatser, eftersom utrikes födda kvinnor generellt har svårare än utrikes födda män att etablera sig på arbetsmarknaden.

Anordnarna av de tre insatserna har också anpassat utbildningarna så att småbarnsföräldrar ska kunna delta i undervisningen. Ett vanligt inslag i undervisningen har också varit samtal och diskussioner om normer kring ansvar för hem och arbete. Det kan på sikt bidra till en mer jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

Insatserna bidrar också att förkorta deltagarnas vägar till arbete och studier, vilket är ett viktigt bidrag till att nå målet om ekonomisk jämlikhet. Samtidigt har deltagarnas tid i insatserna varit kort, vilket gör att insatserna rimligtvis endast har bidragit till de jämställdhetspolitiska målen i begränsad utsträckning.

1 Inledning

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att utvärdera tre folkbildningsinsatser som ska främja asylsökandes och utrikes födda kvinnors etablering i samhället (tabell 1.1).

Hösten 2015 kom ett mycket stort antal människor på flykt till Sverige. Antalet asylsökande uppgick detta år till nästan 163 000.¹ Detta satte integrationsfrågan högt upp på regeringens agenda. Det behövdes då fler och mer effektiva insatser för att ta emot asylsökande och för att etablera nyanlända i samhället.

Regeringen anser att folkbildningens pedagogiska inriktning och särart gör den till viktig del av utbildningsväsendet och till en betydelsefull aktör för att höja kunskapsnivån i samhället. Folkbildningens pedagogik bygger i hög grad bygger på samtal och erfarenhetsutbyte i mindre grupper, vilket kan ge det stöd och den stimulans som många personer behöver.² Regeringen beslutade därför om två särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

År 2015 startade folkbildningsinsatsen *Svenska från dag ett* hos studieförbund och 2016 startade samma insats på folkhögskolor liksom insatsen *Vardagssvenska* hos studieförbund. Det gemensamma syftet med insatserna är att ge deltagarna en meningsfull sysselsättning under asyltiden samt att snabbare etablera de som får uppehållstillstånd i arbets- och samhällslivet.

År 2018 infördes ytterligare en folkbildningsinsats, *Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser* (UMSI). Insatsens syfte är att genom uppsökande insatser motivera och rekrytera utrikes födda kvinnor som av olika skäl inte deltar i utbildning för att öka deras chanser att få ett arbete.

---

¹ Migrationsverkets årsredovisning 2015, s. 3.

² Prop. 2014/15:1 *Budgetpropositionen för 2015*, s. 26.

Tabell 1.1. Sammanfattande översikt av insatsernas syften, målgrupper, anordnare och särskilda regleringar.

	Svenska från dag ett	Vardagssvenska	Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser (UMSI)
Syfte med insatsen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ge en meningsfull sysselsättning under asyltiden ▪ Påskynda en framtida etablering i arbets- och samhällslivet för de som beviljas uppehållstillstånd (Vardagssvenska fokuserar dock mer på språkundervisning) 		Visa på olika vägar till studier för att främja kvinnornas chanser till jobb
Målgrupp	Asylsökande som är inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem		Utrikes födda kvinnor som av olika skäl varken deltar i utbildning eller jobb
Anordnare som bedriver insatsen (inkl. startår)	Studieförbund (2015) Folkhögskolor (2016) SISU (2017)	Studieförbund (2016)	Studieförbund (2018)
Regelverk	Förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och nyanlända		Förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen samt regeringens villkor till Folkbildningsrådet
Följer särskild studieplan	Nej	Ja	Nej

1.1 Regeringens uppdrag till Statskontoret

Statskontoret har haft i uppdrag att utvärdera folkbildningsinsatserna Svenska från dag ett, Vardagssvenska och Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser. I uppdraget ingår följande delar:

- undersöka om insatserna har genomförts på ett ändamålsenligt sätt utifrån statens syften med folkbildningen

- bedöma om insatserna har uppnått sina respektive syften
- redovisa vilka resultat som insatserna har uppnått
- ta reda på vilka typer av verksamheter som har genomförts
- ta reda på vilka deltagare som insatserna har nått respektive inte lyckats nå
- ta reda på vilken betydelse som insatserna har haft för deltagarna
- kartlägga hur folkbildningens aktörer har samverkat, såväl nationellt som regionalt och lokalt
- analysera framgångsfaktorer
- visa vilka av de jämställdhetspolitiska målen som uppdragen har bidragit till att uppnå.

I uppdraget ingår att hämta in underlag från berörda aktörer inom folkbildningen samt Länsstyrelsen i Jönköpings län. I vårt uppdrag ingår inte att lämna några förslag. Hela uppdraget finns i bilaga 1.

1.2 Utvärderingen grundar sig på insatsernas syften, mål och regelverk

Vi beskriver i detta avsnitt de syften, mål och regelverk som ligger till grund för insatserna och hur Statskontoret har genomfört utvärderingen.

1.2.1 Syftena med insatserna

Syftet med folkbildningens insatser för asylsökande, Svenska från dag ett och Vardagssvenska, är att bidra till meningsfull sysselsättning och att snabbare etablera de asylsökande som får uppehållstillstånd i samhället. För Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser (UMSI) är syftet att visa möjliga vägar till studier och att öka chanserna för utrikes födda kvinnor att få arbete.

Bidraget för insatser för asylsökande ska bidra till meningsfull sysselsättning och påskynda framtida etablering

Villkoren för statsbidrag till folkbildningens insatser för asylsökande regleras i förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare. I förordningen framgår att syftet med statsbidraget är att ge asylsökande en

meningsfull sysselsättning under asyltiden och att de som får uppehållstillstånd snabbare ska etablera sig i arbets- och samhällslivet. Insatserna ska även stärka deltagarnas kunskaper i svenska språket och om samhället och främja deltagande i arbets- och samhällslivet. Insatsen vänder sig till asylsökande och personer som har fått uppehållstillstånd och bor i Migrationsverkets anläggningsboende.³

Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser ska visa möjliga vägar till studier och öka chanserna att få arbete

Villkoren för statsbidraget till Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser (UMSI) finns i regeringens riktlinjer till Folkbildningsrådet.⁴ Målgruppen för insatsen är utrikes födda kvinnor. Folkbildningsrådet har i sina villkor till studieförbunden vidare definierat att den huvudsakliga målgruppen är korttidsutbildade utrikes födda kvinnor som är 20 år eller äldre och som inte redan deltar i studieförbundens ordinarie verksamhet. Därmed riktar sig insatsen till en målgrupp som står långt ifrån studier och arbetsmarknad.

Regeringens syfte med insatsen är att visa möjliga vägar till studier inom exempelvis folkhögskola eller kommunal vuxenutbildning. Samtidigt betonar regeringen att insatsen ska syfta till att “deltagarna ska påbörja studier som kan öka chanserna att få ett jobb”. Regeringen anger vidare att “verksamheten kan utformas som aktiverande och självstärkande kurser med studie- och arbetslivsträning inom exempelvis folkhögskola eller kommunal vuxenutbildning” och att “syftet är att kurserna ska ge deltagarna ökad kunskap om sig själva och sin omvärld, och att ge motivation och praktisk träning i studier och i att söka jobb”.⁵ Regeringen motiverar satsningen med att utrikes födda kvinnor har en låg sysselsättning och att de vill hitta nya sätt att nå denna målgrupp.

---

³ 3 § förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

⁴ Riktlinjer för 2019 för Folkbildningsrådet i fråga om användningen av anslagen 14:1 och 14:3 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, 2018-12-20, U2018/04740/UF (delvis), U2018/04767/UF.

⁵ Artikel från Utbildningsdepartementet publicerad den 31 augusti 2017 på <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/08/uppsokande-och-motiverande-studieforbundsinsatser-riktade-till-utrikes-fodda-kvinnor/> (hämtad 2019-09-02).

1.2.2 Andra mål och syften som reglerar insatserna

Statskontoret har också i uppdrag att undersöka om insatserna har genomförts på ett ändamålsenligt sätt utifrån statens syften med folkbildningen. Vi ska också visa vilka av de jämställdhetspolitiska målen som insatserna har bidragit till att uppnå.

Fyra syften ligger till grund för statsbidraget till folkbildningen

Riksdagen har beslutat att folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället.⁶ Detta övergripande mål för folkbildningspolitiken ska spegla folkbildningens idémässiga grund, särskilda pedagogik och självständighet.⁷

Riksdagen har även fastställt fyra syften för sitt stöd till folkbildningen. De ligger till grund för hur det statliga folkbildningsanslaget ska användas. Syftena är att bidragen ska:

1. stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin (demokratisyftet)
2. bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen (påverkans- och mångfaldssyftet)
3. bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället (utbildnings- och bildningssyftet)
4. bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet (kultursyftet).⁸

De jämställdhetspolitiska målen har till syfte att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv

Regeringens övergripande jämställdhetspolitiska mål är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det innebär att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter

---

⁶ Prop. 2013/14:172 *Allas kunskap – allas bildning*, s. 19.

⁷ Prop. 2018/19:1, utgiftsområde 17, s. 168.

⁸ 1 § förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen.

och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.⁹ Riksdagen har också beslutat om sex delmål för jämställdhetspolitiken.¹⁰

1. En jämn fördelning av makt och inflytande
2. Ekonomisk jämställdhet
3. Jämställd utbildning
4. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
5. Jämställd hälsa
6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

1.2.3 Vad har vi utvärderat insatserna mot?

Statskontoret har tolkat att uppdraget består av två huvudsakliga delar: genomförandet och resultatet av insatserna. I det här avsnittet beskriver vi de utgångspunkter som ligger till grund för vår utvärdering.

Genomförandet av insatserna ska skapa förutsättningar för måluppfyllelse

Villkoren för att vi ska bedöma att insatserna har genomförts på ett ändamålsenligt sätt är att fördelningen av statsbidraget, rekryteringen av deltagarna och innehållet, studieformerna och utformningen av insatserna har bidragit till att skapa förutsättningar för att nå det övergripande syftet med de tre insatserna. Det innebär att vår analys av genomförandet respektive resultatet av insatserna delvis går in i varandra.

Vi har gjort en översiktlig genomgång av forskning kring vilka faktorer som är viktiga för att etablera sig i samhället, både i Sverige och utomlands.¹¹ Dessa forskningsstudier visar att aktiv rekrytering, kunskaper i svenska språket, samhällsinformation, sociala nätverk och stöd för att söka

---

⁹ Prop. 2018/19:1, utgiftsområde 13, s. 46.

¹⁰ Prop. 2018/19:1, utgiftsområde 13, s. 46.

¹¹ Urvalet av studierna som vi diskuterar är detsamma som i tidigare forskningsgenomgångar gjorda hos Delegationen för migrationsstudier (Joyce 2015) samt av Gonzalez Garibay och de Cuyper (2013) för OECD:s räkning. För konktionens skull har vi valt att lyfta fram ett antal specifika studier i urvalet som gäller betydelsen av de mekanismer som påverkar integrationen.

sig vidare till studier och arbete är viktiga för etableringen.¹² Förutsättningarna för individer att etablera sig ökar också om insatser utgår från individuella behov och förutsättningar.¹³ Men forskning visar också att etableringsreformer inte får samma önskvärda effekt för utrikes födda kvinnor som ofta befinner sig längre ifrån arbetsmarknaden än vad utrikes födda män gör, även om resultaten inte är entydiga.¹⁴ Med utgångspunkt i forskningen bedömer vi att ett ändamålsenligt genomförande innebär att:

- fördelningen och omfattningen av statsbidraget, insatserna och deltagarna har gett anordnarna förutsättningar för att uppnå syftena med insatserna
- anordnarna har arbetat aktivt med rekrytering för att nå målgruppen

---

¹² Ramböll (2012) *Etablering Stockholm. Slututvärdering*. Oktober 2012; Bonfati, S. och M. Norlund (2012) "Does Swedish for Immigrants (SFI) matter? A longitudinal assessment of the impact of SFI on migrants' position in the Swedish labour market." Working paper N 24/2012. Dipartimento de scienze economiche. Università degli studi di Firenze; Peterson, S. (2014), *Utrikes födda på arbetsmarknaden – En forskningsöversikt*. Stockholms universitets Linnécentrum för integrationsstudier (SULCIS), De Cuyper, P., M. Lamberts, och F. Pauwels (2010), *De efficiëntie, effectiviteit en impact van het Vlaamse inburgeringsbeleid geëvalueerd. Synthese*. Leuven: HIVA; OECD (2007), *Jobs for Immigrants. Volume 1. Labour market integration Australia, Denmark, Germany and Sweden*, Paris, OECD Publishing.

¹³ Se bl.a. Åslund, O., & P. Johannson (2011), "Virtues of SIN: Can intensified public efforts help disadvantaged migrants?" *Evaluation Review* 35(4), s. 399–427; Andersson Joona, P. och L. Nekby (2012), "Intensive coaching of new immigrants: An evaluation based on random program assignment." *The Scandinavian Journal of Economics* 114 (2), s. 575–600.

¹⁴ Lanninger, Alma Wennemo (2016), "Improved integration of female refugees? An evaluation of the Establishment reform". *Stockholm Research Reports in Demography* 2016:13, https://www.suda.su.se/polopoly_fs/1.306290.1481288225!/menu/standard/file/SRRD_2016_13.pdf, Statskontoret (2018), *Sammanställning av kunskap om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetskraften: Slutrapport*, Statskontorets rapporter (2018:3). Andra studier visar dock på mindre skillnader mellan utrikes födda kvinnor och män på arbetsmarknaden. Se Liljeberg, Linus och Ulrika Vikman, *De som varken arbetar eller studerar på den svenska arbetsmarknaden*, IFAU Rapport 2018:22, <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/sc/2018/r-2018-22-de-som-varken-arbetar-eller-studerar.pdf>, hämtad 2019-12-03.

- insatserna har fokuserat på att stärka deltagarnas svenskkunskaper, kunskaper om det svenska samhället, deltagarnas sociala nätverk samt deltagarnas möjligheter att söka sig vidare till studier och arbete
- insatserna har varit utformade med hänsyn till deltagarnas individuella behov och förutsättningar
- insatserna har varit utformade så att kvinnor och män har fått likvärdiga möjligheter att delta och tillgodogöra sig undervisningen.

Resultatet av insatserna ska främja deltagarnas väg mot etablering och bidra till de jämställdhetspolitiska målen respektive målet med folkbildningen

För att studera resultaten av insatserna har vi bland annat undersökt i vilken mån sysselsättningen har varit meningsfull för de asylsökande deltagarna. Det innebär att deltagarna inte ska bli isolerade och att de har haft något att göra i väntan på beslut om uppehållstillstånd. Vi bedömer att en meningsfull sysselsättning även delvis är synonymt med aktiviteter som främjar deltagarnas framtida etablering i arbets- och samhällslivet.

Andra centrala resultat av insatserna för både asylsökande och deltagarna i UMSI är i vilken mån deltagarna rustas för att gå vidare till studier och arbete, i vilken mån deltagarna rustas för delaktighet i samhället och vilken betydelse som insatserna har haft för deltagarna. För UMSI undersöker vi även i vilken mån insatsen har stärkt kvinnornas motivation och självkänsla. Vi bedömer att kvinnornas självkänsla och motivation bör kunna stärkas genom att de får bättre kunskaper i svenska och att de stärker sina sociala nätverk.

I vilken mån insatserna har bidragit till de jämställdhetspolitiska målen, statens syften med statsbidrag till folkbildningen och kunskapsutveckling är också viktiga resultat av insatserna.

1.3 Genomförandet av uppdraget

Utvärderingen bygger huvudsakligen på intervjuer med centrala aktörer och anordnare av insatserna, fokusgruppintervjuer med deltagare i insatserna, en enkätstudie till anordnare, statistik från externa aktörer och dokumentstudier. Vi ger här en kortfattad beskrivning av metoderna. I bilaga 2 finns en mer utförlig metodbeskrivning.

1.3.1 Intervjuer med centrala aktörer, anordnare och deltagare

Statskontoret har genomfört intervjuer med företrädare för ett antal centrala aktörer inom folkbildningen och deras samverkanspartner. Syftet har varit att få mer kunskap om folkbildningen, de specifika insatserna, statsbidraget till insatserna och aktörernas roll i arbetet med insatserna. Centrala aktörer som har intervjuats är Folkbildningsrådet, Studieförbunden i samverkan (intresseorganisation för de tio studieförbunden), SISU Idrottsutbildarna, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och Länsstyrelsen i Jönköping. Vi har också intervjuat Andreas Fejes som är professor i vuxenpedagogik.

Vi har också genomfört intervjuer med företrädare för femton anordnare som har bedrivit Svenska från dag ett, Vardagssvenska eller UMSI. Syftet med intervjuerna har varit att få kunskap om hur insatserna genomförs och fungerar runt om i landet.

Vi har också genomfört fokusgruppsintervjuer med deltagare från tre studieförbund och tre folkhögskolor för att ta reda på vilken betydelse som insatserna har haft för dem. I grupperna ingick totalt 31 deltagare (15 kvinnor och 16 män).

1.3.2 Anordnare av insatserna har besvarat en enkätundersökning

Vi har kvantifierat bilden av hur insatserna har genomförts, deras innehåll och resultat med en enkätundersökning. Vi skickade ut den under hösten 2019 till samtliga studieförbund, inklusive SISU, och till folkhögskolor som har bedrivit de aktuella insatserna under 2018. Enkäten gäller den verksamhet som verksamheterna har bedrivit under 2018. Svarsfrekvensen är 78 procent. Vi bedömer att den höga svarsfrekvensen har gett oss en god grund för vår analys.

1.3.3 Statskontoret har tagit del av statistik och olika typer av dokument

Statskontoret har tagit del av verksamhets- och deltagarstatistik från Folkbildningsrådet och SISU för att bland annat studera statsbidragens

volym, antalet unika deltagare per insats och fördelningen av deltagare efter kön, ålder och tidigare utbildning.

Statskontoret har också tagit del av återrapporteringar som de anordnare som har bedrivit insatserna årligen har rapporterat till Folkbildningsrådet respektive SISU. Vi har också tagit del av de slutrapporter som Folkbildningsrådet och SISU har lämnat till regeringen. Därutöver har vi gått igenom villkorsdokument, förordningar och regeringens riktlinjer.

Vi har också tagit del av forskning om vad som är viktigt för att etablera sig i samhället och av utvärderingar av aktuella eller liknande insatser.

1.3.4 Projektgrupp och kvalitetssäkring

Statskontorets projektgrupp har bestått av Nadja Bogestam (projektledare), Emil Plisch, Eero Carroll, Stina Petersson och Natalie Verständig. Eva MacDonald har också deltagit i sammanställningen av viss dokumentation. Rapporten har kvalitetssäkrats genom Statskontorets interna rutiner. Rapporten har också faktagranskats av Folkbildningsrådet och SISU.

1.3.5 Avgränsningar

Vi utvärderar insatserna som helhet. Det innebär att vi inte har utvärderat enskilda studieförbunds eller folkhögskolors insatser.

Statistiken om de individer som deltar i insatserna är begränsad, och det är svårt att följa individerna i relevanta register för att undersöka vad de har gått vidare till efter insatserna. Det innebär att vi inte kan genomföra någon effektutvärdering av insatserna eller av deltagarnas progression. Vi har i stället ställt frågor om progression i vår enkät och i våra intervjuer. Vi har också gått igenom de svar i återrapporteringarna som gäller deltagarnas progression.

1.4 Rapportens disposition

I kapitel två beskriver och analyserar vi statsbidragets omfattning, fördelning och ändamålsenlighet.

I kapitel tre beskriver vi hur rekryteringen av deltagarna till insatserna har gått till samt vilka delar av målgrupperna som insatserna har nått respektive inte har lyckats nå.

I kapitel fyra redogör vi för insatsernas innehåll och utformning och i vilken mån de har skapat förutsättningar att uppnå syftena med insatserna.

Kapitel fem redogör för resultatet av de tre insatserna, det vill säga om sysselsättningen för de asylsökande deltagarna har varit meningsfull, i vilken mån deltagarna rustas för studier och arbete, samt vilken betydelse som insatserna har haft för deltagarna. Vi redogör också för i vilken mån insatserna har bidragit till att nå de jämställdhetspolitiska målen, statens syften med statsbidrag till folkbildningen och kunskapsutveckling.

Kapitel sex redogör för Statskontorets slutsatser av genomförandet och resultaten av insatserna samt de främsta framgångsfaktorererna för att uppnå syftena med insatserna.

Statskontoret har valt att presentera resultaten av insatserna samlat för de två typerna av anordnare (studieförbund och folkhögskolor). I vissa fall redovisar vi också resultaten av de tre insatserna samlat. Det beror på att många resultat på en övergripande nivå inte skiljer sig särskilt mellan de olika typerna av anordnare eller mellan olika insatser. Därmed undviker vi också allt för många upprepningar samt underlättar läsningen för läsaren. I de fall skillnader mellan insatser och typ av anordnare observerats, tydliggörs detta särskilt vilket gör att likheter och skillnader mellan anordnare och insatserna också synliggörs mer.

2 Statsbidragets omfattning, fördelning och ändamålsenlighet

Regeringen har anslagit sammanlagt knappt 650 miljoner kronor statsbidrag till insatserna Svenska från dag ett, Vardagssvenska och Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser (UMSI) under 2016–2018.¹⁵ I detta kapitel redogör vi för omfattningen och fördelningen av statsbidragen och de verksamheter som har genomförts. Vi analyserar också hur ändamålsenlig fördelningen har varit. I det ingår att den ska ha gett förutsättningar att täcka målgruppernas behov och efterfrågan så att syftena med insatserna kan uppnås. Vi analyserar också vilka konsekvenser som fördelningen har fått.

2.1 Sammanfattande iakttagelser

- Fördelningen av resurser för asylsökande motsvarar inte efterfrågan från de asylsökande. Samtidigt som asylsökande på vissa orter står i kö för att påbörja Svenska från dag ett eller Vardagssvenska fylls platserna på andra orter av personer som går kursen flera gånger.
- Obalans i resursfördelningssystemet mellan och inom studieförbund och folkhögskolor leder till konkurrens mellan anordnare. Det gynnar

---

¹⁵ Vi utelämnar uppgifter från 2015 om folkbildningsinsatser eftersom de anges alltför översiktligt i Folkbildningsrådets (2016) första rapport över insatserna (*Folkbildning med asylsökande – Studieförbundens särskilda insatser 2015*). Summan av folkbildningsanslaget till särskilda insatser för asylsökande utgörs av summan som har fördelats vidare till folkbildningens aktörer genom anslagspost 14:3 under 2016–2018. Därutöver tillkommer 39,5 miljoner kronor för UMSI-insatser under 2018, som utgör en del av anslagspost 14:1. I den totala anslagssumman ingår 16,8 miljoner kronor som utgjort överskott för 2018 och som överförts för fördelning under 2019. Se Folkbildningsrådet (2019), *Årsredovisning för 2018*, s. 10–11, samt Folkbildningsrådet (2019), *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 13–14. SISU:s del av summan utgörs av 4 miljoner kronor för 2017 och 4,4 miljoner kronor för 2018, enligt direktlevererad data från SISU (2019-10-07).

de anordnare som är duktiga på att ansöka om medel och de som tidigare har rapporterat in många deltagare.

- Anordnarna upplever att antalet studietimmar inte räcker för att möta målgruppens behov och därmed bidra till att syftena med de tre insatserna uppnås, särskilt för UMSI. Även deltagarna önskar mer utbildning.
- Asylsökande ser till att de får tillgång till mer utbildning genom att delta i både Svenska från dag ett och i Vardagssvenska, samt genom att hoppa från anordnare till anordnare. Det förekommer också att anordnare bedriver mer verksamhet än vad de fått ersättning för, för att ge deltagarna mer utbildning.
- De minskade statsbidragen till asylsökande under de senaste åren kompletteras i vissa fall av länsstyrelsernas medel för tidiga insatser för asylsökande.

2.2 Kort framförhållning och sena beslut om tilldelning av medel

Regeringens beslut om insatsen Svenska från dag ett fattades i juli 2015 och förordningen gäller sedan den 15 augusti samma år.¹⁶ I enkäten och i intervjuer uppger företrädare för studieförbund och folkhögskolor att riktlinjerna från Folkbildningsrådet dröjde länge, att det var svårt att tolka villkoren och regelverken, samt att det var kort om tid mellan beslut, information och att insatsen skulle sättas igång. Även anordnare av UMSI uppger att de hade kort om tid att förstå och tolka villkor och regelverk. De uppger att det tog tid att avgöra vad som skulle kunna vara en rimlig verksamhet utifrån uppdraget och hur de skulle nå just de korttidsutbildade som Folkbildningsrådet prioriterar. Men Statskontorets enkät visar ändå att anordnarna är nöjda med det stöd för verksamheten som de har fått från centralt och regionalt håll under 2018.

För de flesta anordnare var målgrupperna också nya. Det har medfört mycket planering eftersom anordnarna har behövt nya arbetsmetoder, studiematerial och annan typ av kompetens bland ledare och lärare.

---

¹⁶ Förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

Statskontorets enkät och intervjuer visar också att det tog tid att rekrytera personal och deltagare och att få igång ett samarbete med andra aktörer. Vissa anordnare hade lättare än andra att komma igång snabbt med insatserna. Det gäller de som redan hade verksamheter för asylsökande, eller samarbetsparter som hade verksamhet med målgruppen samt större anordnare. Men trots svårigheterna kom studieförbunden igång med insatserna relativt snabbt.

Nationella utvecklingsinsatser behöver vara långsiktiga och genomföras med en viss kontinuitet för att få genomslag.¹⁷ Men intervjuerna och enkäten visar att anordnarna anser att insatserna är kortsiktiga. De anser också att de har haft svårt att planera för hur många deltagare de kan ta emot, hur många ledare och lärare de har behov av samt vilka lokaler som behövs för verksamheten. Det beror på de sena besluten om tilldelning av medel, och på att dessa beslut enbart sträcker sig ett år framåt. Det kortsiktiga bidraget medför också att anordnarna har svårt att rekrytera och behålla kompetent personal.

2.3 Statsbidraget till asylverksamheten svarar inte upp mot målgruppens fördelning och möter inte efterfrågan och behov

Insatsernas geografiska fördelning har betydelse för i vilken utsträckning insatserna kan tillgodose efterfrågan runt om i landet. Vår utvärdering visar att studieförbundens insatser för asylsökande framför allt bedrivs i län med många asylsökande, men att det inte nödvändigtvis betyder att dessa län i större utsträckning når målgruppen.¹⁸ Utvärderingen visar också att många anordnare inte anser att statsbidraget räcker för att tillmötesgå målgruppens efterfrågan på insatserna och inte heller deltagarnas behov av stöd.

---

¹⁷ Skolverket (2015) *Skolverkets lägesbedömning 2015*. Rapport 421, Riksrevisionen (RiR 2017:30) *Riktade statsbidrag till skolan – nationella prioriteringar men lokala behov*, Statskontoret (2007:17) *Verksamhetsanknutna statsbidrag till kommuner och landsting. En studie av hur bidragen följs upp och utvärderas*.

¹⁸ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 26.

2.3.1 Vissa län har svårare att matcha den potentiella målgruppen asylsökande

Alla tio studieförbund har sökt och fått medel för samtliga år. 17 av SISU:s 19 distrikt sökte medel, varav 15 tilldelades medel för 2017 och 2018. Omkring hälften av folkhögskolorna i Sverige har sedan 2016 fått medel för Svenska från dag ett.¹⁹ I bilaga 3 redogör vi för vilka studieförbund och folkhögskolor som har bedrivit insatserna 2018, samt hur mycket statsbidrag de har fått.²⁰

Studieförbundens insatser för asylsökande fanns 2018 i alla län (figur 1). Vi bedömer att utbudet av insatser överlag har varit gott i länen, även om en viss koncentration av insatser finns i storstadslän med omnejd samt i södra och mellersta Sverige. Glesbygdslän har svårt att komma upp i samma nivåer. SISU har för egen del verksamhet i 15 av de 21 länen år 2018. Men SISU saknar verksamhet i två av tre storstadslän (Stockholm och Skåne), vilket innebär att Svenska från dag ett inte finns representerat i idrottsrörelsen i vissa län där många asylsökande bor.²¹ Överlag är dock utbudet av insatser för asylsökande gott och avspeglar också var i landet de flesta asylsökande har hamnat.²²

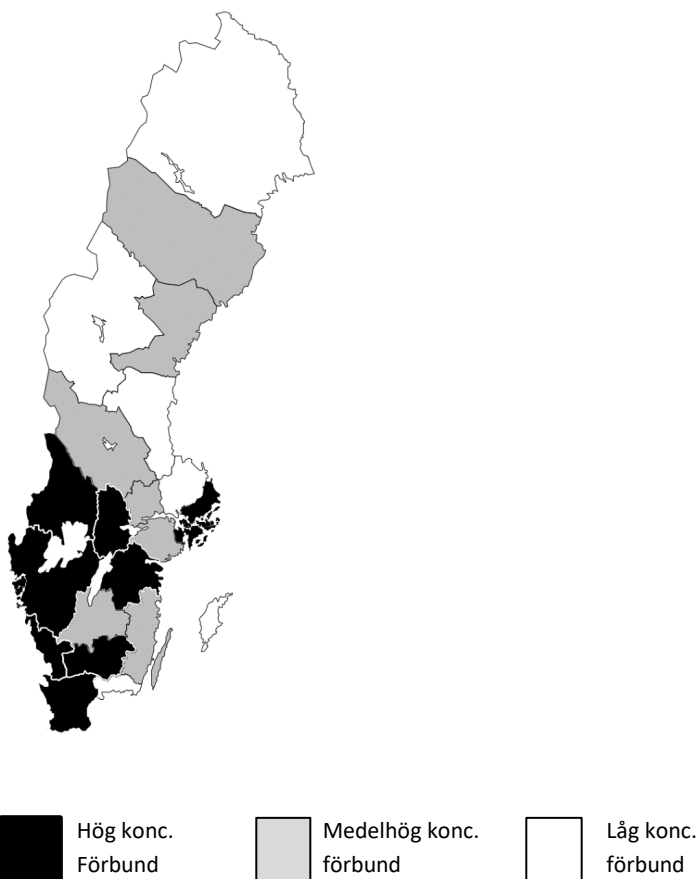
¹⁹ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 13; Folkbildningsrådet, direktleverans 2019-09-23 och 2019-12-12; SISU, direktleverans 2019-10-07; Folkbildningsrådet (2018) *Årsredovisning för 2018*, s. 10. 2016 tilldelades 74 folkhögskolor statsbidrag, 2017 var antalet 85, och 2018 76. Folkbildningsrådet (2017, 2018 och 2019) *Folkbildning med asylsökande 2016*, s. 61, *Folkbildning med asylsökande 2017* s. 11 och *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 22.

²⁰ Det är Folkbildningsrådet som beslutar om och fördelar statsbidrag till de tio studieförbunden (förutom SISU) och folkhögskolorna samt följer upp vad pengarna har använts till. SISU har samma roll och funktion för de 19 regionala distrikt som företräder idrottsrörelsens studieförbund.

²¹ Direktlevererad data från SISU (19-10-07).

²² Det är inte meningsfullt att redovisa spridningen för folkhögskolor eftersom antalen folkhögskolor per län och antalen deltagare per län i folkhögskolornas insatser är för låga i ett för stort antal län för att det ska uppstå tillräckligt med variation.

Figur 1. Koncentration av antal studieförbund (exklusive SISU) med folkbildning för asylsökande uppdelat per län 2018.

Not: Gränsvärdena för koncentration av studieförbundsverksamhet är att Svenska från dag ett och Vardagssvenska båda erbjuds av sju förbund per län eller fler (hög), att minst en av verksamheterna erbjuds av upp till nio förbund medan minst en ytterligare verksamhet erbjuds av högst sex förbund (medelhög), eller att båda verksamheter erbjuds av högst sex förbund var (låg). Gränsvärdena satta för att dela upp länen i procentandelar på ca 33/33/33. Gränsvärdena satta för att dela upp länen i procentandelar på ca 40/30/30.

Den höga närvaron av studieförbund i storstadslänen betyder inte nödvändigtvis att de där når fler deltagare, i förhållande till det relativt stora

antalet i målgrupperna i dessa län.²³ En jämförelse mellan antalet rapporterade deltagare i insatserna per län och uppskattning av storleken på den potentiella asylsökande målgruppen per län 2018 visar att vissa län med ett stort utbud av insatser ändå har haft svårt att matcha målgruppen i länet, i synnerhet i Stockholms län. I Statskontorets enkät framkommer att anordnarna i storstadslänen i större utsträckning än andra län också bedömer att de inte har haft tillräckligt goda ekonomiska förutsättningar. Andra län som har haft svårt att matcha målgruppens storlek är Gotland, Jämtland, Kalmar och Uppsala län. Samtidigt har vissa län med litet utbud av insatser i hög utsträckning nått deltagare i länets målgrupp, som Gävleborgs och Norrbottens län. I bilaga 4 beskriver vi antalet arrangemang, studietimmar, deltagare och uppskattat antal utifrån målgruppen per län.²⁴

2.3.2 Anordnarna uppger att de har haft svårt att tillmötesgå efterfrågan på insatserna

Våra intervjuer visar att vissa anordnare har svårt att nå målgruppen. Dessa anordnare anser att fördelningen av statsbidraget inte svarar upp mot efterfrågan hos målgruppen. Enkätsvaren visar även att anordnare i storstadsregioner i större utsträckning anser att de saknar förutsättningar att bedriva insatserna, knappt 40 procent jämfört med 30 procent i övriga regioner.

Sammanlagt fördelades drygt 174 miljoner kronor till insatserna för asylsökande 2018 (tabell 2.1). Det är ungefär lika mycket som under 2017, men mindre än under augusti–december 2016 (261 miljoner kronor).

---

²³ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 26.

²⁴ Dessa uppgifter behöver tolkas med försiktighet eftersom de allra flesta länen rapporterar fler (ej unika) deltagare än vad som finns i målgruppen (Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 23–24). Deltagarantalet beskriver inte heller det faktiska antalet personer som har deltagit utan ska användas som ett mått på verksamheternas storlek. Det beror på att samma person kan ha deltagit i insatserna flera gånger. Antalet unika deltagare som deltagit i verksamheterna per län framgår tyvärr inte av statistikunderlaget.

Tabell 2.1. Statsbidrag som fördelats till studieförbunden (inklusive SISU) och folkhögskolorna för Svenska från dag ett och Vardagssvenska 2016–2018.

Insats	2016	2017	2018
Svenska från dag ett, studieförbund	150 782 200	67 750 000	76 327 750
Vardagssvenska, studieförbund	72 000 000	63 750 000	49 851 000
<i>Totalt studieförbund</i>	<i>222 782 200</i>	<i>131 500 000</i>	<i>126 178 750</i>
Svenska från dag ett, folkhögskolor	37 917 690	42 500 000	48 100 400
Totalt statsbidrag	260 699 890	174 000 000	174 279 150

Källor: Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 13; Folkbildningsrådet, direktleverans 2019-09-23 och 2019-12-12; SISU, direktleverans 2019-10-07; Folkbildningsrådet (2018) *Årsredovisning för 2018*, s. 10. *Anslaget gäller för ett halvår, augusti–december.

Några folkhögskolor uppger att de har en kö med asylsökande som vill delta i insatserna, men att de inte har ekonomiska möjligheter att ta emot alla. Andra uppger att de har saknat ekonomiska möjligheter för att fortsätta erbjuda kurserna till asylsökande överhuvudtaget. Vissa anordnare skjuter till egna medel för att kunna ta in fler deltagare eller starta fler grupper.

Även studieförbunden uppger att de tar in fler deltagare än de får finansiering för. Men det förefaller inte finnas något större problem med asylsökande som står i kö för att få delta i studieförbundens insatser. Att finansieringen inte räcker till utifrån de förutsättningar och behov som bidragstagarna upplever är inte unikt för de folkbildningsinsatser som vi har utvärderat.²⁵ Men vår enkätundersökning visar att det framför allt är studieförbunden som uppger att de saknar tillräckliga förutsättningar (däribland ekonomiska) för att bedriva insatserna.

Vissa anordnare uppger i enkäten att de inte har bedrivit någon verksamhet för asylsökande under 2019 (knappt 25 procent av anordnarna). Detta gäller framför allt folkhögskolor. Det beror till viss del på att antalet asylsökande i regionen har minskat, och att det därmed inte finns något

---

²⁵ Skolverket (2015) *Bidrag till skolans utveckling. Fokus på: Hur kommuner tar del av statsbidrag 2011–2014*, Statskontoret (2019:2) *Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och landsting – en analys*, Statskontoret (2019:17) *Lärarlönelyftet. En lägesbeskrivning*.

behov av insatsen för närvarande. Studieförbunden har möjlighet att snabbare flytta verksamhet till en annan ort där behovet är större, medan folkhögskolan i större utsträckning sitter fast i sina lokaler.

2.3.3 Obalans i resursfördelningssystemet för asylverksamheten

Vi bedömer att det finns en obalans i resursfördelningssystemet och tilldelningen av statsbidrag för folkbildningens insatser för asylsökande, både mellan och inom studieförbund och folkhögskolor.²⁶ Resursfördelningssystemet leder till en viss konkurrens inom och mellan olika studieförbund och folkhögskolor, vilket i sin tur leder till att de tenderar att översöka medel. Enligt Folkbildningsrådet har detta irriterat folkbildningens aktörer, något som även framkommer i våra intervjuer med anordnare. Vissa studieförbund och folkhögskolor är duktigare än andra på att söka medel, oavsett vilken den faktiska efterfrågan på insatserna är. Det snedfördelar de tillgängliga resurserna, vilket riskerar att missgynna enskilda asylsökande som då inte får del av insatserna.

Folkbildningsrådets fördelning av medel till studieförbunden baseras också på tidigare års redovisade deltagare och studietimmar. Det gynnar studieförbund som tidigare har rapporterat in många unika deltagare och studietimmar och som fortsätter att upprätthålla ett högt antal över tid. Folkbildningsrådet uppger att studieförbundens utmaning också ligger i att bidragssystemet delvis bygger på unika deltagare. Det gör att de inte kan fortsätta bedriva verksamhet med samma deltagare lika länge som folkhögskolorna kan. Men Folkbildningsrådet har ändrat villkoren för 2020 och hoppas att de nya villkoren ska minska de ojämna villkoren mellan studieförbunden och folkhögskolorna.

2.3.4 Folkbildningsrådet kan omfördela resurser under innevarande budgetår

Folkbildningsrådet kan behöva fördela om resurser till följd av exempelvis oförutsägbara förändringar av deltagarunderlaget eller att anordnarna inte har lyckats rekrytera så många deltagare som de har förutsatt.

---

²⁶ Enligt de intervjuer Statskontoret har genomfört gäller detta främst bland de anordnare som Folkbildningsrådet fördelar medel till.

Folkbildningsrådet anser att folkhögskolornas underfinansiering leder till att det inte återlämnas tillräckligt mycket medel för att de ska kunna omfördela medlen till andra folkhögskolor. Studieförbunden har samma dilemma när det gäller omfördelningar mellan olika avdelningar med olika söktryck. Anordnarna anser också att omfördelningen av resurser varit begränsad och att de därav inte fått del av sådana omfördelningar.

2.3.5 Antalet studietimmar upplevs inte ge förutsättningar för att uppnå insatsernas syften

Det tar tid att lära sig ett nytt språk. Anordnarna av insatserna anser att det krävs betydligt mer långsiktigt arbete för att integrera deltagarna i arbetslivet. En tredjedel av anordnarna anser att statsbidraget inte ger tillräckliga förutsättningar för att uppnå syftena enligt Statskontorets enkät. Det är särskilt studieförbunden som är av denna mening. Flera anser också att ersättningsystemet premierar många deltagare och få timmar, vilket de inte anser är realistiskt eftersom syftena med insatserna är så ambitiösa.

Anordnarna erbjuder fler studietimmar till färre deltagare

Anordnarna kan välja hur de vill fördela och prioritera de resurser som de har fått. För att i större utsträckning uppnå syftena med insatserna har många anordnare valt att erbjuda deltagarna fler studietimmar, på bekostnad av färre arrangemang och deltagare. Antalet studietimmar per arrangemang har ökat under åren, och några anordnare skjuter också till egna medel för att erbjuda deltagarna fler studietimmar inom samma insats eller genom att deltagarna får delta i fler insatser.

Svenska från dag har ökat från 29 till 38 studietimmar i genomsnitt per arrangemang från 2016 till 2018. Vardagssvenska har ökat från 40 till 44 studietimmar, vilket är mer än minimikravet om minst 40 timmar.²⁷

---

²⁷ Vardagssvenska är en något mer formaliserad form av kurs än övriga insatser, och har en särskild studieplan som ska omfatta minst 40 studiecirkeletimmar à 45 minuter. Folkbildningsrådet (2018) *Villkor för Vardagssvenska respektive Svenska från dag ett i studieförbund 2018*, bilaga 1.)

SISU:s arrangemang av Svenska från dag ett är kortare men har också ökat i längd, från 8 studietimmar 2017 till 16 timmar 2018.²⁸

Tabell 2.2. Genomsnittligt antal studietimmar per insats. Samtliga studieförbund och SISU 2016–2018.

Arrangemangstyp	2016	2017	2018
Svenska från dag ett, studieförbund	29	36	38
Vardagssvenska, studieförbund	40	41	44
Svenska från dag ett, SISU		8	16

Källa: Folkbildningsrådet, direktleverans, 2019-09-23; Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 17. Direktlevererad data från SISU (2019-10-07).

Folkhögskolan anger utbildningens längd i deltagarveckor och kursdagar i stället för studietimmar. Antalet rapporterade deltagarveckor ökade kraftigt mellan 2016 och 2017, från drygt 21 000 till 31 000. År 2018 minskade i stället antalet deltagarveckor med 22 procentenheter till nästan samma nivå som 2016, det år då satsningen inleddes på hösten. Kursdagarna följer samma mönster. De ökade från drygt 105 000 år 2016 till drygt 155 000 år 2017, och sjönk sedan till drygt 121 000 år 2018. Antalet deltagare ökade likaså marginellt mellan 2016 och 2017, för att återigen minska 2018. Detta bekräftar intervjuerna med anordnarna, som vittnar om att de haft svårare att rekrytera deltagare. Siffrorna tyder också på att de deltagare som anordnarna har kunnat behålla går en längre tid i insatserna än förut. Detta framgår också av Tabell 2.2 som visar det genomsnittliga antalet studietimmar per insats för studieförbunden.

Tabell 2.3. Totalt antal deltagarveckor, kursdagar och deltagare för Svenska från dag ett på Folkhögskolor 2016–2018.

År	Antal deltagarveckor	Antal kursdagar	Antal deltagare
2016	21 023	105 115	3 137
2017	31 099	155 495	3 189
2018	24 243	121 215	2 477

Källa: Folkbildningsrådet, direktleverans, 2019-09-23.

²⁸ Det ska noteras att statsbidragen till Svenska från dag ett i SISU:s regi inte har ökat särskilt mycket mellan 2017 och 2018 (med endast 360 000 kronor).

Många deltagare har deltagit i flera insatser

Antalet deltagare är i regel mycket större än antalet unika deltagare per verksamhetsform, vilket visar att många deltagare har deltagit i utbildning i flera olika insatser under ett och samma år.²⁹ Antalet unika deltagare i insatserna för asylsökande har dessutom minskat över tid, även om också antalet deltagare har minskat. För studieförbunden har antalet deltagare minskat kontinuerligt mellan 2016 och 2018, även om antalet deltagare som går i Vardagssvenska tillfälligt ökade 2017. För folkhögskolorna ökade antalet deltagare och unika deltagare marginellt under 2017, och minskade återigen 2018. Detta kan tyda på att folkhögskolorna har kunnat parera minskningen i underlagen temporärt, men att de i längden stött på samma svårigheter att fortsätta rekrytera deltagare som studieförbunden vittnar om.

Antalet unika deltagare hos studieförbunden har dock minskat något mer än vad antalet deltagare har gjort mellan 2016 och 2018 (63 procent jämfört med 51 procent). Antalet unika deltagare har också minskat något mer i asylverksamheten hos folkhögskolorna än vad antalet deltagare har gjort (25 procent jämfört med 21 procent). Däremot har antalet unika deltagare i folkhögskolorna inte minskat lika mycket som för studieförbunden.

---

²⁹ SCB beräknar att överlappningen av unika deltagare mellan studieförbunden och folkhögskolorna bestod av runt 1 000 individer 2018, vilket innebär att uppskattningsvis runt 23 100 unika deltagare deltog i en eller flera av folkbildningens verksamheter 2018. Det finns ingen motsvarande statistik för tidigare år.

Tabell 2.4. Antal deltagare och unika deltagare i insatserna 2016–2018 uppdelat per insats och anordnare. Studieförbund (exklusive SISU) och folkhögskolor.

Insats och anordnare	Deltagare			Unika deltagare		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Svenska från dag ett, studieförbund	185 171	78 533	55 979	61 891	28 594	20 138
Vardagssvenska, studieförbund	29 955	32 471	23 920	19 848	19 720	14 095
Totalt studieförbund	215 126	111 004	104 638	61 276	32 776	22 182
Svenska från dag ett, folkhögskolor	3 137	3 189	2 477	2 359	2 665	1 779

Källor: Folkbildningsrådet, direktleverans, 2019-09-23 och 2019-10-29; SCB (2019), leveransbrev till Folkbildningsrådet, för antalet unika individer totalt i studieförbund samt i folkbildningen 2018; Folkbildningsrådet (2019), *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 20 för antalet unika individer totalt i studieförbund 2016–2017. SISU utesluts eftersom antalen unika deltagare saknas för insatserna i Svenska från dag ett.

Not: Det totala antalet unika individer i hela folkbildningens insatser, både hos studieförbund och folkhögskolor, finns tillgängligt endast för 2018 och uppgår till 23 144 individer.

Vanligt att delta i både Svenska från dag ett och Vardagssvenska

Många av de studieförbund som erbjuder båda insatserna Svenska från dag ett och Vardagssvenska har i praktiken slagit ihop insatserna. Syftet är att kunna erbjuda deltagarna mer tid och därmed bättre förutsättningar att uppnå målen.

Anordnarna anser att Svenska från dag ett och Vardagssvenska inte vänder sig till olika målgrupper utan att insatserna i stället kompletterar varandra. Vissa anordnare anser att deltagarna bör starta med Svenska från dag ett och därefter gå Vardagssvenska, medan andra anser att de i stället bör starta med Vardagssvenska. Men inte ens om deltagarna deltar i både Svenska från dag ett och Vardagssvenska anser anordnarna att timmarna räcker till för att uppnå syftena med insatserna. Det är framför allt studieförbunden som efterfrågar fler timmar.

Asylsökande hoppar från anordnare till anordnare

Många asylsökande deltar ofta i både Svenska från dag ett och Vardagssvenska hos samma anordnare. Men många som vill fortsätta läsa svenska när kursen är slut fortsätter också med samma insatser hos ett annat studieförbund eller folkhögskola i stället. Deltagarna får dock ofta börja

om från början med ett liknande upplägg. Detta innebär att det finns asylsökande som går kursen två eller tre gånger samtidigt som det finns andra asylsökande som står i kö och inte får någon möjlighet att ta del av insatserna alls. En anordnare uppger att vissa asylsökande har gått hos dem i upp till tre år.

Vistelsetiderna i mottagningssystemet är långa. Den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda ärenden inom asylprövningen var 14 månader 2018.³⁰ De långa handläggningstiderna gör att det utifrån individens perspektiv är rationellt att försöka komma in på så många kurser som möjligt. Att vissa deltagare deltar i flera av studieförbundens kurser i Svenska från dag ett och Vardagssvenska visar också att intresset för en längre och mer sammanhållen insats är relativt stort. Vi bedömer att det särskilt är högutbildade asylsökande som söker sig till båda insatserna.³¹ Påfallande många av de deltagare som vi har träffat efterfrågar också specifikt mer språkutbildning.

Det förekommer att anordnare bedriver mer verksamhet än vad de får ersättning för i syfte att tillgodose deltagarnas behov

Både studieförbund och folkhögskolor som har bedrivit insatser för asylsökande uppger att de har bedrivit mer verksamhet än vad de har fått ersättning för. Vissa anordnare som Statskontoret har talat med uppger att de har bedrivit verksamhet för nästan dubbelt så många deltagare som de har fått ersättning för. Det beror på att det råder vissa krav på omfattning, frekvens, antal träffar, antal deltagare och deltagarnärvaro för att få ersättning. I bilaga 3 redogör vi för fördelningsprinciperna och kraven för ersättning.

Anordnarna efterlyser att reglerna blir mer flexibla för att i större utsträckning kunna tillgodose deltagarnas behov och förutsättningar, så att de till exempel även ska kunna fånga upp deltagare som hoppar på insatsen senare eller som inte kan delta regelbundet. Såväl studieförbunden som

---

³⁰ Migrationsverkets Verksamhets- och utgiftsprognos oktober 2019, Bilaga 3.

³¹ Intervju med Folkbildningsrådet 2019-09-09.

folkhögskolorna har också sökt mer medel än vad anslaget möjliggjort utifrån tillgängliga medel.³²

Anordnarna anser att de inte har haft resurser för att bedriva insatserna optimalt utifrån deltagarnas behov

Flera anordnare påpekar också att resurserna inte varit tillräckliga för att ta in det antal lärare eller ledare som behövs, köpa in kursmaterial samt genomföra studiebesök och andra relevanta aktiviteter som skulle gynna deltagarnas behov och progression. Detta gäller i synnerhet studieförbunden.

2.4 Samverkan och TIA-medel ökar förutsättningarna att möta efterfrågan

Vår utvärdering visar att samverkan med andra studieförbund och folkhögskolor samt medel från länsstyrelsen för tidiga insatser för asylsökande (TIA) ökar anordnarnas möjligheter att möta deltagarnas efterfrågan och behov.

2.4.1 Samverkan ökar möjligheterna att möta efterfrågan och behov

Vi har sett exempel på studieförbund och folkhögskolor som genom att samverka med varandra lokalt har kunnat erbjuda fler asylsökande en möjlighet att delta i insatserna. Exempelvis kan en folkhögskola som inte har fått tillräckligt med tilldelade medel i stället slussa deltagare vidare till ett studieförbund som kan erbjuda samma insats. I andra fall kan deltagare fortsätta att gå Svenska från dag ett eller Vardagssvenska i samma lokal genom att ett annat studieförbund tar vid och fortsätter insatsen.

Folkhögskolor har också i vissa fall kombinerat Svenska från dag ett med undervisning i Svenska för invandrare (sfi) eller etableringskurser för att deltagarunderlaget ska göra det möjligt för asylsökande att delta i verksamheten då deltagarunderlaget annars varit för lågt.

---

³² Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*.

2.4.2 TIA-medel ökar de ekonomiska förutsättningarna

Även länsstyrelserna har ett uppdrag att fördela statsbidrag till projekt för tidiga insatser för asylsökande (TIA). Målgruppen för och syftet med de tidiga insatserna är snarlika målgrupperna för Svenska från dag ett och Vardagssvenska.

Uppgifter från länsstyrelsen visar att studieförbund och folkhögskolor under 2018 sökte statsbidrag för 144 projekt, varav 100 fick medel. Störst var intresset från studieförbunden, medan endast 9 ansökningar kom in från folkhögskolorna. I några fall fanns kommuner med som samverkanspart eller medsökande.

Anordnare som har fått TIA-medel från länsstyrelsen har i regel haft bättre ekonomiska förutsättningar att bedriva Svenska från dag ett och Vardagssvenska än andra anordnare. De uppger att de tack vare TIA-medlen har kunnat ta emot fler deltagare, alternativt anställt ledare och lärare för de extra medlen. Några bedömer även att de inte hade kunnat bedriva insatserna utan stöd av TIA-medel. Det gäller bland andra de folkhögskolor som på så sätt har kunnat fortsätta att erbjuda Svenska från dag ett när deras tilldelade deltagarveckor har tagit slut.

2.5 Anordnarna anser att bidraget till UMSI inte ger tillräckliga förutsättningar för att möta målgruppens behov

Vi bedömer att anordnare för UMSI överlag anser att tilldelningen av medel per deltagare har varit tillräcklig. Däremot är nästan hälften missnöjda med förutsättningarna för att kunna täcka målgruppens behov och därmed uppnå syftet med insatsen. I synnerhet är det antalet studietimmar som anordnarna anser är otillräckliga.

UMSI startade 2018. Villkoren för anslaget för UMSI säger att 40 miljoner kronor skulle användas under 2018.³³ Samtliga tio studieförbund sökte och fick statsbidrag för insatsen detta år. Totalt tog de del av 39,5

---

³³ Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende anslagen 14:1, 14:2, 14:3 och 14:4 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Ändringsbeslut 2019-07-04 till Kammarkollegiet, U2019/02262/BS (delvis), U2019/02455/GV.

miljoner kronor. Enligt den preliminära fördelningen för 2019 kommer statsbidraget till UMSI att minska till 29,5 miljoner kronor.

2.5.1 UMSI har nått fler deltagare än regeringens mål, men inte i de län där behovet är störst

Regeringens mål för 2018 var att UMSI skulle nå cirka 4 000 kvinnor.³⁴ Totalt nåddes 5 995 personer i 163 kommuner av UMSI (även om endast 3 092 deltagare kunde utgöra underlag för statsbidraget, på grund av Folkbildningsrådets ersättningskriterium om kort utbildningsbakgrund).³⁵ Det innebär att studieförbunden lyckades överträffa regeringens mål. Men Folkbildningsrådets mål var att nå 5 355 unika korttidsutbildade kvinnor. Anordnarna uppfyllde alltså bara 60 procent av detta mål.³⁶ Men anordnare av UMSI har haft svårt att nå målgruppen utifrån Folkbildningsrådets prioritering av korttidsutbildade som de haft svårt att nå (se avsnitt 3.3.3).

Statistiken vi fått levererat visar att det totala antalet deltagare i UMSI är mycket större än antalet unika deltagare.³⁷ Detta tyder på att deltagarna går om samma insats flera gånger, precis som i de andra insatserna.

Vi kan notera en viss koncentration av utbudet av UMSI till storstads-länen, men även till bland annat Dalarna. Vi ser också att de flesta av de norra länen har ett ganska stort utbud av insatsen.

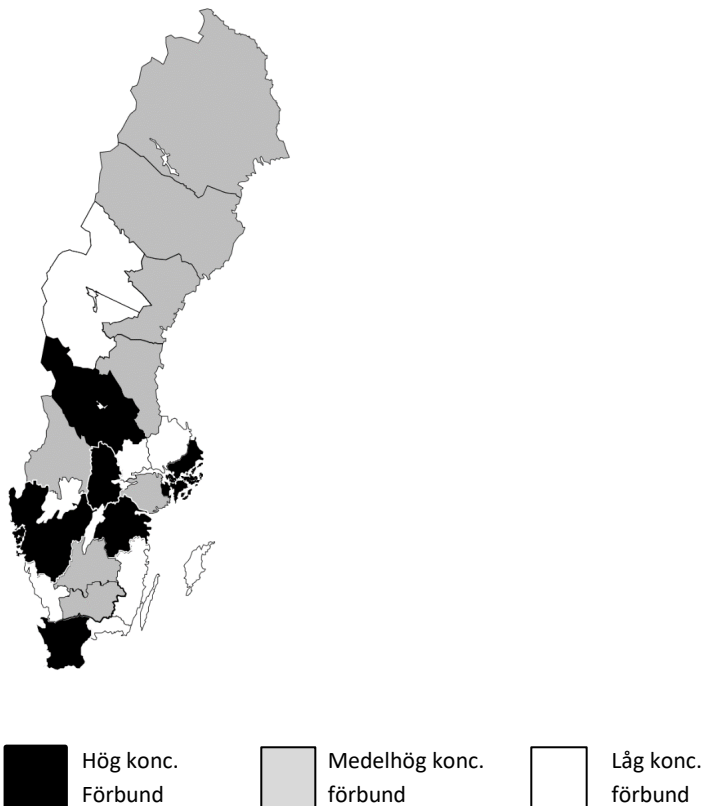
³⁴ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildningsrådets årsredovisning 2018*.

³⁵ Folkbildningsrådet (2019) *Slutreglering statsbidrag till uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser 2018*. Styrelsemissiv 2019-02-20.; Folkbildningsrådet, direktleverad data, 2019-10-29.

³⁶ Folkbildningsrådet (2019) *Slutreglering statsbidrag till uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser 2018*.

³⁷ Totalantalet deltagare i UMSI (ej unika) uppgick till 24 739 personer år 2018. Folkbildningsrådet, direktleverans 2019-09-23 och 2019-10-29.

Figur 2. Koncentration av antal studieförbund med folkbildningsinsatsen UMSI uppdelat per län 2018.

Not: Gränsvärdena för koncentration av studieförbund är att UMSI erbjuds av minst sju förbund (hög), av fyra till sex förbund (medelhög), eller av högst tre förbund (låg). Gränsvärdena satta för att dela upp länen i procentandelar på ca 30/40/30.

En närmare analys visar att det inte finns något nära samband mellan var i landet UMSI erbjuds 2018 och var behoven av insatsen var störst. Andelen utrikes födda kvinnor i arbete år 2018 är lägst, och behovet av insatsen följaktligen störst, i en grupp av sju län (Blekinge, Dalarna, Gävleborg, Kalmar, Skåne, Värmland och Östergötland). Utbudet av UMSI är dock inte allmänt sett störst i dessa län. Tre av länen (Dalarna, Skåne och Östergötland) har ett högt utbud, medan två län tvärtom har ett lågt utbud

(Blekinge och Kalmar). De resterande två länen i gruppen har ett medelhögt utbud (se Figur 2 ovan).³⁸

Vi bedömer att antalet deltagare i insatsen är förhållandevis lågt, mot bakgrund av att den samlade målgruppen sannolikt kan räknas i tiotusentals.³⁹ Våra intervjuer med UMSI-anordnare visar att vissa har ansökt om medel för att kunna ta emot fler deltagare, men att de ännu inte har behövt säga nej till någon.

2.5.2 Färre studietimmar trots en svårare målgrupp jämfört med insatserna för asylsökande

UMSI-arrangemangen omfattade i genomsnitt 26 timmar 2018. Det är betydligt kortare än insatserna till asylsökande. Nästan var fjärde anordnare för UMSI anser att de skulle behöva fler undervisningstimmar för att uppnå syftet med insatsen. Det tar tid att lära sig ett nytt språk och det krävs ett betydligt mer långsiktigt arbete för att integrera deltagarna i arbetslivet än för att undervisa de asylsökande inom folkbildningen som ofta är mer motiverade till studier.

Anordnarna uppger att målgruppen för UMSI är en målgrupp som det är svårt att arbeta med. Vissa kvinnor har bott i Sverige i 30 år utan att kunna tala svenska eller ens ta sig utanför hemmet. Mycket av den tid de har med kvinnorna går åt till att arbeta med deras motivation och självkänsla. Steget till att ens gå in på studier och arbete är långt för många deltagare. Anordnarna uppger att de skulle behöva mer tid för att motivera kvinnorna till studier och arbete.

---

³⁸ FBR, direktleverans 2019-09-23 och 2019-10-29; Tillväxtverket, <https://tillvaxtverket.se/statistik/vara-undersokningar/kompetensforsorjning/2019-06-19-utrikes-fodda-kvinnor---en-resurs-som-kan-nyttjas-mer.html>, loggdatum 2020-01-21.

³⁹ Enligt Arbetsförmedlingens månadsstatistik för november 2019 var drygt 29 000 utomeuropeiskt födda kvinnor 25 år eller äldre inskrivna i Jobb- och utvecklingsgarantin (JOB). Men målgruppen för UMSI omfattar även kvinnor som inte är inskrivna på Arbetsförmedlingen.

2.5.3 Anordnarna för UMSI önskar också mer medel för att öka insatsernas kvalitet och för att kunna arbeta mer uppsökande

Vår enkät och de intervjuer som vi har genomfört visar att anordnarna inte anser att de tilldelade medlen ger dem tillräckliga förutsättningar för uppsökande arbete. De säger också att de skulle behöva fler ledare eller ledare med annan kompetens och fler datorer för att i större utsträckning kunna nå och stödja deltagarna.

Även anordnarna för UMSI önskar att reglerna för ersättning blir mer flexibla så att de får större möjlighet att tillgodose deltagarnas behov och ta hänsyn till deras förutsättningar. De önskar till exempel få möjligheter till drop-in undervisning, för att kunna fånga upp deltagare som inte har kan delta i insatsen regelbundet.

3 Insatserna har inte nått vissa delar av målgruppen

I detta kapitel redogör vi för våra iakttagelser om vilka delar av målgruppen som insatserna har nått, respektive inte lyckats nå, samt vilka svårigheter som finns när det gäller att rekrytera deltagare. Hur rekryteringen går till och fungerar påverkar anordnarnas möjligheter att nå målgruppen. Vilka deltagare insatserna når påverkar i sin tur ändamålsenligheten och resultatet av insatserna.

3.1 Sammanfattande iakttagelser

- Knappt fyra av tio asylsökande har deltagit i Svenska från dag ett och Vardagssvenska under 2018.
- Kvinnliga asylsökande är något överrepresenterade i förhållande till deras andel av den potentiella målgruppen.
- Anordnarna för insatserna till asylsökande har svårt att nå asylsökande som bor i eget boende och asylsökande som är mindre motiverade till studier.
- Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser (UMSI) har nått 3 092 unika deltagare i målgruppen. Men denna insats har haft svårt att nå målgruppen utifrån de prioriteringar som Folkbildningsrådet har angett för målgruppen och i jämförelse med antalet kvinnor som inte redan har kontakt med olika delar av samhället.
- Insatserna når en stor andel kvinnor och deltagare med relativt låg utbildning, vilket tyder på att de bidrar till de att uppnå de jämställdhetspolitiska målen och statens syften med statsbidraget till folkbildningen.

3.2 Insatserna når fyra av tio asylsökande, men har svårt att nå vissa delar av målgruppen

Svenska från dag ett och Vardagssvenska når fyra av tio asylsökande, och andelen kvinnor i insatserna är hög sett till andelen kvinnor i målgruppen. Anordnarna har under senare år inte behövt arbeta aktivt med att rekrytera deltagare eftersom rekryteringen till stor del sker genom att tidigare deltagare tipsar andra i sin omgivning om insatserna. Insatserna har däremot haft svårt att nå asylsökande i eget boende och mindre studiemotiverade asylsökande.

3.2.1 Asylsökande nås främst via tidigare deltagare

Statskontorets intervjuer visar att rekryteringen av asylsökande inledningsvis till stor del skedde genom kontakter med Migrationsverket, lokala asylboenden och aktiv marknadsföring. Men under senare år har rekryteringen främst skett genom att tidigare deltagare tipsar andra i sin omgivning om insatsen. Till viss del sker den också via föreningar och personer som arbetar med målgruppen. De deltagare som vi har träffat i våra fokusgrupper uppger nästan samtliga att de har fått information om insatserna från vänner och bekanta. Många folkhögskolor har deltagare på kö för att få delta i insatserna och har därför inte behövt arbeta aktivt med rekrytering under senare år.

3.2.2 Insatserna har nått fyra av tio asylsökande, varav en stor andel kvinnor

De runt 23 100 unika deltagare som folkbildningsverksamheterna har haft för asylsökande under 2018 är 38,6 procent av gruppens potentiella deltagare. Majoriteten av de asylsökande deltagarna är mellan 25 och 45 år, därefter kommer åldersgruppen 18–24 år.⁴⁰ Hälften av deltagarna har låg utbildning. Företrädare för SISU uppger däremot att de främst når yngre personer, mellan 13 och 25 år.⁴¹

---

⁴⁰ Direktlevererad statistik för 2018, Folkbildningsrådet 2019-09-23.

⁴¹ Intervju med representanter för SISU 2019-09-16.

Andelen asylsökande kvinnor i insatserna är hög

Statistik från Folkbildningsrådet visar att andelen deltagare i Svenska från dag ett och Vardagssvenska hos studieförbunden som var kvinnor var 38 procent 2018. Det överstiger andelen kvinnor i den potentiella målgruppen under samma år (30 procent).⁴²

Målgruppens storlek har beräknats av Folkbildningsrådet utifrån underlag från Migrationsverket.⁴³ Enligt dessa beräkningar ingick totalt 60 011 personer i målgruppen under 2018. En motsvarande uppskattning finns tillgänglig för antalet i målgruppen år 2017 (totalt 78 572 personer).⁴⁴ Publicerade uppgifter för året 2016 är mer ungefärliga (140 000 till 145 000 personer).⁴⁵ Men det är ändå tydligt att andelen kvinnor i insatserna har ökat mellan 2016 och 2018, och att den har kommit att med god marginal överskrida andelen kvinnor i målgruppen.⁴⁶ Det är viktigt att inte minst asylsökande kvinnor får möjligt att delta i insatser som främjar deras etablering på arbetsmarknaden eftersom utrikes födda kvinnor enligt forskning har svårare att etablera sig än utrikes födda män.⁴⁷

---

⁴² Folkbildningsrådet direktleverans 2019-09-23 och 2019-10-09; se även Folkbildningsrådet (2019), *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 27 och 29.

⁴³ För en beskrivning av hur denna beräkning gått till, se metodbeskrivning i bilaga 2.

⁴⁴ Folkbildningsrådet, direktlevererad data 2019-08-22.

⁴⁵ Se Folkbildningsrådet (2017), *Folkbildning med asylsökande 2016*, s. 13–14.

Uppskattningarna för 2016–2018 är riksaggregerade. Länsvisa uppskattningar av målgruppens storlek och könssammansättning finns tillgängliga för 2018 (Folkbildningsrådet, direktlevererad data 2019-10-29; se även Folkbildningsrådet (2019), *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 29). Motsvarande länsvisa uppskattningar har dock inte kunnat levereras för tidigare år.

⁴⁶ Se bl.a. Folkbildningsrådet (2019), *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 27, och Folkbildningsrådet (2017), *Folkbildning med asylsökande 2016*, s. 14; styrks av Folkbildningsrådet, direktlevererad data 2019-08-22 och 2019-09-23.

⁴⁷ Nordiska ministerrådet (2018). *Nyanlända kvinnors etablering. En komparativ studie av nyanlända kvinnors etablering på arbetsmarknaden i Norden och de etableringspolitiska insatserna*. TemaNord 2018:520, s. 28. Se även bl.a. uppgifterna för 2018 i SCB, Statistikdatabasen, AKU, Inrikes och utrikes födda från och med 2005, loggdatum 2020-01-15. Vi återkommer till dessa uppgifter senare i rapporten i diskussionen om UMSI:s målgrupp.

Andelen kvinnor bland deltagarna i insatserna varierar något mellan länen, men i de flesta fall överskrider andelen kvinnor bland deltagarna andelen kvinnor i målgruppen. Det är svårt att se något mönster ifråga om samvariation mellan andelarna kvinnor i insatserna och andelarna i målgruppen i länen. Troligen beror detta på att rekryteringen av kvinnor och män avgörs av fler omständigheter än målgruppens sammansättning. Exempel på sådana omständigheter är hur tillgängliga insatserna är, tillgången till barnomsorg, rekryteringsvägar, eventuella verksamhetsinriktningar, eller om det har gjorts några andra särskilda åtgärder för att underlätta för kvinnor att delta.⁴⁸ Bilaga 4 redogör för variationen i andelen kvinnor bland deltagarna i länen.

Andelen kvinnor i insatserna har ökat över åren

Statistiken visar att kvinnornas andel av deltagarna i studieförbunden har ökat betydligt mellan 2016 och 2018, från omkring 30 till närmare 40 procent. Detta har skett samtidigt som andelen kvinnor i den uppskattade målgruppen har minskat något. Men andelen kvinnor bland nya asylsökande 2018 var högre än andelen bland de som var inskrivna i början av året. Det tyder på att förutsättningarna att nå kvinnor kan ha förbättrats under året.⁴⁹

Samma tendens har inte gått att urskilja för SISU:s deltagare, där andelen kvinnor i stället minskade från 31 till 28 procent från 2017 till 2018. Företrädare för SISU uppger också att de har svårt att nå kvinnor. Det kan enligt Statskontoret bero på att SISU:s inriktning på idrott framför allt lockar män.

Andelen kvinnor i folkhögskolornas långa kurser förändrades inte nämnvärt mellan 2016 och 2017, men 2018 hade andelen ökat från 34 till 39 procent.⁵⁰ I det fåtal kortkurser som har bedrivits var andelen kvinnor

---

⁴⁸ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 29–30.

⁴⁹ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 27–28.

⁵⁰ Folkhögskolorna kan välja att genomföra Svenska från dag ett som kort eller lång folkhögskolekurs med valfri studietakt från 25 till 100 procent. En lång kurs omfattar minst 15 kursdagar, en kort kurs färre än 15 dagar. Majoriteten av utbildningarna genomförs som lång kurs.

betydligt högre 2018 (60 procent). Även bland unika deltagare i folkhögskolan 2018 följer andelen kvinnor samma utveckling.⁵¹

Tabell 3.1. Andel kvinnor och män av antalet deltagare i studieförbund och folkhögskolor fördelat på insats och anordnare (procent) 2016–2018.

Verksamhetstyp	Andel kvinnor			Andel män		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Svenska från dag ett, studieförbund (exkl. SISU)	29,7	35,5	38,5	70,3	64,5	61,5
Svenska från dag ett, SISU ⁵²		31	28		69	72
Vardagssvenska, studieförbund	32,4	33,6	36,9	67,6	66,4	63,1
Svenska från dag ett, folkhögskola, långa kurser	33,0	34,0	39,0	67,0	66,0	61,0
Svenska från dag ett, folkhögskola, korta kurser	-	-	60,0	-	-	40,0

Källa: Folkbildningsrådet, direktleverans 2019-09-23, SISU, direktleverans 2019-10-07.

Hälften av deltagarna har relativt låg utbildning

Folkhögskolorna ska vid inskrivning till Svenska från dag ett bedöma deltagarnas utbildningsbakgrund för att avgöra vilken studienivå som är lämplig. 2018 uppger folkhögskolorna att nära hälften av deltagarna befinner sig på en nivå som motsvarar högst grundskola. Andelen deltagare på högre utbildningsnivåer ligger kvar på låg nivå under alla tre år som granskningen omfattar.⁵³ Den stora gruppen deltagare är den vars utbildningsnivå inte är bedömd, men med åren rapporteras allt fler bedömningar, och 2018 omfattas mer än hälften av deltagarna av bedömningarna. Vi noterar att ju större andel som har bedömts, desto mer ökar grupperna med högst grundskola eller med gymnasieutbildning utan slutbetyg. Det finns

⁵¹ Andelen kvinnor bland de unika personer som deltagit i långa kurserna 2018 är 39 procent. I de korta kurserna som har få deltagare är andelen kvinnor av unika personer hela 67 procent. Uppgifterna om kön hämtas in via folkhögskolornas egen registrering av unika deltagare. För studieförbunden framgår inte kön i uppgift om unika deltagare, eftersom uppgiften bygger på dossiernummer.

⁵² Gäller verksamhetsformerna lärgrupp, kurs och processarbete.

⁵³ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 33.

ingen statistik över deltagarnas utbildningsbakgrund inom målgruppen asylsökande inom studieförbunden.

Tabell 3.2. Folkhögskolornas rapporterade utbildningsnivå för unika deltagare i Svenska från dag ett (lång kurs). Procent 2016–2018.

Utbildningsnivå	2016	2017	2018
Utbildningsnivå okänd	77	58	39
Eftergymnasial utbildning	3	4	4
Gymnasial utbildning 3 år	1	1	1
Gymnasial utbildning, ej 3 år	0	1	8
Högst grundskola/motsvarande	18	35	49
Totalt	100	100	100

Källa: Folkbildningsrådet, direktleverans 2019-09-23; Deltagarregistret.

Insatserna når de mest motiverade asylsökande

Det är frivilligt att delta i folkbildningen, vilket bidrar till att det framför allt är de mer drivna och motiverade asylsökande som deltar i insatserna. Detta framgår av Statskontorets intervjuer med anordnare och med deltagare. De som deltar i insatserna har själva sökt sig dit, och är överlag mycket angelägna om att lära sig tala svenska och få information om det svenska samhället för att kunna etablera sig. Många av de deltagare som vi har intervjuat uppger att de innan de fick delta i insatsen ofta besökte språkcaféer och bibliotek för att få lära sig svenska. Motivationen märks också i statistiken, som tyder på att deltagarna oftast deltar i både Svenska från dag ett och Vardagssvenska, och går från anordnare till anordnare för att få tillgång till fler kurser.

3.2.3 Svårt att nå asylsökande i eget boende och de som inte är lika motiverade

Anordnarnas möjligheter att nå asylsökande har försämrats av att antalet asylsökande har minskat över tid och att asylboenden har lagts ned. Vår enkät visar att fyra av tio anordnare har haft särskilt svårt att nå vissa delar av målgruppen, något som även stöds av våra intervjuer. Hälften av dessa uppger i enkäten att de har haft särskilt svårt att nå asylsökande som bor i eget boende. Asylsökande som är mindre studiemotiverade nås enligt Statskontoret sannolikt inte heller till följd av att folkbildningen är just fri och frivillig och att de själva aktivt måste söka sig till insatsen.

Många anordnare uppger att de saknar tid och resurser för att arbeta direkt uppsökande. Det finns ingen statistik som visar vilka delar av målgruppen som insatserna för asylsökande inte når.

3.2.4 Brist på samverkan är en orsak till svårigheten att rekrytera deltagare

Anordnare av samtliga tre insatser uppger att samverkan med andra aktörer är en framgångsfaktor för att nå målgrupperna. För anordnare av insatserna för asylsökande är Migrationsverket och lokala asylboenden särskilt viktiga aktörer för att nå och rekrytera deltagare. Det beror på att de har kontakt med och känner till de asylsökande.

Samtidigt framgår av enkätundersökningen att nästan fyra av tio anordnare av Svenska från dag ett och Vardagssvenska är missnöjda med hur samverkan med Migrationsverket har fungerat, vilket också framgår i intervjuer med anordnare och i anordnarnas återrapporteringar. En stor del av missnöjet handlar om att myndigheten inte har stöttat anordnarna med att rekrytera deltagare. Anordnarna anser att myndigheten inte har lyckats med att sprida information om insatserna eller att samverka när det gäller rekryteringen.

Missnöjet med Migrationsverket handlar också i stor utsträckning om hur myndigheten har hanterat reseersättningar till deltagarna. Anordnarna upplever att villkoren för reseersättningen är otydliga, och att förseningar och avslag av reseersättning försämrar deras möjligheter att nå och rekrytera deltagare. Migrationsverket anser att tillämpningen av reseersättningen kan variera på grund av att det inte är reglerat hur myndighetens verksamhetsmedel ska användas när det gäller reseersättningar.

Lokala föreningar och nyckelpersoner är viktiga aktörer i rekryteringsarbetet

Enligt enkätsvaren är de lokala föreningarna en viktig aktör för att nå de asylsökande. Föreningarna har ett brett kontaktnät och kan bistå anordnarna med uppsökande verksamhet. Enkätsvaren pekar särskilt ut att etniska föreningar är viktiga i rekryteringsarbetet, tack vare de språkkunskaper som föreningsmedlemmarna har och nätverken som föreningarna har där målgruppen ingår. Etniska föreningar har också ett betydande socialt kapital, i form av det förtroende de har hos målgruppen, enligt

anordnarna. Anordnarna säger också att det är viktigt att rekrytera nyckelpersoner som känner målgruppen eller som har ett brett kontaktnät eller är etablerade i områden där målgrupperna finns för att nå målgruppen.

3.3 UMSI har svårt att nå "rätt målgrupp"

Anordnarna för UMSI har följt Folkbildningsrådets anvisningar och prioriterat att nå korttidsutbildade kvinnor som står långt ifrån studier och arbetsmarknad. Men anordnarna anser att det har varit svårt att rekrytera målgruppen utifrån dessa prioriteringar.

3.3.1 Anordnare av UMSI har följt Folkbildningsrådets anvisningar om prioriterade deltagare

I Statskontorets enkät framgår att två tredjedelar av anordnarna av UMSI har haft för avsikt att särskilt rekrytera vissa delar av målgruppen. Framför allt har anordnarna prioriterat att nå deltagare som står långt ifrån studier och arbetsmarknad, följt av deltagare utan utbildning eller endast förgymnasial utbildning och deltagare som inte redan finns i studieförbundens ordinarie verksamhet. Detta är också de deltagare som Folkbildningsrådet har lyft fram som prioriterade målgrupper för UMSI. I regeringens riktlinjer för insatsen är målgruppen enbart utrikes födda kvinnor. För att ge anordnarna incitament att nå korttidsutbildade ger Folkbildningsrådet extra ersättning om deltagaren är korttidsutbildad.⁵⁴

3.3.2 UMSI har en bred målgrupp som är svår att nå

Målgruppen för UMSI bedöms vara betydligt större än det antal som i dag deltar i insatsen. Bara i Malmö beräknas målgruppen vara 600 personer.⁵⁵

---

⁵⁴ Folkbildningsrådet (2018) *Preliminära villkor för och preliminär fördelning av statsbidrag till Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor i studieförbund 2019* (styrelsemissiv 2018-12-12). Folkbildningsrådet har preliminärt tilldelat medel för UMSI år 2019 som utgår ifrån förslaget. Se Folkbildningsrådet (2018), *Preliminära villkor för Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor i studieförbund 2019* (2018-12-18) samt Folkbildningsrådet (2019) *Villkor för Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor i studieförbund 2019* (2019-03-04).

⁵⁵ Enligt uppgift i samband med intervju med studieförbund i Malmö i oktober 2019.

Det är relativt vanligt för utrikes födda kvinnor att stå utanför arbetskraften, något som gällde för 22 procent i åldrarna 16–64 år under 2018. Detta kan jämföras med 15 procent av de inrikes födda kvinnorna och 14 procent av de utrikes födda männen.⁵⁶

Av Statskontorets intervjuer med anordnare för UMSI framgår att målgruppen är bred och att deltagarnas bakgrund varierar mycket. Bland deltagarna finns både personer med högre utbildning samt lågutbildade och personer som inte kan läsa och skriva. Statistik från Folkbildningsrådet visar att 56 procent av deltagarna under 2018 hade kort utbildning.⁵⁷ Deltagarna har ursprung från många olika länder och kunskaperna i svenska varierar mycket. Många av kvinnorna har bott i Sverige länge, och i vissa fall har de varken studerat eller haft ett arbete eller på annat sätt fått någon fast förankring på arbetsmarknaden. I andra fall har de börjat studera Svenska från dag ett (sfi), haft en eller flera praktikplatser eller deltagit i andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder, men ändå inte fått någon mer varaktig förankring på arbetsmarknaden.

Gruppen utrikes födda och korttidsutbildade kvinnor är en delvis ny målgrupp för flera av studieförbunden. Den är också en målgrupp som i stort sett alla samhällsaktörer hittills har haft svårt att nå eftersom personerna i gruppen ofta saknar en etablerad kontakt med samhället.⁵⁸ Även om anordnarna av UMSI når målgruppen, uppger de att de kan ha svårt att rekrytera personerna till insatserna. Många i målgruppen är till exempel upptagna med att ta ansvar för hem och barn.

3.3.3 UMSI har svårt att nå målgruppen utifrån Folkbildningsrådets riktlinjer

Drygt hälften av anordnarna för UMSI uppger i Statskontorets enkät att de haft svårt att nå vissa delar av målgruppen. Särskilt svårt anser de att det har varit att rekrytera kvinnor som står långt ifrån studier eller arbete, följt

---

⁵⁶ SCB, Statistikdatabasen, AKU, Inrikes och utrikes födda från och med 2005, loggdatum 2020-01-15.

⁵⁷ Folkbildningsrådets årsredovisning för 2018, s. 40. Kort utbildning är högst grundskoleutbildning eller motsvarande.

⁵⁸ Studieförbunden (2018) *Första länken – ett halvår med uppsökande insatser för utrikes födda kvinnor* (2018:3).

av deltagare som inte redan finns i studieförbundens ordinarie verksamhet och som har kort utbildning eller inte kan läsa och skriva. Det gäller alltså de målgrupper som Folkbildningsrådet har prioriterat. Svårigheten har bestått trots att de särskilt har försökt att nå dessa delar av målgruppen. Utifrån Folkbildningsrådets statistik avseende deltagarnas utbildningsbakgrund framgår att nästan hälften av deltagarna inte levde upp till Folkbildningsrådets kriterium för att ingå i den prioriterade målgruppen, när det gäller kriteriet för utbildningsnivån.⁵⁹

Flera anordnare som Statskontoret har intervjuat pekar också på att det finns problem med att fråga deltagarna om deras utbildningsbakgrund, eftersom det kan uppfattas som känsligt. Det är också otydligt om det är utbildningsbakgrunden i födelselandet eller i Sverige som ska ligga till grund för bedömningen. Det finns inte heller någon avgränsning till att insatsen i första hand ska riktas till utomeuropeiskt födda kvinnor, som statistiskt är de som står längst ifrån arbetsmarknaden, även om en majoritet av deltagarna har sitt ursprung i länder utanför Europa. Begreppet ”korttidsutbildad” har överlag inneburit tolkningsproblem. Vad innebär egentligen korttidsutbildad, var når man de ”korttidsutbildade” och hur verifierar man att de är korttidsutbildade? Regeringens riktlinjer till Folkbildningsrådet för 2019 säger däremot inte att insatsen särskilt ska riktas mot korttidsutbildade kvinnor, även om Folkbildningsrådet i sin bidragsgivning har satt upp ett sådant mål.⁶⁰

Folkbildningsrådets prioritering av målgruppen ifrågasätts

Folkbildningsrådet anser att begränsningen till deltagare som är korttidsutbildade handlar om prioritering och att de valde att begränsa insatsen till de som behöver den mest. Men både vår enkät och våra intervjuer visar att anordnarna av UMSI inte anser att målgruppen behöver vara korttidsutbildad för att behöva insatsen. Många av kvinnorna i målgruppen har en utbildning, i Sverige eller från sitt hemland, men har ändå inte kommit in

---

⁵⁹ Folkbildningsrådets årsredovisning för 2018, s. 40. Med kort utbildning avses som högst avslutad grundskoleutbildning eller motsvarande.

⁶⁰ Riktlinjer för 2019 för Folkbildningsrådet i fråga om användningen av anslagen 14:1 och 14:3 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, 2018-12-20, U2018/04740/UF (delvis), U2018/04767/UF.

på arbetsmarknaden. Enligt anordnarna är det minst lika viktigt att integrera dessa personer i samhället.

3.3.4 Samverkan med andra aktörer är viktig för att nå deltagarna i målgruppen, men få har arbetat direkt uppsökande

Samverkan med andra aktörer är viktig för att nå målgruppen. Men mer direkt uppsökande arbete ökar också möjligheten att nå de mest utsatta inom målgruppen.

Samverkan med etniska föreningar, kommuner och Arbetsförmedlingen har varit viktiga för att nå kvinnorna

Anordnare av UMSI uppger att samverkan med andra aktörer har varit viktig för att nå och rekrytera målgruppen. Då har kommunen och Arbetsförmedlingen har varit särskilt viktiga aktörer, enligt anordnarna. Det beror på att vissa av kvinnorna i målgruppen ingår i deras verksamheter, till exempel inom försörjningsstöd eller olika arbetsmarknadsåtgärder. Kommunen känner också till de kvinnor som inte har klarat av sfi-studier. Men UMSI-anordnare uppger att de önskar att dessa aktörer i större utsträckning kan informera och hänvisa deltagare till insatsen.

Anordnarna för UMSI uppger också att lokala föreningar och nyckelpersoner som känner målgruppen har varit viktiga aktörer för att nå kvinnorna. UMSI-anordnarna nämner särskilt att etniska föreningar är viktiga för att nå målgruppen, eftersom många kvinnor är svåra att nå via andra kanaler.

Brist på direkt uppsökande arbete har gjort det svårt att nå de minst etablerade kvinnorna

Rekryteringen till UMSI ska ske uppsökande.⁶¹ Vissa anordnare uppger i enkäten att de har arbetat uppsökande, men att det då främst handlar om uppsökande arbete genom andra aktörer. Det gäller till exempel föreningar, kommuner och Arbetsförmedlingen, som har informerat om eller hänvisat sina klienter till UMSI. Dessa aktörer har redan kontakt med målgruppen, till exempel inom kommunens försörjningsstöd, olika

---

⁶¹ Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende anslagen 14:1, 14:2, 14:3 och 14:4 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

arbetsmarknadsåtgärder eller genom att de är inskrivna i Arbetsförmedlingens verksamheter. Det kan finnas exempel på anordnare som själva har arbetat direkt uppsökande, men det framkommer inte i någon större omfattning i våra enkäter eller intervjuer.

Anordnarna uppger att direkt uppsökande arbete tar för mycket tid och resurser i anspråk, och att statsbidraget inte räcker till denna merkostnad. I och med att det uppsökande arbetet inte har riktats direkt till målgruppen har anordnarna troligen inte heller nått de kvinnor som är minst etablerade i samhället och inte redan har någon form av kontakt med kommunen eller myndigheter och föreningar. Det är också de kvinnor som är mest utsatta och i behov av stöd för att kunna etablera sig i samhället.

3.4 Praktiska hinder medför att vissa asylsökande avbryter sitt deltagande, orsaker till avhopp i UMSI är mer oklara

Det förekommer att deltagare avbryter sitt deltagande innan insatsen är slut. Men det finns ingen statistik som visar hur vanligt detta är. I Statskontorets enkät framgår att majoriteten av anordnarna, omkring 60 procent, uppskattar att avbrotten understiger 25 procent.

De asylsökande deltagare som har avbrutit sitt deltagande i Svenska från dag ett och Vardagssvenska är enligt enkätsvaren framför allt de som har flyttat från orten (80 procent i snitt för de två insatserna) eller fått avslag på sin asylansökan (58 procent i snitt). Andra orsaker till avbrott är att deltagarna har börjat på någon annan utbildning eller insats, att de har fått praktik eller arbete, att de inte har fått reseersättning från Migrationsverket eller att de har drabbats av psykisk ohälsa. Vi bedömer därför att det framför allt är praktiska hinder som leder till att deltagarna avbryter sitt deltagande i insatserna för asylsökande.

Anordnarna av UMSI uppger i större utsträckning att de inte vet varför deltagarna har avbrutit sitt deltagande i förväg. Vi bedömer att många av dessa deltagare kan sakna tillräcklig motivation för att fortsätta deltag-

andet.⁶² De vanligast kända orsakerna till avbrott bland deltagare i UMSI är enligt enkätsvaren att de har börjat på någon annan utbildning eller insats (37 procent) eller att de har flyttat från orten (37 procent). Andra orsaker är att deltagarna inte har haft någon barnomsorg, att de har börjat jobba eller avbrutit deltagandet till följd av psykisk ohälsa.

---

⁶² Våra intervjuer med UMSI-anordnare hos studieförbundet NBV i Malmö (2019-10-16) belyser detta indirekt. De svarande anförde att det var vanligt att UMSI-deltagare tenderade att avbryta sina ev Komvux-studier, eftersom dessa ansågs vara för svåra.

4 Insatsernas utformning och innehåll

I detta kapitel redogör vi för våra iakttagelser om insatsernas utformning och innehåll. Vi redogör också för i vilken mån de ger förutsättningar för att uppnå målen med insatserna.

4.1 Sammanfattande iakttagelser

- Innehållet i insatserna är relativt lika, och ger förutsättningar för att uppnå de uppsatta syftena med insatserna.
- Innehållet i Vardagssvenska är mer formaliserat med fokus på praktisk vardagssvenska, medan Svenska från dag ett fokuserar mer på samhällsinformation. Uppsökande och motiverade studieförbundsinsatser (UMSI) innehåller mer motivationsarbete och individuell vägledning, förutom språkträning och samhällsinformation.
- Folkbildningens arbetssätt medför att anordnarna kan anpassa insatserna efter deltagarnas individuella nivå, behov och intressen. Det främjar deltagarnas progression.
- Insatsernas innehåll och utformning bidrar till att nå de jämställdhetspolitiska målen. Men deltagarnas tid i insatserna har varit kort, vilket gör att insatserna rimligtvis bara har bidragit till att nå målen i låg utsträckning.
- Innehållet och utformningen av insatserna bidrar också till att uppnå statens syften med statsbidraget till folkbildningen. Insatserna bidrar då genom de nya kunskaper som deltagarna får samt genom folkbildningens flexibla pedagogik och arbetssätt. Men Statskontoret anser att syftena kan ifrågasättas då de är relativt enkla att uppnå.

- De utvärderingar av insatsernas innehåll och utformning som finns är begränsade, vilket gör det svårare att utveckla och förbättra insatserna.

4.2 Innehållet i insatserna skapar förutsättningar för att uppnå målen

Svenska språket och samhällsinformation utgör grunderna i samtliga tre insatser, enligt Statskontorets enkät. Det innebär att det finns goda förutsättningar att nå målen med insatserna.

4.2.1 Insatserna fokuserar främst på svenska språket

Fokus på svenska språket är särskilt tydligt i insatserna för asylsökande. Det är väntat eftersom svenska språket är nytt för dem. Vardagssvenska har dessutom en särskild studieplan som säger att fokus ska ligga på språket, för att underlätta för deltagarna att senare genomföra Svenska från dag ett (sfi). Några sådana specifika mål finns inte för de andra två insatserna. Enkäten visar också att andra inslag i insatserna förekommer i betydligt lägre grad i Vardagssvenska än i de övriga insatserna. Det gäller exempelvis samhällsinformation, demokratiska värderingar samt information om olika vägar till studier och jobb.

Deltagarna tränas framför allt i praktisk vardagssvenska

När det gäller svenska språket är det framför allt praktisk vardagssvenska som deltagarna i de tre insatserna tränas i, som att göra sig förstådd och förstå andra i olika vardagssituationer och i kontakt med myndigheter, skolor och liknande. Inslag av arbetslivsorienterad svenska är något mer vanligt inom Vardagssvenska och UMSI än i Svenska från dag ett.

4.2.2 Samtliga insatser syftar till att stärka deltagarnas kunskaper om svenska samhället

Statskontorets enkät visar att kunskaper om svenska samhället är ett viktigt inslag i samtliga tre insatser. Framför allt har insatserna fokuserat på samhällsinformation, demokratiska värderingar och jämställdhet. Information om föreningslivet, demokratiska institutioner, kritiskt tänkande, olika vägar till studier, praktik och jobb samt kultur och konst är andra samhällsaspekter som insatserna har lyft fram.

De asylsökande får också information om asylprocessen och om att leva i Sverige

De öppna svarsalternativen i enkäten visar att lärarna och ledarna i insatserna för asylsökande också tar upp aspekter som vad som händer när man får uppehållstillstånd, hur den ekonomiska ersättningen ser ut för den som är ny i Sverige, vad Sverige förväntar sig av asylsökande och nyanlända liksom lagar, regler, rättigheter och skyldigheter. Detta anser Statskontoret är viktigt för deltagarna att känna till oavsett om de befinner sig några månader i landet i väntan på beslut i sitt ärende eller om de ska etablera sig i arbetslivet.

Kvinnorna i UMSI får i större utsträckning information om olika vägar till studier och arbete, samt information som ska underlätta och förbättra deras vardag i samhället

Innehållet i UMSI varierar mer än innehållet i insatserna för asylsökande. I enkäten framkommer att insatserna främst fokuserar på samhällsintroduktion, följt av praktisk vardagssvenska, jämställdhet och olika vägar till arbete och studier. Information och diskussioner om olika vägar till studier och arbete är betydligt vanligare inom UMSI än i insatserna för asylsökande. De öppna svarsalternativen i enkäten visar att det också förekommer att UMSI tar upp frågor kring skatte- och välfärdssystemet, familje- och arbetsrätt, stresshantering, villkoren på den svenska arbetsmarknaden, utbildningssystemet, studiefinansiering, det samhälleliga systemet och föräldrarollen. Det svarar upp mot målet för insatsen, som är att visa deltagarna möjliga vägar till studier och i förlängningen till arbete.

4.3 Jämställdhet är ett vanligt inslag, men det finns vissa risker i hur det tas upp

Det är förhållandevis vanligt att olika typer av jämställdhetsaspekter integreras i undervisningen, vilket bidrar till att nå de jämställdhetspolitiska målen. Men insatserna är relativt korta, vilket gör att bidraget till de jämställdhetspolitiska målen är marginellt.

4.3.1 Förhållandevis vanligt att ta upp jämställdhet

Jämställdhet lyfts fram i något större utsträckning i insatserna Svenska från dag ett och UMSI än i Vardagssvenska. I dessa båda insatser uppger 7 av 10 anordnare i enkäten att de tar upp jämställdhet. För Vardagssvenska uppger knappt 6 av 10 anordnare att de tar upp jämställdhet. Samtidigt är

det möjligt att fler anordnare tar upp jämställdhet på kurserna genom att belysa andra frågor, utan att de ser dem som jämställdhetsfrågor.

Statskontorets enkätundersökning visar att det är vanligt att anordnarna i de tre insatserna samtalar om jämställdhet i Sverige i relation till vad jämställdhet betyder och hur den fungerar i andra länder och kulturer.

4.3.2 Jämställdhet integreras även i andra frågor

Jämställdhetsaspekter tas upp i samband med diskussioner om andra frågor med koppling till jämställdhet, snarare än under särskilda jämställdhetspass. Det framgår i våra intervjuer, vår enkät och i anordnarnas återrapporteringar. Det gäller samtliga tre insatser.

Anordnarna tar ofta upp jämställdhet som en del av en bredare diskussion om andra tvärsektoriella frågor, exempelvis mänskliga rättigheter, allas lika värde, demokrati och barnrätt. De diskuterar bland annat familjestrukturer, barnomsorg och normer när det gäller ansvar för hemmet respektive arbete, ekonomisk jämlikhet och allas rätt till utbildning. Diskussionerna rör bland annat att uppmuntra kvinnor till att söka sig till yrken som är traditionellt mansdominerade (och vice versa), att på olika sätt försöka stärka deltagarnas självständighet och motivation, och att samtala kring kvinnors hälsa och sexualitet.

Insatserna har skapat ett forum för deltagarna att samtala och reflektera om normer som finns om ansvar för hem och arbete. På sikt kan det bidra till delmålet om en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Samtidigt kan det krävas lång tid i insatser för att kunna bryta normer som finns för ansvar för hem och barn.

Det är motiverat att samtala kring jämställdhet i relation till andra tvärsektoriella frågor eftersom olika perspektiv påverkar varandra.⁶³ Men det

---

⁶³<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/jamstalldhetsintegrering/jamstalldhetsintegrering>, webbplats senast uppdaterad 2019-05-24.

finns också en risk för att jämställdhetsfrågan osynliggörs när den ingår i ett bredare likabehandlings- och mångfaldsarbete.⁶⁴

4.4 Varierande studieformer i syfte att motivera och inspirera deltagarna

Deltagarna inom målgrupperna är heterogena. Insatserna genomförs på olika sätt, vilket då i sig ökar möjligheterna att motivera och inspirera till lärande. Vår utvärdering visar också att det är deltagarnas intressen och behov som i stor utsträckning styr insatsernas utformning. Innehållet i Vardagssvenska är mer formaliserat och har mindre inslag av studiebesök samt praktiska, sociala och kulturella aktiviteter än Svenska från dag ett och UMSI. UMSI innehåller mer motivationsarbete och individuell vägledning än insatserna till de asylsökande.

4.4.1 Vanligt med studiebesök, föreläsare, olika aktiviteter och praktisk träning

Av enkäten framgår att en stor del av lärandet sker genom studiebesök, sociala och kulturella aktiviteter, praktisk träning, externa föreläsare och individuell vägledning. Detta gäller särskilt inom Svenska från dag ett och UMSI. Kulturella aktiviteter är särskilt vanliga inom Svenska från dag ett. Individuell vägledning och externa föreläsare är särskilt vanliga inom UMSI. Men flera anordnare uttrycker ändå att de vill att även Vardagssvenska ska vara friare till formen och att insatserna ska kunna integreras mer med varandra utifrån deltagarnas behov och intressen.

Studiebesök och externa föreläsningar sker med exempelvis olika myndigheter, lokala arbetsgivare, bibliotek, kulturinstitutioner, folktandvården och politiker. Anordnare av UMSI uppger att de även bjuder in representanter för olika yrken som föreläsare, där de försöker använda sig av positiva kvinnliga förebilder. Exempel på olika typer av aktiviteter är matlagning, hantverk, simundervisning, hälsa, trafik kunskap, stresshantering, teater, film, musik, föräldraskap samt miljö och friluftsliv. Inom UMSI förekommer också olika typer av självförtroendestärkande

---

⁶⁴ Folkbildningsrådet (2019) *Handlingsplan för jämställd folkbildning 2019*, s. 10–11. <https://www.folkbildningsradet.se/globalassets/aktuella-projekt/jim/handlingsplan-for-jamstalld-folkbildning-2019.pdf>, loggdatum 2019-11-16.

aktiviteter som ska få deltagarna att våga prova att göra saker som de inte har gjort förut. Inom SISU sker lärandet främst genom olika typer av idrottsaktiviteter. Idrottsaktiviteter förekommer också bland andra anordnare.

Anordnarna ger också deltagarna individuell vägledning. För de asylsökande handlar det mest om saker som de behöver hjälp med i vardagen, som kontakter med olika myndigheter, översättningar och allmän information. Många asylsökande mår också psykiskt dåligt och behöver därför psykiskt och socialt stöd. Anordnarna vittnar också om att det kan vara svårt att motivera deltagare med trauman, depression och oro och att det tar tid från undervisningen. Några anordnare uppger också att de har svårt att veta hur de ska bemöta och hantera deltagarnas ohälsa och oro.

Individuell vägledning är särskilt vanligt inom UMSI. Vägledningen gäller ofta deltagarnas framtida mål och olika sätt att nå sina mål. Vägledningen riktar ofta in sig på att stärka deltagarnas självkänsla och att bidra till personlig utveckling. Anordnarna av UMSI uppger också att flera av deltagarna har problem med sin fysiska och psykiska hälsa och att många har dåligt självförtroende, vilket gör det svårare för anordnarna att motivera dem. Motivationsarbete och vägledning för dessa deltagare tar särskilt mycket tid i anspråk. Men det är enligt Statskontoret ett viktigt steg för att deltagarna i förlängningen ska kunna utöva större makt och inflytande över formella och icke-formella processer på samhällsnivå.

4.4.2 Små gruppstorlekar har gynnat deltagarnas progression

Små gruppstorlekar gynnar deltagarnas progression eftersom ledarna och lärarna får mer tid för varje enskild individ. Överlag bedömer vi också att insatsernas gruppstorlekar har varit relativt små. Antalet deltagare i studiecirklarna har varit mycket stabilt över åren med i genomsnitt 11 deltagare i arrangemangen för Svenska från dag ett och 12 deltagare för Vardags-svenska. Gruppstorleken för UMSI har varit något mindre, omkring 10 deltagare i genomsnitt.⁶⁵

---

⁶⁵ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 17.

4.4.3 Insatserna genomförs främst på svenska utan tolk

Trots att deltagarnas förkunskaper varierar mycket är det vanligast att undervisningen genomförs på svenska. Tolkning kan förekomma ibland, men utvärderingen visar att anordnarna brukar lösa eventuella språksvårigheter på andra sätt än med hjälp av tolk. Det kan vara genom att ledaren eller läraren kan tala det aktuella språket, genom bilder eller digitala språkverktyg på internet eller genom att andra deltagare hjälper till.

4.5 Insatserna skapar nya mötesplatser vilket kan påverka möjligheten till etablering

Brist på sociala nätverk är ett hinder för utrikes födda kvinnor att delta i arbetskraften i samma utsträckning som de utrikes födda männen. Därför är mötesplatser av mer social karaktär särskilt viktiga för kvinnornas etablering i samhället.⁶⁶ Statskontorets utvärdering visar att samtliga tre insatser skapar nya mötesplatser för deltagarna och att de därmed kan bidra till att bryta deras isolering och stärka deras sociala nätverk. Insatserna kan därför på sikt vara ett viktigt bidrag till att deltagarna etablerar sig i samhället och till delmålet om ekonomisk jämlikhet.

Anordnarna anser också att det är en framgångsfaktor för de asylsökandes språkutveckling och integration att blanda asylsökande med deltagare i folkbildningens ordinarie verksamheter. Det kan antingen ske genom att blanda deltagarna i kurserna eller studiecirkelarna, eller genom gemensamma aktiviteter, som språkcaféer och andra sociala aktiviteter. Anordnarna betonar också vikten av att deltagarna får träffa och umgås med svenskar och att de får träna det svenska språket även utanför klassrummet.

Folkhögskolorna har i viss mån också blandat grupperna, genom att till exempel låta asylsökande gå i samma kurser som dem som läser sfi eller går på etableringskurser för nyanlända. Även om syftet då främst är att få

---

⁶⁶ Statskontoret (2018:3) *Sammanställning av kunskap om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetskraften*, s. 15.

ett tillräckligt underlag för att kunna bedriva insatserna eller möjliggöra nivåindelning, bidrar det även till att blanda målgrupperna.

4.6 Förutsättningar och krav på lärare och kursmaterial varierar

Drygt en tredjedel av de anordnare som uppger att de har saknat förutsättningar för att bedriva insatserna uppger att de har saknat tillräckliga förutsättningar för att anställa ledare och lärare. Några uppger också att de önskar att ledarna och lärarna hade haft mer utbildning eller någon annan typ av kompetens. Anordnarna anser att kursmaterialen är tillräckliga, men deltagarna önskar mer skriftligt kursmaterial. Det varierar däremot mycket mellan anordnarna när det gäller vilka krav de ställer på lärare, ledare och kursmaterial.

4.6.1 Stora skillnader vilka krav som ställs på ledare och lärare

Det är stora skillnader på vilka krav som olika anordnare ställer på ledare och lärare. Vissa kräver att lärarna är behöriga, har cirkel- eller ledarutbildning, har behörighet för svenska som andra språk eller dylikt. Andra ställer inga sådana krav. Vissa anordnare uppger att det är viktigare att anställa en person som själv har erfarenhet av att vara asylsökande och nyanländ i Sverige eller talar deltagarnas språk än att de har särskild utbildning eller behörighet. Det är inte ovanligt att tidigare deltagare anställs som ledare eller lärare. Våra besök hos anordnare visar även att vissa ledare och lärare talade sämre svenska än deltagarna, och att de i några fall hade svårt att göra sig förstådda. Det är därför rimligt att kräva av såväl studieförbund som folkhögskolor att de ledare och lärare som de anställer har tillräckliga kunskaper i svenska.

Anordnare av UMSI uppger också att de har försökt rekrytera kvinnliga ledare och lärare, liksom kvinnliga föreläsare. Anordnarna anser att det skulle ge kvinnorna förebilder och hopp för sin fortsatta etablering i samhället. Våra enkätsvar visar inte i vilken utsträckning så har skett.

Anordnare av samtliga insatser uppger vidare att de helst rekryterar arvoderade ledare. Det beror på att de ger en större stabilitet i verksamheten. Anordnarna kan därmed säkra kvaliteten i utbildningen. Enligt

Folkbildningsrådet är det vanligare med utbildade och arvoderade ledare inom Vardagssvenska, eftersom dessa cirklar kräver en högre kompetens i att leda svenskundervisning.⁶⁷

4.6.2 Stor variation i vilken typ av läromedel som används

Anordnarna väljer själva om de ska använda läromedel och vilka läromedel de då ska använda. De väljer detta utifrån ekonomiska förutsättningar och deltagarnas behov. Vissa anordnare använder sig av kurslitteratur, medan andra inte gör det. Vissa använder kurslitteratur som används inom exempelvis sfi eller grundskolan, medan andra har tagit fram eget kursmaterial. Vissa studieförbund har gemensam kurslitteratur, medan andra inte har det. Vi bedömer att det är vanligast med tryckta läromedel inom Vardagssvenska.

Statskontorets enkät visar att andelen anordnare som önskar att de hade haft bättre undervisningsmaterial är ganska liten. Men flera av de deltagare som vi har träffat under våra verksamhetsbesök uppger att de uppskattar att ha en bok som de kan följa med i under själva kursen och som de kan använda för att göra hemuppgifter.

Vid sidan av tryckta läromedel används även digitala läromedel som Internet, appar, filmer och andra interaktiva medier. Men lärandet sker också genom till exempel bild och form eller genom sång, rollspel, nyheter, studiebesök, föreläsningar och andra liknande aktiviteter.

4.7 Anordnarna anpassar delvis utbildningen utifrån deltagarnas nivå och behov

De asylsökande samt utrikes födda kvinnorna är heterogena grupper med olika utbildningsbakgrund, studievana, kunskaper i svenska språket, behov och intressen. Vår utvärdering visar att när anordnarna kan anpassa utbildningarna efter dessa olika förutsättningar har de också större möjligheter att hitta rätt nivå på undervisningen. Då kan de stödja de olika behov som

---

⁶⁷ Folkbildningsrådet (2018) *Folkbildning med asylsökande 2017. Svenska från dag ett och Vardagssvenska i studieförbund och folkhögskolor.*

finns bland deltagarna för att underlätta deras progression och uppnå målen med insatserna.

4.7.1 Drygt hälften av anordnarna har anpassat utbildningen utifrån deltagarnas utbildningsbakgrund och studievana

Både intervjuer och enkätsvar lyfter fram att det är en framgångsfaktor för deltagarnas progression att anpassa utbildningen utifrån deltagarnas svenskkunskaper och studievana. Men möjligheten att dela in deltagarna i olika grupper utifrån deras nivå varierar. Drygt hälften av anordnarna uppger i Statskontorets enkät att de i ganska eller mycket stor utsträckning har anpassat utbildningen efter deltagarnas utbildningsbakgrund och studievana. Det är framför allt anordnare av Vardagssvenska som svarar att de har anpassat utbildningen efter detta. Enkätsvaren tyder på att SISU-anordnare är de anordnare som i lägst utsträckning har nivåindelade deltagarna. Möjligheten att nivåindela deltagarna verkar inte påverkas i någon större utsträckning av om anordnarna bedriver verksamheten i en storstadsregion eller inte.

Tabell 4.1. Andel anordnare som i Statskontorets enkät uppger att de under 2018 anpassat utbildningen utifrån deltagarnas utbildningsbakgrund och studievana, uppdelat per insats.

	Svenska från dag ett	Vardags-svenska	UMSI
Inte alls	11 %	3 %	5 %
I liten utsträckning	9 %	9 %	16 %
I viss utsträckning	25 %	24 %	23 %
I ganska stor utsträckning	30 %	35 %	28 %
I mycket stor utsträckning	22 %	29 %	21 %
Vet ej	1 %		
Ej relevant	2 %		6 %
Antal svar	179	97	94

Källa: Statskontorets enkätundersökning 2019.

Anordnare som haft ett större deltagarunderlag har i större utsträckning kunnat nivåindela deltagarna. Vissa anordnare har därför låtit deltagarna i Svenska från dag ett och Vardagssvenska studera gemensamt med deltag-

are på sfi, etableringskurs eller allmän kurs. Det har skapat ett större underlag för nivåindelning.

4.7.2 Anpassningar utifrån deltagarnas behov och intressen är vanligast inom UMSI

I vilken utsträckning har anordnarna anpassat undervisningen efter deltagarnas behov och intressen varierar, även om majoriteten uppger att de i någon mån har gjort det. Statskontorets enkät visar att nästan 7 av 10 anordnare av Svenska från dag ett har anpassat undervisningen i ganska stor eller stor utsträckning utifrån deltagarnas behov och intressen. Motsvarande för Vardagssvenska är 5 av 10. UMSI är den insats där anordnarna i störst utsträckning uppgett att de anpassat undervisningen utifrån deltagarnas behov och intressen i ganska eller stor utsträckning (8 av 10).

Tabell 4.2. Andel anordnare som i Statskontorets enkät uppger att de under 2018 anpassat utbildningen utifrån deltagarnas behov och intressen.

	Svenska från dag ett	Vardags-Svenska	UMSI
Inte alls	2 %	6 %	0 %
I liten utsträckning	9 %	12 %	7 %
I viss utsträckning	20 %	30 %	15 %
I ganska stor utsträckning	39 %	36 %	34 %
I mycket stor utsträckning	27 %	13 %	43 %
Vet ej	2 %	1 %	
Ej relevant	1 %	1 %	1 %
Antal svar	179	97	94

Källa: Statskontorets enkätundersökning 2019.

SISU är den typ av anordnare som i lägst utsträckning uppger att de har anpassat utbildningen utifrån deltagarnas behov och intressen. Skillnaden mellan anordnare i storstadsregioner och utanför storstadsregioner är inte särskilt stor, enligt enkätsvaren.

I de öppna svarsalternativen framkommer att anordnare av UMSI framför allt har anpassat utbildningen utifrån kvinnornas individuella mål och deras intressen, som odling, hantverk, matlagning eller egenföretagande. Det är viktigt att utgå från frågor som kvinnorna upplever som viktiga i sin

vardag för att motivera och nå kvinnorna i målgruppen, enligt enkät-svaren.

I insatserna för asylsökande har utbildningen främst anpassats utifrån vad anordnarna anser att deltagarna behöver känna till om det svenska samhället, vilket språk de talar och vilken yrkesbakgrund de har. Vissa anordnare har också anpassat undervisningen utifrån vilka tider som passar deltagarna bäst eller utifrån var deltagarna bor.

4.7.3 Praktiska anpassningar görs för att underlätta för småbarnsföräldrar

Enligt forskningen hindrar ansvaret för hem och barn utomeuropeiskt födda kvinnor att delta i arbetskraften i samma utsträckning som utomeuropeiskt födda män.⁶⁸ Både i vår enkät och anordnarnas återrapporteringar framgår att anordnarna förhållandevis ofta gör praktiska anpassningar av undervisningen för att underlätta för småbarnsföräldrar att delta. Den typen av anpassningar kan också vara viktiga ur ett jämställdhetsperspektiv, eftersom kvinnor ofta tar ett större ansvar än männen för hemarbete och barnomsorg.⁶⁹ Vi bedömer att sådana anpassningar rimligtvis skapar förutsättningar för att bidra till att nå det jämställdhetspolitiska delmålet om jämställd utbildning. Det beror på att dessa praktiska anpassningar är viktiga för att kvinnor och män ska kunna delta i insatserna på likvärdiga villkor.

I vår enkät framgår att 32 procent av anordnarna av respektive insats i ganska eller mycket stor utsträckning anpassar insatserna eller stödet till deltagarna utifrån deras behov av barnomsorg. Det är däremot svårt att säga om denna andel är låg eller hög eftersom vi inte känner till omfattningen av deltagarnas behov av barnomsorg.

Anordnarna av insatserna har även anpassat tiderna för undervisningen för att underlätta för småbarnsföräldrar, haft lekrum i anslutning till studie-lokalerna, arrangerat barnpassning eller låtit barnen vara med under

---

⁶⁸ Statskontoret (2018:3) *Sammanställning av kunskap om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetskraften*, s. 13.

⁶⁹ Se bl.a. Addati, L., U. Cattaneo, V. Esquivel och I. Valarino (2018), *Care work and care jobs for the future of decent work*, Genève, International Labour Organisation.

undervisningen. Men några anordnare lyfter också fram att barnen snarare kan hindra deltagarna att fokusera på undervisningen när de är med. En anordnare av Svenska från dag ett nämner att de utfärdar intyg till förskolan för att kvinnorna ska kunna närvara i undervisningen. I enkäten framgår att anpassningar utifrån möjlighet till barnomsorg är särskilt vanliga inom UMSI.

4.7.4 Särskilda eller anpassade aktiviteter för asylsökande kvinnor ses ibland som motiverande

Andelen arrangemang med bara kvinnor eller med bara män är ganska låg både för Svenska från dag ett och för Vardagssvenska (mellan 10 och 16 procent). Men arrangemang med enbart män är ändå nästan dubbelt så vanliga som arrangemang med enbart kvinnor.

Tabell 4.3. Antal studiecirklar i studieförbunden (exklusive SISU) som består av enbart kvinnor, enbart män eller blandat kvinnor och män samt andel studiecirklar med enbart kvinnor eller män, 2018.

Insats	Studiecirklar med enbart kvinnor	Studiecirklar med enbart män	Blandat kvinnor och män	Andel studiecirklar med enbart kvinnor eller män
Svenska från dag ett	211	515	3 954	16 %
Vardagssvenska	37	175	1 842	10 %
Totalt	248	690	5 796	14 %

Källa: Folkbildningsrådet, direktleverans 2019-09-23. Motsvarande statistik för SISU finns inte tillgänglig.

Detta ligger i linje med slutsatsen om att jämställdhet behandlas som en del i ett större likabehandlings- och mångfaldsarbete. Vissa anordnare uppger att de snarare arbetar aktivt med grupper med både kvinnor och män, eller att utgångspunkten är att erbjuda samma verksamhet för alla.

Men vissa anordnare uppger att de genomför särskilda eller anpassade aktiviteter för kvinnor i insatserna. 30 procent av anordnarna av Svenska från dag ett uppger i enkäten att de har gjort det i ganska eller mycket hög utsträckning, jämfört med 20 procent för Vardagssvenska. Anpassningen handlar oftast om att kvinnorna får ett enskilt samtalsrum inom insatserna.

Enkätsvaren tyder på att anordnarna det kan vara motiverat att ibland separera asylsökande kvinnor och män i undervisningen för att kunna erbjuda dem en likvärdig insats. Anordnarna uppger exempelvis att kvinnorna överlag tar mindre plats än männen i klassrummet och att anordnarna därför anser att det är motiverat att bedriva könsuppdelad verksamhet. Ett annat skäl är att kvinnorna känner sig tryggare i samtalet när endast kvinnor närvarar.

Även om det kan vara motiverat att dela upp deltagarna utifrån kön är det viktigt att även män får delta i diskussioner om exempelvis könsroller kopplade till arbete och ansvar för hemarbete och barnomsorg. Folkbildningsrådet konstaterar i andra sammanhang att många av folkbildningens jämställdhetsinsatser riktas mot kvinnor, till exempel insatser för att påverka kvinnors beteende, tankesätt, arbets- och studiesituation.⁷⁰ Jämställdhet tenderar alltså enligt Folkbildningsrådet att behandlas som en kvinnofråga inom folkbildningen, trots att det även krävs insatser som riktas mot män och personer med annan köns-tillhörighet.

4.8 Samverkan är viktig för att kunna erbjuda deltagarna ett brett och relevant innehåll, men har inte alltid fungerat optimalt

Det är viktigt med att anordnarna samverkar med andra aktörer som myndigheter, kommuner och föreningar för att kunna erbjuda deltagarna ett brett utbud, relevanta studiebesök och gästföreläsningar. Det främjar deltagarnas progression. Men samverkan har inte alltid fungerat optimalt.

4.8.1 Lokala aktörer är de viktigaste samverkansparterna

Anordnare av insatserna för asylsökande uppger i Statskontorets enkät att kommunen, Migrationsverket, lokala asylboenden och länsstyrelsen är de viktigaste samverkansparterna i arbetet med insatserna. Därutöver uppger anordnare av Svenska från dag ett att det lokala föreningslivet är en viktig

---

⁷⁰ Folkbildningsrådet (2015). *Jämställdhet inom folkbildningen. Rapport till regeringen 2015*, s. 48.

aktör. Anordnare av UMSI uppger också att kommunen är en viktig samverkansaktör, men också Arbetsförmedlingen, lokala etniska föreningar, sfi-utbildning och annan vuxenutbildning.

Lokala föreningar är med och bedriver verksamhet

Enkätsvaren visar att aktörer inom civilsamhället är viktiga samverkansparter för anordnarna. Enkäten visar också att anordnarna upplever att denna samverkan fungerar väl. Genom lokala föreningar får deltagarna möjlighet att delta exempelvis i olika typer av idrottsaktiviteter, kulturaktiviteter och språkcaféer. Det framgår också att föreningar har bistått anordnarna med kursledare, föreläsare och mentorer.

Migrationsverket och lokala asylboenden kan i viss mån också bistå anordnarna för asylinsatserna med lokaler för att bedriva verksamheten närmare deltagarna.

Positivt med samverkan inom och mellan studieförbund och folkhögskolor

Samverkan inom och mellan studieförbund och folkhögskolor förekommer på vissa orter. Det gör att deltagarna kan erbjudas fler kurstimmar och större möjligheter att läsa svenska. Men Statskontorets intervjuer visar att andra orter saknar fungerande samverkan, trots att vi anser att det finns ett behov av det.

4.8.2 4 av 10 anordnare anser att samverkan med vissa aktörer inte fungerat

I enkäten framkommer att 4 av 10 anordnare anser att samverkan med vissa aktörer inte har fungerat bra. Särskilt missnöjda är de som anordnar UMSI, där nästan 5 av 10 uppger att samverkan inte har fungerat bra. Anordnare av UMSI är mest missnöjda med samverkan med Arbetsförmedlingen, följt av Försäkringskassan och kommunen. Anordnare av Svenska från dag ett och Vardagssvenska är mest missnöjda med samverkan med Migrationsverket, följt av kommunen.

Svårt att involvera Arbetsförmedlingen

I Statskontorets enkät framgår att UMSI-anordnarna har varit missnöjda med hur samverkan med Arbetsförmedlingen fungerat. De önskar att myndigheten i större utsträckning hade informerat de deltagare som utgör målgruppen om UMSI-insatsen, för att lättare nå målgruppen. I viss mån

önskar de också att Arbetsförmedlingen hade varit mer involverade i insatsen för att informera deltagarna om arbetsmarknaden och om Arbetsförmedlingens tjänster.⁷¹

Men Arbetsförmedlingen anser att de inte har något regeringsuppdrag om att samverka med folkbildningen kring insatsen och att de därmed inte kan prioritera att bistå med resurser till insatsen eller bedriva någon riktad verksamhet mot målgruppen. De bedömer däremot att Arbetsförmedlingen lokalt kan prioritera att utifrån sina förutsättningar möta behoven hos studieförbunden och folkhögskolorna.⁷² Men det bidrar till att stödet till de enskilda varierar väsentligt beroende på var i landet man deltar. Vi bedömer att Arbetsförmedlingen skulle kunna ta ett större ansvar för att nå och stödja målgruppen. Men det förutsätter att myndighetens ansvar för att samverka med folkbildningen tydliggörs av regeringen.

Samverkan med sfi och vuxenutbildningen för att underlätta den fortsatta etableringen sker inte i någon större utsträckning

Samverkan med kommunernas undervisning i sfi och annan vuxenutbildning sker inte i någon större utsträckning. Det framgår både i enkäten och i våra intervjuer och det gäller samtliga tre insatser. Eftersom de flesta av de deltagare som har fått uppehållstillstånd fortsätter att studera på sfi anser vi att det viktigt att det finns rutiner för en väl fungerande samverkan mellan studieförbund, folkhögskolor och kommunernas vuxenutbildning för att underlätta den fortsatta etableringen för deltagarna. Folkbildningens aktörer kan dra nytta av både den kurslitteratur och pedagogik som finns inom sfi. Kommunerna kan få deltagare som är mer förberedda på sfi-studier och som snabbare kan gå igenom sfi med godkänt resultat. Vi bedömer att detta på samhällsnivå bör kunna resultera i att deltagarna etablerar sig på snabbare och mer långsiktigt hållbart, vilket gynnar individerna, samhället och skattebetalarna.

---

⁷¹ I vilken utsträckning anordnare av Svenska från dag ett och Vardagssvenska varit missnöjda med samverkan med Arbetsförmedlingen framgår inte av enkäten, eftersom det inte är relevant för målgruppen asylsökande.

⁷² Skriftligt svar till Statskontoret från Arbetsförmedlingen 2020-01-15 om myndighetens möjlighet att vara involverad i UMSI.

4.9 Begränsade utvärderingar av insatsernas innehåll och utformning

Utvärderingar av hur deltagarna upplever kurserna är en viktig förutsättning för att kunna utveckla och förbättra insatserna. Omkring 20 procent av anordnarna uppger i enkäten att de alltid genomför någon form av kursutvärdering med deltagarna i samband med att insatsen avslutas. Ytterligare drygt 30 procent uppger att de oftast genomför en kursutvärdering. Övriga genomför inte någon kursutvärdering, eller så sker det endast sporadiskt. Kursutvärderingar är mer ovanliga inom UMSI än inom de andra två insatserna.

Tabell 4.4. Andel anordnare som i Statskontorets enkät uppger att de under 2018 genomfört någon form av kursutvärdering med deltagarna i samband med att insatsen avslutas.

	Svenska från dag ett	Vardagssvenska	UMSI
Ja, alltid	22 %	20 %	17 %
Ja, oftast	31 %	35 %	28 %
Ja, ibland	32 %	33 %	37 %
Nej	11 %	10 %	15 %
Vet ej	3 %	2 %	3 %
Antal svar	179	97	94

Källa: Statskontorets enkätundersökning 2019.

De öppna svarsalternativen och intervjuerna visar att utvärderingarna framför allt sker muntligt. Anordnarna brukar fråga deltagarna vad de har lärt sig, vad de har haft för nytta av utbildningen, vad de behöver och vad de nu vill lära sig. I vissa fall har deltagarna fått besvara en enkel enkät. Några anordnare uppger att de genomför mer systematisk utvärdering av kurserna, men det är ovanligt.

5 Resultatet av insatserna

I detta kapitel redogör vi för våra iakttagelser om resultatet av Svenska från dag ett, Vardagssvenska och Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser för utrikes födda kvinnor (UMSI). Vi bedömer också hur insatsernas har påverkat på deltagarnas progression. Men det har varit svårt att följa upp deltagarna eftersom asylsökande inte är folkbokförda och saknar personnummer. Därmed har vi inte kunnat följa dem i relevanta register. Det har också varit svårt att följa upp resultatet av UMSI, eftersom insatsen har pågått under så kort tid.

5.1 Sammanfattande iakttagelser

- Vi bedömer att Svenska från dag ett och Vardagssvenska är en meningsfull sysselsättning för de asylsökande. Insatserna bidrar till att rusta deltagarna för fortsatta studier i svenska, framför allt studier i svenska från dag ett (sfi). Insatserna rustar deltagarna även för andra folkbildningsinsatser och ger dem större möjlighet att bli mer delaktiga i samhällslivet. Däremot rustas deltagarna inte i lika hög utsträckning för arbete, enligt anordnarna. Det är också oklart hur mycket situationen skulle ha förbättrats för målgruppen även om insatserna inte hade funnits. Det beror på att många av deltagarna är mycket studiemotiverade.
- UMSI har framför allt en social betydelse och stärker kvinnornas självförtroende och självständighet, vilket är viktigt för att bryta kvinnornas utanförskap. Anordnarna uppger också att insatsen bidrar till att rusta kvinnorna för fortsatta studier inom folkbildningen samt i viss mån praktik och andra studier i svenska. Men steget till ett arbete är ofta långt, och både anordnare och deltagare är tveksamma till i vilken mån insatsen faktiskt leder vidare till studier och arbete.
- Deltagarna är generellt mycket nöjda med insatserna, men efterfrågar fler timmar, särskilt de asylsökande.

- Vi bedömer att insatserna överlag har bidragit till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen och statens syften med statsbidraget till folkbildningen. Men vi noterar också att insatsernas syften är relativt enkla att uppnå och skulle kunna uppnås i ännu högre grad.
- Vi bedömer att kunskaps- och erfarenhetsutbytet av folkbildningens insatser behöver utvecklas och förbättras.

5.2 Svenska från dag ett och Vardagssvenska har varit meningsfulla, rustar för vidare studier och leder till mer delaktighet i samhället

Resultaten av insatserna Svenska från dag ett och Vardagssvenska tyder på att sysselsättningen bedöms ha varit meningsfull för de asylsökande, att de rustas för vidare studier i svenska och att de blir mer aktiva i samhällslivet. Deltagarna är också mycket nöjda, även om de önskar mer utbildning. Men vi bedömer att det är oklart hur mycket deltagarnas situation skulle ha förbättrats för målgruppen även om de inte hade deltagit i insatserna.

5.2.1 Sysselsättningen bedöms ha varit meningsfull för de asylsökande deltagarna

Oavsett hur länge en person är asylsökande, och oavsett om den asylsökande får stanna i Sverige eller inte, så är det viktigt för personen att få grundläggande svensk-kunskaper och information om hur samhället fungerar, om rättigheter, skyldigheter och möjligheter och hur man ska agera om man behöver till exempel hälso- och sjukvård. Vår analys visar att deltagarna i regel får sådan information genom att delta i insatserna.

Utvärderingen visar också att deltagarna upplever att det har varit meningsfullt för dem att delta i insatserna. I fokusgruppsintervjuer framkommer att de är väldigt tacksamma över att de har utvecklat sina kunskaper i svenska och att de fått mer kännedom om det svenska samhället. De vågar interagera mer med andra i samhället eftersom de har lärt sig språket. Det gäller till exempel att interagera med sina barns lärare och personer på olika myndigheter, men även att kommunicera med sina egna barn på svenska.

Vi kan prata mycket bättre svenska nu och har lärt oss saker som är nödvändiga att veta i samhället.

Ibland när jag är hemma och säger nåt på svenska till mina barn blir de förvånade, men det är sen jag började studera här.

Medan jag gått här har jag känt mig som en svensk, inte bara en UT-sökande.⁷³ Kände mig utanför tidigare.

Jag har förlorat två år innan jag fick möjlighet att börja här, och jag vill inte förlora mer tid.

Deltagarna upplever också att det har varit meningsfullt att de har kunnat diskutera olika problem som de stöter på i sin vardag som asylsökande, till exempel kontakter med kommunen eller myndigheter. Flera deltagare uppger att de mest har suttit hemma innan de fick möjlighet att delta i insatsen, och att de har känt sig isolerade från samhället. Många uppger också att de har mått psykiskt dåligt. De uppger att de har fått något att göra, kommit in i ett sammanhang och fått nya vänner.

Jag har varit i Sverige i fyra år. De första två åren kunde jag inte göra nånting men sen jag började den här kursen klarar jag mycket av sånt jag stöter på i vardagen. Nu för tiden när jag har ett ärende på Migrationsverket, socialtjänsten eller liknande så kan jag mer eller mindre klara mig själv.

Jag har fyra barn, om barnen ska bo här måste jag anpassa mig till samhället.

Jag har varit här och väntat på uppehållstillstånd i fyra år. Det är svårt och leder till psykiska besvär. När vi ses och har utflykter underlättar det de jobbiga tankarna.

Utan språk [är det] inte socialt, tråkigt, ledsamt. Man kan bli sjuk utav att vara hemma själv.

En bra sak var att vi även möttes på fritiden, till exempel på gemensamma aktiviteter som bowling, besök på museer och biograf.

Statskontorets iakttagelser bekräftas även i en utvärdering av ABF:s arbete med asylsökande i Svenska från dag ett. Utvärderingen poängterar att

---

⁷³ UT-sökande är en person som söker uppehållstillstånd.

deltagandet ger språkligt lärande och skapar mötesplatser, gemenskap och sociala kontakter. Utvärderingen visar också att deltagandet blir ett andrum och ett stöd i en annars både orolig och jobbig vardag i väntan på asylbeslut.⁷⁴

5.2.2 Asylsökande rustas för vidare studier i svenska

Av enkätsvaren framgår att nästan nio av tio anordnare bedömer att deltagarna överlag är ganska eller mycket rustade för sfi eller andra studier i svenska efter att de har deltagit i en insats. Nästan nio av tio uppger även att insatserna rustar deltagarna för andra folkbildningsinsatser. Det är ovanligare att anordnarna anser att insatserna rustar deltagarna inför studier på gymnasial eller eftergymnasial nivå. Fyra av tio anger att deltagarna blir rustade för gymnasiet och två av tio anger att de blir rustade för eftergymnasiala studier.

5.2.3 De flesta deltagare som får stanna går vidare till sfi

Generellt är det svårt att följa upp och utvärdera i vilken utsträckning deltagandet i Svenska från dag ett och Vardagssvenska har bidragit till att deltagarna snabbare etablerar sig i arbets- och samhällslivet. Men Statskontorets enkät och intervjuer visar att många deltagare kan placeras på en högre sfi-nivå till följd av att de har deltagit i insatserna.

Deltagare kan ofta placeras på en högre sfi-nivå

Ett naturligt steg i deltagarnas progression är att de som har fått uppehållstillstånd går vidare till att läsa sfi i den kommun där de är folkbokförda. Det beror på att de måste gå sfi för att få statlig etableringsersättning.

Sfi har tre olika studievägar och fyra olika kurser beroende på deltagarnas förkunskaper.⁷⁵ I samband med anmälan till sfi får de personer som redan kan tala lite svenska göra ett nivåtest för att visa sina kunskaper i svenska och hitta den kurs som passar bäst. Resultatet av testet och personens

---

⁷⁴ A. Fejes, M. Dahlstedt, N. Mešić och S. Nyström. (2018). *Svenska(r) från dag ett: En studie av ABFs arbete med asylsökande*.

⁷⁵ De studievägar som finns är: Studieväg 1 – kurs A–D, Studieväg 2 – kurs B–D och Studieväg 3 – kurs C–D.

utbildningsbakgrund ligger sedan till grund för kommunens pedagogers bedömning och nivåinplacering.⁷⁶

Det saknas systematiska uppföljningar av individernas progression, men samtliga anordnare som Statskontoret har intervjuat uppger att det har förekommit att deltagare i samband med anmälan till sfi har bedömts ha så pass bra kunskaper i svenska att de har placerats in på en högre nivå (B-, C- eller D-kurs). Det innebär att de snabbare har kunnat tillgodogöra sig tillräckliga kunskaper i svenska och därmed snabbare har kunnat lämna sfi för att etablera sig i arbets- och samhällslivet.

Det saknas uppskattningar och beräkningar av hur mycket tiden i sfi skulle kunna förkortas genom att delta i Svenska från dag ett eller Vardagssvenska. Men Statskontoret bedömer att det sannolikt handlar om väsentliga samhällsekonomiska vinster såväl för den enskilde som för samhället.⁷⁷

Svårt att bedöma vilket resultat som insatserna leder till

Ytterligare en svårighet i sammanhanget är att fastställa att det är just någon av just dessa insatser som har förbättrat deltagarens kunskaper i svenska, och inte till exempel besök på kommunala eller ideella språkcaféer, jobb under asyltiden, självstudier, sociala medier eller dialog med svensktalande vänner. Men med tanke på att Svenska från dag ett och Vardagssvenska bidrar till att utveckla deltagarnas språkkunskaper i svenska har insatserna sannolikt bidragit till att underlätta och påskynda deras inläring av svenska. Därmed är det också troligt att det har bidragit till en snabbare etablering i arbets- och samhällslivet.

---

⁷⁶ <https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-svenska-for-invandrare-sfi/bedomning-i-svenska-for-invandrare-sfi/bedomningsstod-i-svenska-for-invandrare-sfi>. (Hämtad 2019-01-08).

⁷⁷ Ett år på SFI beräknas kosta cirka 36 000 kronor per deltagare jämfört med studieförbundens omkostnader på cirka 1 500 kronor per deltagare och år. Uppskattning av Studieförbunden i samverkan i samband med Statskontorets intervju den 29 augusti 2019.

5.2.4 Deltagarna bedöms också rustas för praktik, och i viss mån för arbete

Nästan sju av tio anordnare bedömer att deltagarna efter insatserna är ganska eller mycket rustade för praktik, och omkring hälften att de är ganska eller mycket rustade för arbete. Detta framgår av Statskontorets enkät. Flera tidigare deltagare har också rekryterats som nya cirkelledare eller assisterande ledare och tränare inom idrotten, enligt de intervjuer som vi har genomfört.

Men det är svårt att bedöma om det är deltagandet i Svenska från dag ett eller Vardagssvenska, eller något annat som påverkar progressionen. Det räcker sannolikt inte med en knapp veckas heltidsstudier (motsvarande cirka 40 timmar utspridda över en längre period) för att få ett arbete. Däremot kan de utökade kunskaperna i svenska bidra till individernas progression och på sikt föra dem närmare att etablera sig på arbetsmarknaden.

Tabell 5.1. Anordnarnas bedömning av hur väl insatserna överlag bidrar till att rusta deltagarna för olika aktiviteter efter avslutad insats.

	Svenska från dag ett	Vardagssvenska
Andra folkbildningsinsatser	85 %	89 %
SFI eller andra studier i svenska	81 %	89 %
Praktik	66 %	68 %
Arbete	51 %	47 %
Andra studier på högst gymnasial nivå	37 %	44 %
Studier på eftergymnasial nivå	19 %	21 %
Antal svar	179	97

Källa: Statskontorets enkätundersökning 2019.

5.2.5 Deltagarna blir mer aktiva i samhällslivet

Anordnarna och deltagarna uppger också i enkäten och i intervjuer att deltagarna efter insatserna vågar använda det svenska språket mer i sina kontakter med svenskar och olika samhällsaktörer. De klarar också att bättre navigera i det svenska samhället och ta kontakt med myndigheter, sjukvården och andra samhällsfunktioner. De har också fått ett bredare

kontaktnät och nätverk som ytterligare bidrar till att stärka deras framtida etablering i samhället.

5.2.6 Deltagarna är nöjda men vill ha mer

Resultatet från Statskontorets fokusgrupper med deltagare i Svenska från dag ett och Vardagssvenska visar att de flesta är mycket nöjda med sitt deltagande i insatserna. Samtliga asylsökande som vi har intervjuat har varit mycket positiva till insatserna. Alternativet är ofta sysslolöshet och isolering och det är därför lätt att förklara deltagarnas positiva inställning till insatserna.

Om jag haft samma möjlighet redan från början hade jag utvecklats ännu mera. Tack vare kursen har jag lärt mig mer svenska och mer om svenska samhället.

Kursen har gett mig goda möjligheter till att lära mig svenska, jag lär mig mer här än att bara vara hemma själv.

Svenska från dag ett var en stor chans för mig. Tidigare kände jag mig utanför.

Men många deltagare efterfrågar fler timmar och en möjlighet att fortsätta lära sig svenska efter insatsen. De efterfrågar mer intensiva studier med undervisning under fler dagar per vecka. I princip samtliga deltagare som vi har intervjuat ser positivt på framtiden och på sin etablering i arbets- och samhällslivet. Många uppger att de vill få jobb inom det som de har studerat inom eller arbetat som i hemlandet. Alternativt vill de skaffa sig en universitetsexamen.

5.3 UMSI har framför allt en viktig social och stärkande betydelse för målgruppen

Deltagarna i UMSI rustas framför allt för fortsatta studier inom folkbildningen, men det är tveksamt i vilken mån de faktiskt går vidare till studier efter insatsen. Men vi bedömer att insatsen också har en viktig social och stärkande betydelse för kvinnorna, vilket är viktigt för att bryta utanförskapet och bidra till de jämställdhetspolitiska målen.

5.3.1 Deltagarna anses framför allt rustas för fortsatta studier inom folkbildningen

Enkätsvaren visar att nio av tio anordnare anser att UMSI överlag bidrar till att rusta deltagarna för andra folkbildningsinsatser efter insatsen. Sju av tio anser också att deltagarna blir rustade för sfi eller andra studier i svenska. Andelen som anser att deltagarna är rustade för fortsatta studier på gymnasial eller eftergymnasial nivå är lägre. Drygt sju av tio anser även att deltagarna är ganska eller mycket väl rustade för praktik efter insatsen och sex av tio att de är rustade för arbete.

Tabell 5.2. Anordnarnas bedömning av hur väl insatserna överlag bidrar till att rusta deltagarna för olika aktiviteter efter avslutad insats.

	UMSI
Andra folkbildningsinsatser	90 %
Praktik	74 %
Sfi eller andra studier i svenska	67 %
Arbete	60 %
Andra studier på högst gymnasial nivå	40 %
Studier på eftergymnasial nivå	19 %
Antal svar	94

Statskontorets intervjuer med anordnare visar att de flesta knappt känner till hur det går för deltagarna efter insats. De är också tveksamma till att UMSI faktiskt leder till någon progression för deltagarna när det gäller att påbörja andra studier eller att få ett arbete. Kvinnorna i UMSI är också mer tveksamma till att insatsen ska leda till arbete är deltagarna i insatserna till de asylsökande. Men insatsen har bara funnits sedan 2018, vilket gör att det ännu är för tidigt att säga hur det går för kvinnorna efter insatsen.

5.3.2 Insatsen har framför allt en social betydelse

Statskontorets fokusgrupper med deltagare i UMSI visar att de flesta är nöjda med insatsen. Men alternativet för många är arbetslöshet eller sysslöshet. Insatsen utgör därför en viktig mötesplats i lokalsamhället, en fast punkt i vardagen för deltagare att gå till för att träffa andra kvinnor med liknande bakgrund och erfarenheter där de också utvecklas i svenska språket. I både enkäten och i intervjuerna framkommer att många av

kvinnorna har varit i Sverige i uppemot 20 år eller längre, men att deras kunskaper i svenska ändå varierar mycket. Den sammantagna bild som vi har fått är att insatsen framför allt har en viktig social betydelse för deltagarna där de kan träffa andra kvinnor i en liknande situation.

Det har betytt mycket för mig att få träffa andra människor istället för att bara sitta hemma.

Jag har träffat vänner här, det har jag inte haft förut.

5.3.3 Insatsen är viktig för kvinnornas självförtroende och självständighet

En del av insatsen ägnas åt praktisk färdighetsträning, till exempel genom att lära sig att skriva CV, skicka ett SMS, använda en dator, öppna ett e-postkonto eller skaffa ett Bank-ID. Kvinnorna uppger att dessa praktiska inslag har stärkt deras självförtroende och medfört att de har blivit mer självsäkra och självständiga. De anser också att de har blivit mindre beroende av andra, till exempel av sina barn eller sin man.

Tack vare insatsen har jag kunnat bli självständig och ta hand om mig själv och inte vara beroende av andra.

Jag är inte längre beroende av mina barn när jag till exempel går till läkaren eller pratar med mina barns lärare.

Av våra intervju- och enkätsvar samt av studieförbundens återrapporteringar till Folkbildningsrådet framkommer att UMSI betyder mycket för de deltagande kvinnorna. Insatsen ger dem bland annat kunskap om utbildning, arbetsmarknad, sfi, föreningsliv och digital teknik, vilket stärker deras självförtroende och självkänsla samt leder till att de blir mindre beroende av andra personer i sin närhet. Anordnarna lyfter även fram ökad personlig hälsa, välmående och gemenskap, men hur väl insatserna faktiskt bidrar till att deltagarna kan etablera sig i samhälls- och arbetslivet är mer oklart.

5.3.4 Alternativet till UMSI är ofta sysslolöshet och isolering

Det har varit svårt att få en allsidig bild av vad deltagarna tycker om UMSI. Deltagarna säger att de är nöjda, men det måste vi relatera till att alternativet för många är arbetslöshet, sysslolöshet och isolering i hemmet.

I det sammanhanget blir också ett begränsat deltagande viktigt för dem. Det är också för tidigt att följa upp hur det går för deltagarna efter insatsen, vilket gör det svårt att bedöma hur ändamålsenlig insatsen är.

Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos för 2019–2021 visar att långtidsarbetslösheten förväntas stiga och att detta särskilt kommer att drabba utrikes födda kvinnor med kort utbildning.⁷⁸ Det innebär att det kommer att bli allt viktigare att motivera målgruppen till att fortsätta studera, för att i förlängningen göra det lättare för dem att etablera sig på arbetsmarknaden.

Anordnarna har försökt att se till att verksamheten ska vara en del av en utbildningskedja för deltagarna. De har därför framför allt informerat om olika utbildningsvägar. Men anordnarnas samverkan med vuxenutbildningen och sfi är begränsad, liksom deras samverkan med andra studieförbund. Flera anordnare anser också att målgruppen har en lång väg att gå innan de kan gå vidare till studier och arbete. Det beror på att många börjar insatsen på en låg språk- och utbildningsnivå, och det krävs mycket motivationsarbete för att stärka kvinnornas självförtroende och bryta deras isolering från samhället.

5.4 Det krävs mer tid i insatserna för att påverka jämställdhetsmålen i någon större omfattning

Vi ser flera tecken på att de tre insatserna har skapat förutsättningar för att bidra till att nå vissa av de jämställdhetspolitiska målen. Samtidigt är det viktigt att påpeka att insatserna rimligtvis har bidragit till att uppfylla dessa mål i låg utsträckning, eftersom deltagarnas tid i insatserna har varit kort.

Vi har haft svårt att bedöma i vilken utsträckning insatserna har förkortat deltagarnas väg mot arbete och studier. Det beror på att det saknas tillförlitlig statistik om deltagarnas progression. Detta gör också att det är svårt att analysera hur insatserna har påskyndat kvinnornas respektive männens etablering och hur de har påverkat delmålet om ekonomisk jämlikhet.

---

⁷⁸ Arbetsförmedlingen (2019:10) *Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2019*.

Rimligtvis krävs det betydligt mer tid än de relativt få studietimmar som deltagarna har fått inom ramen för de tre insatser som vi har utvärderat. Det gäller särskilt kvinnorna, med tanke på att utomeuropeiskt födda kvinnor deltar i arbetskraften i lägre utsträckning än utomeuropeiskt födda män.⁷⁹

Samtidigt ser vi att insatserna har gett ett viktigt bidrag till att nå delmålet genom att deltagarna får information om möjliga vägar till arbete och studier. Det är sannolikt framför allt viktigt för kvinnorna, eftersom utomeuropeiskt födda kvinnor ofta kommer från länder där kvinnor deltar i arbetskraften i lägre grad än männen.⁸⁰ Att insatserna också har skapat mötesplatser för deltagarna och stärkt deras sociala nätverk kan också på sikt bidra till att nå delmålet om ekonomisk jämlikhet.

5.5 Insatserna bidrar till statens syften med statsbidraget till folkbildningen, men syftenas relevans kan ifrågasättas

Resultatet av insatserna visar att insatserna har bidragit till att uppnå syftena med statens bidrag till folkbildningen. Men vi kan samtidigt ifrågasätta om folkbildningen ens skulle kunna låta bli att sträva efter att uppfylla syftena och om syftena verkligen har en styrande verkan på folkbildningen. Syftena är väl förankrade i folkbildningsvärlden och beskriver i stora drag folkbildningens egen bild av sin verksamhet. Detta har Statskontoret också konstaterat i en tidigare utvärdering av syftena med statsbidraget till folkbildningen.⁸¹

5.5.1 Insatserna bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Att statsbidraget ska stödja verksamheter som bidrar till att stärka och utveckla demokrati har ibland uppfattats som ett grundläggande mål eller

---

⁷⁹ Statskontoret (2018:3) *Sammanställning av kunskap om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetskraften*.

⁸⁰ Statskontoret (2018:3) *Sammanställning av kunskap om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetskraften*, s. 13.

⁸¹ Statskontoret (2016:10). *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget. Delrapport*, s. 14.

en slags portalparagraf för folkbildningens övriga syften.⁸² Demokratisyftet överlappar också delvis påverkans- och mångfaldssyftet, utbildningssyftet och kultursyftet (se även kapitel 1).

Utvärderingen visar att insatserna har bidragit till att folkbildningen har kunnat stärka och utveckla demokratin i samhället. För det första utgör olika typer av demokratifrågor en stor del av innehållet i insatserna. För det andra finns det gott om bevis i verksamhetsstatistiken, i våra enkätsvar och i våra intervjuer för att insatserna fungerar som en mötesplats för social integration, liksom för kulturella och sociala utbyten och dialoger mellan olika typer av deltagare. En stor andel av studiecirkelarna är könsblandade. Insatsernas upplägg erbjuder också en arena som gör det möjligt för deltagarna att mötas som jämlikar och uttrycka sina olika behov och mål.

Insatserna ger deltagare möjlighet till interaktion och ökad delaktighet i samhället, vilket också bidrar också till att uppfylla demokratisyftet. Ordinarie deltagare i folkbildningen interagerar med deltagare från den nya målgruppen, vilket ökar möjligheterna för dessa grupper att fördjupa dialogerna dem emellan. Vi har också sett att det finns en betydande geografisk spridning av anordnare som erbjuder insatserna. Vår tidigare bedömning har varit att geografisk spridning av anordnare är en lämplig indikator för i vilken mån demokratisyftet med folkbildningen har uppnåtts.⁸³

5.5.2 Mångfald och ökad möjlighet till påverkan tack vare insatserna, men inte för de mest utsatta

Insatserna bidrar också till att uppfylla påverkanssyftet eftersom deltagarna har utvecklat sina språkkunskaper. De vågar därför i högre

---

⁸² Se exempelvis Lindgren, L (1996), *Kan en filthatt stärka demokratin? Om mål och ideal i folkbildningen*, s. 41–47, Folkbildningsrådet (2014), *Cirkeldeltagare efter 65 – livskvalitet och aktivt medborgarskap*, s. 38–39 och Folkbildningsrådet (2015), *Stegget vidare – undersökning bland folkhögskolans deltagare 2013*, s. 100–103.

⁸³ Statskontoret (2018), *Folkbildningen—ett förslag till utvärderingsmodell utifrån syftena med statsbidraget*. Dnr 2014/199-5.

utsträckning än tidigare tala med andra svenskar i vardagliga situationer och även med exempelvis myndigheter.

Mångfaldsmålet nås genom att möjliggöra att målgrupper som annars inte skulle komma i kontakt med folkbildningen får ta del av folkbildningens insatser. Resultaten av insatserna visar att de har bidragit till att öka mångfalden inom folkbildningen, eftersom fler individer med olika bakgrund har blivit inkluderade och integrerade i folkbildningen.

Insatserna har ökat möjligheten för asylsökande och kvinnor som länge har stått utanför samhället att interagera med andra målgrupper för folkbildningen. För det första har detta visat sig genom att nya målgrupper har deltagit i sociala aktiviteter tillsammans med andra deltagare inom folkbildningen. För det andra har personer inom de nya målgrupperna också läst kurser tillsammans med andra deltagare. Vissa deltagare stannar också kvar inom folkbildningens övriga verksamhet efter insatsen. Några anordnare har också startat upp nya verksamheter för målgrupperna.

Men ett problem är att insatserna inte lyckas nå de mest utsatta inom målgrupperna. Det beror på att insatsernas anordnare inte har arbetat direkt uppsökande för att nå dessa delar av målgruppen. Om anordnarna skulle nå en större andel av de mest utsatta i målgruppen skulle de också i större utsträckning bidra till att uppnå påverkans- och mångfaldssyftet.

5.5.3 Insatserna bidrar till utbildnings- och bildningssyftet, särskilt för asylsökande

Många anordnare uppger att insatserna för asylsökande också har bidragit till att hjälpa deltagarna vidare till framför allt språkstudier. Verksamhetsstatistiken visar också att en stor del av insatsernas deltagare har relativt låg utbildning sedan tidigare, vilket tyder på att insatserna kan ha en utjämnande effekt på utbildningsklyftor.

Men utbildnings- och bildningssyftet uppfylls i lägre utsträckning för UMSI än för insatserna för asylsökande, enligt Statskontorets bedömning. UMSI har i praktiken snarare siktat mot att stärka de deltagande kvinnornas självkänsla och motivera dem till studier och arbete, snarare än att leda till språk- och kunskapsutveckling. Insatsen pågår också under kort tid vilket gör att det inte heller finns förutsättningar för betydande språk- och kunskapsutveckling.

Folkbildningens pedagogik och arbetssätt är enligt Statskontoret också ett viktigt komplement för de personer som inte har klarat studier inom det ordinarie utbildningsväsendet. Folkbildningen fungerar därför som ett bra alternativ för att intressera och rekrytera personer från studieovana miljöer.

Det är svårt att föreställa sig hur en utbildningsverksamhet *inte* skulle bidra till utbildnings- och bildningssyftet. Syftet uppfylls mer eller mindre med automatik i och med att insatserna innehåller språk- och kunskaps-
träning.

5.5.4 Kulturella moment och aktiviteter ingår i insatserna

Insatserna bidrar till att uppnå kultursyftet på ett antal olika sätt. För det första tyder fritextsvaren i vår enkät på att kultur och konst är en av de samhällsaspekter som insatserna ofta belyser. En betydande andel av de svarande anordnarna uppger att kultur och konst oftast är ett moment eller område som ingår i undervisningen. Andelen svarande som uppger detta är betydligt högre för anordnare av Svenska från dag ett än för Vardags-
svenska och UMSI.

För det andra framgår det också av enkätsvaren att en stor del av undervisningen sker genom kulturella aktiviteter, bland annat genom studiebesök på bibliotek och kulturinstitutioner. Exempelvis uppger hälften av anordnarna av Svenska från dag ett att kulturella aktiviteter ingår bland studieformerna på utbildningarna.

För det tredje uppfylls kultursyftet genom att deltagarna i insatserna ofta också får ta del av folkbildningens övriga utbud av kurser och utbildningar. Folkbildningen har sedan länge haft en inriktning mot att både utöva och konsumera kultur. Det är därför svårt att tänka sig att folkbildningsverksamheten som helhet inte skulle bidra till att öka delaktigheten i kulturlivet.

5.6 Kunskapsutvecklingen är begränsad

Kursutvärderingar är ovanliga inom samtliga tre insatser, vilket minskar möjligheten att utveckla och förbättra insatserna. De kunskaper som anordnare ändå har utvecklat som gäller målgruppen, dess utmaningar och behov har också stannat inom verksamheterna. Anordnarna följer inte

heller upp deltagarna. Sammantaget begränsar detta kunskapsutvecklingen om insatserna och möjligheten att svara på om syftena med insatserna har uppnåtts eller inte. Det finns alltså inte något system för att följa upp statsbidragen och dess måluppfyllelse, men det är inte unikt för dessa statsbidragsinsatser.⁸⁴ Många gånger har regeringen också orealistiska förväntningar på effekterna, och att de ska kunna mätas och dokumenteras redan efter en kort tid.⁸⁵

5.6.1 Ovanligt med utvärderingar, vilket minskar möjligheterna att utveckla och förbättra insatserna

En förutsättning för att kunna utveckla och förbättra insatserna är att ta del av deltagarnas synpunkter. Men kursutvärderingar, särskilt skriftliga, är ovanliga inom de tre insatserna. Detta skiljer sig från övriga folkbildningsinsatser där Statskontoret tidigare har visat att både studieförbund och folkhögskolor oftast genomför kursutvärderingar efter varje kurs.⁸⁶ Vi bedömer det kan bero på språkhindren att kursvärderingar genomförs i betydligt mindre utsträckning inom dessa insatser. Men det innebär också att det saknas viktig kunskap för att kunna utveckla och förbättra insatserna.

5.6.2 Kunskaper som har utvecklats stannar inom den egna verksamheten

Utvärderingen visar att arbetet med insatserna har bidragit till att anordnarna fått mer kunskap och förståelse för asylprocessen, målgruppens utmaningar och målgruppens behov. Anordnarna uppger också att de nu står bättre rustade med både kompetens, arbetsätt och material för målgruppen. Det samarbete som de har initierat med andra aktörer har också gett anordnarna nya samverkanspartner och utvidgade kontaktnät, vilket har ökat möjligheterna att nå och stödja målgrupperna.

---

⁸⁴ Riksrevisionen (RiR 2017:30) *Riktade statsbidrag till skolan – nationella prioriteringar men lokala behov*; Statskontoret (2019:2) *Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och landsting – en analys*.

⁸⁵ Statskontoret (2007:17) *Verksamhetsanknutna statsbidrag till kommuner och landsting. En studie av hur bidragen följs upp och utvärderas*.

⁸⁶ Statskontoret (2018:10). *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget. Slutrapport*, s. 48.

Men den nya kunskapen som har utvecklats har inte spridits vidare till andra anordnare, utan främst delats inom respektive studieförbund och folkhögskola. Statskontoret anser att det är ett problem att nya kunskaper som utvecklats ofta stannar inom studieförbundet eller den egna verksamheten. De konkreta erfarenheterna skulle behöva dokumenteras och spridas för att öka den kollektiva kunskapen kring målgruppen, dess behov och hur anordnarna bäst kan främja målgruppens progression.

5.6.3 Deltagarna följs inte upp vilket gör det svårt att svara på om syftena med insatserna har uppnåtts

Vår utvärdering visar att det verkar vara mycket ovanligt att anordnarna systematiskt följer upp hur det går för deltagarna efter insatserna. Vi har varken i enkäten eller intervjuerna hittat någon anordnare som genomför någon sådan typ av uppföljning. Inte heller på central nivå följs deltagarna upp. Det gör att det är svårt att uttala sig om i vilken mån insatserna har uppnått sina syften. Men förutsättningarna för att följa upp de asylsökande deltagarna är begränsade, eftersom det är svårt att följa individerna i några register.

Insatserna kan leda till snabbare övergång till sfi

Det fåtal uppföljningar av hur det har gått för deltagarna som vi har fått kännedom om under utvärderingen visar att Svenska från dag ett och Vardagssvenska kan bidra till att deltagare lättare kan tillgodogöra sig sfi-undervisningen. De kan därför påbörja studierna på en högre nivå i samband med inskrivningen på sfi. En kortare tid i sfi är lönsam såväl för samhället som för individen och innebär att de medel som satsas på folkbildningen kan fungera som en investering som lönar sig om deltagaren därmed snabbare kan få ett jobb och bli självförsörjande.

Få kommuner registrerar att asylsökande har deltagit i folkbildningens insatser i samband med inskrivningen på sfi

Utvärderingen visar att ingen av de drygt 30 större kommuner runt om i landet som vi har varit i kontakt med registrerar om personer som har varit asylsökande har deltagit i Svenska från dag ett eller Vardagssvenska i samband med att de skrivs in på sfi. Det verkar alltså vara mycket ovanligt att studieförbund och folkhögskolor informerar närliggande kommuner om vilka som har deltagit i deras insatser. Det gör att det är svårt att bedöma i vilken mån som insatserna har bidragit positivt till deltagarnas progression.

6 Statskontorets slutsatser

Hösten 2015 kom ett mycket stort antal människor på flykt till Sverige. Därmed behövdes fler och mer effektiva insatser för att erbjuda de asylsökande meningsfull sysselsättning under asyltiden och för att underlätta för de som får uppehållstillstånd att etablera sig i arbets- och samhällslivet. Regeringen beslutade därför bland annat att betala ut statsbidrag till två nya folkbildningsinsatser, Svenska från dag ett och Vardagssvenska. Regeringen har också sett att sysselsättningen behöver öka bland utrikes födda kvinnor som ännu inte tagit sig in på arbetsmarknaden i Sverige. Därför betalar de ut ytterligare medel sedan 2018 för folkbildningsinsatsen Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser (UMSI). Statskontoret har haft i uppdrag att utvärdera dessa tre folkbildningsinsatser. I detta kapitel redogör vi för våra övergripande slutsatser.

6.1 Sammanfattande slutsatser

- Det råder en obalans i resursfördelningssystemet till insatserna för asylsökande. Det medför att anordnarna inte alltid kan möta efterfrågan på insatserna och att vissa grupper av asylsökande inte nås av folkbildningens insatser. Men vi bedömer att stödet till de asylsökande som deltar i insatserna är ändamålsenligt och att insatserna uppnår sina syften. Samtidigt kan vi konstatera att syftena är formulerade så att de är relativt enkla att uppnå.
- UMSI:s målgrupp är stor och insatsen har särskilt svårt att nå de mest utsatta kvinnorna i målgruppen. Men även de som deltar i insatsen står ofta långt bort från arbetsmarknaden. Det innebär att deltagarna behöver mer socialt, motiverande och matchande stöd än de får i dag för att syftet med insatsen ska kunna uppnås. Insatsen fyller ändå en viktig funktion för att motverka kvinnornas utanförskap och bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen, men den korta tiden i insatsen begränsar dessa resultat.

- Anordnarna anser att sammanhållna studier, blandade målgrupper, ändamålsenlig samverkan med andra aktörer, och möjligheten att anpassa insatserna utifrån deltagarnas individuella behov och förutsättningar är framgångsfaktorer för att främja deltagarnas etablering i samhället.
- Folkbildningens verksamhet är pedagogisk och flexibel. De bedriver också mer verksamhet än de får ersättning för. Men folkbildningen har svårt att nå asylsökande i eget boende och asylsökande som inte redan är studiemotiverade.
- Såväl studieförbund och folkhögskolor som Folkbildningsrådet behöver bli bättre på att utvärdera, följa upp och sprida erfarenheter av insatserna och dess resultat för att kunna utveckla och förbättra stödet till målgrupperna.

6.2 Obalans i resursfördelningssystemet till asylsökande, men stödet till de som deltar är ändamålsenligt och syftena uppnås

Insatserna för asylsökande, Svenska från dag ett och Vardagssvenska, når nästan 40 procent av målgruppen. Men det råder en obalans i resursfördelningssystemet som gör att anordnarna inte alltid kan möta efterfrågan på insatserna. Det leder till att folkbildningens insatser inte når vissa grupper av asylsökande.

Utvärderingen visar att insatserna är viktiga och ändamålsenliga och att syftet med insatserna uppnås, i och med att de ger de asylsökande en meningsfull sysselsättning och att de generellt bidrar till att etablera deltagarna i samhället. Samtidigt är syftet med insatserna relativt enkla att uppnå. Tiden i insatserna är också begränsad och insatserna når främst de som redan är studiemotiverade.

6.2.1 Obalans i resursfördelningssystemet gör att delar av målgruppen inte nås av insatserna

Satsningen på Svenska från dag ett och Vardagssvenska har till stora delar följt utvecklingen när det gäller antalet nya asylsökande 2016–2018 och regeringen har successivt skjutit till mer medel. Vår analys visar att knappt 40 procent av den totala målgruppen asylsökande deltog i Svenska från

dag ett eller Vardagssvenska under 2018. Deltagandet i dessa insatser är frivilligt och därför bedömer Statskontorets att folkbildningen har lyckats nå relativt många deltagare. Men det finns potential att kunna nå fler asylsökande, och då särskilt de grupper av asylsökande som folkbildningen inte har nått hittills.

Utvärderingen visar att resursfördelningssystemet inte fungerar optimalt. Efterfrågan på insatserna är fortfarande stor, vilket visar sig i att många anordnare har asylsökande på kö för att få delta i insatserna. Utbudet av insatserna runt om i landet matchar inte heller alltid var i landet deltagarna befinner sig. Insatserna når också främst de som redan är studiemotiverade.

Det saknas också tillräckliga incitament för anordnarna att försöka nå de som folkbildningen inte når i dag och som är i störst behov av insatserna. Det beror på att många av anordnarna kan fylla platserna ändå. Det är inte ovanligt att asylsökande deltar flera gånger i samma insats hos olika studieförbund och folkhögskolor – samtidigt som framför allt folkhögskolor på vissa orter i landet inte kan ta emot alla de asylsökande som vill delta, därför att de inte har sökt eller har fått tillräckligt med deltagarveckor. Vi ser också att vissa folkhögskolor och studieförbund dessutom tenderar att översöka medel för att försäkra sig om att få åtminstone ett minimum av deltagarveckor. Det gör det också svårare att fördela resurserna ändamålsenligt.

Statskontoret bedömer därför att resursfördelningssystemet kan behöva ses över för att kunna nå de personer som har störst behov. Andra sätt att nå fler och andra delar av målgruppen är genom mer direkt uppsökande arbete och genom mer information och stöd från de myndigheter och aktörer som träffar målgruppen, inte minst Migrationsverket.

6.2.2 De asylsökande som deltar i insatserna är mycket nöjda, men vill ha mer

Våra fokusgruppsintervjuer med deltagare i Svenska från dag ett och Vardagssvenska ger en samstämmig bild av att deltagarna generellt är mycket nöjda. De anser både att utbildningen har varit meningsfull i väntan på asyl och att den har stärkt deras etablering i det svenska samhället. En sannolik förklaring till detta är att alternativet för de flesta

asylsökande är att vara sysslolösa i väntan på beslut om eventuellt uppehållstillstånd.

Men deltagarna som vi har intervjuat efterfrågar fler studie- och kurs-timmar, eftersom de vill lära sig mer svenska och mer om det svenska samhället. Det är också orsaken till att många asylsökande deltar i flera insatser och att de hoppar från anordnare till anordnare.

6.2.3 Viktiga men begränsade insatser för asylsökande

Statskontorets utvärdering visar att innehållet i och utformningen av insatserna för de asylsökande är ändamålsenlig och att insatserna är ett viktigt komplement till andra insatser i samhället. De asylsökande får kunskaper i svenska språket och samhällsinformation, samt utvecklar sociala nätverk och stöd för att söka sig vidare till studier och arbete. Insatserna utgår också från individuella behov och förutsättningar. Enligt forskningen ökar det förutsättningarna för deltagarna att etablera sig i samhället.

Men tiden i insatserna är begränsad, vilket begränsar deltagarnas progression och även i hur hög grad syftena med insatserna uppnås. Antalet studietimmar i studiecirkelarna i Svenska från dag ett var 41 timmar 2018 och 44 timmar i Vardagssvenska. Det är förhållandevis kort tid för att lära deltagarna svenska och samtidigt ge dem kunskap om det svenska samhället. Den genomsnittliga vistelsetiden i Migrationsverkets mottagningssystem var 14 månader år 2018. I ljuset av detta är Svenska från dag ett och Vardagssvenska två i sammanhanget små insatser, men viktiga. Statskontoret anser att de därför i första hand ska räknas som meningsfull sysselsättning under asyltiden, en introduktion till det svenska språket och samhället samt motivation till fortsatta självstudier. De ska också underlätta fortsatta studier i svenska från dag ett (sfi) för de som får uppehållstillstånd. Vi bedömer att dessa insatser uppnår målet, om målet med insatserna framför allt är att ge en introduktion till svenska språket och samhället till fler asylsökande. Men om insatsen i högre utsträckning ska bidra till deltagarnas progression och syftet med insatserna kan det vara mer ändamålsenligt att insatserna får fler timmar och färre deltagare.

6.2.4 Syftet med Svenska från dag ett och Vardagssvenska uppnås, men är lätt att uppnå

Statskontorets utvärdering visar att Svenska från dag ett och Vardagssvenska ger en meningsfull sysselsättning för asylsökande. Generellt har de bidragit till att göra deltagarna mer aktiva i vardagen och till att öka deras kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället. Det finns även tecken på att deltagandet i insatserna kan bidra till att deltagarna snabbare kan ta sig igenom kommunernas sfi-studier. Detta innebär att syftet med Svenska från dag ett och Vardagssvenska uppnås.

Men samtidigt är det framför allt de mest studiemotiverade av de asylsökande som söker sig till insatserna, som kanske ändå hade tillgodogjort sig kunskaperna på något annat sätt. Eftersom vi inte har någon jämförelsegrupp är det svårt för oss att avgöra hur det hade gått för dessa deltagare om de inte hade deltagit i insatserna. Vi kan också ifrågasätta om syftena med insatserna är för lågt ställda. Det vore anmärkningsvärt om en utbildningsinsats inte skulle bidra till en meningsfull sysselsättning och påskynda en framtida etablering i arbets- och samhällslivet i någon mån. Dessutom anser vi att syftena med insatserna skulle uppnås i högre utsträckning om deltagarna fick mer tid i insatserna och att insatserna fick ett mer enhetligt och likvärdigt innehåll.

6.3 UMSI motverkar kvinnornas utanförskap, men deltagarna behöver mer stöd för att insatsen ska nå sitt syfte

UMSI når bara en viss del av kvinnorna i målgruppen, trots att behovet av insatsen är stor. Särskilt svårt har det varit att nå de kvinnor som står längst från arbetsmarknaden. Men det kan också ifrågasättas vilka delar av målgruppen som är mest behjälpta av insatsen, med tanke på vilket stöd som insatsen kan erbjuda.

Vi bedömer att UMSI är en viktig insats eftersom den motverkar kvinnornas utanförskap och bidrar till att nå de jämställdhetspolitiska målen. Deltagarna själva är också tacksamma för att de fått en möjlighet att komma utanför hemmet och för att insatsen har stärkt deras självförtroende och självständighet. Samtidigt behöver de mer socialt,

motiverande och matchande stöd för att ta sig ur sitt utanförskap och för att insatsen ska kunna uppnå sitt syfte.

6.3.1 Få kvinnor i UMSI:s målgrupp nås av insatsen

Knappt 6 000 utrikes födda kvinnor deltog i UMSI under 2018, vilket överstiger regeringens mål. Men antalet motsvarar ungefär 20 kvinnor per kommun och insatserna har inte alltid genomförts i de län där behovet av insatsen är som störst. Den samlade målgruppen kan sannolikt räknas i tiotusental, där många kan ha bott i Sverige i mer än 20 år utan att ha skaffat sig tillräckliga kunskaper i svenska språket för att klara av att få och behålla ett jobb. Därför anser Statskontoret att deltagarantalet ändå är lågt. Detta, i kombination med en förväntad ökad långtidsarbetslöshet för utrikes födda kvinnor med kort utbildning under kommande år, talar för behovet av att nå fler i målgruppen för att främja deras etablering i arbets- och samhällslivet.⁸⁷

Folkbildningen har också svårt att nå denna målgrupp. Det beror dels på att aktörer som har kontakt med vissa delar av målgruppen, som Arbetsförmedlingen, inte alltid prioriterar den eftersom de inte har något regeringssuppdrag om att samverka kring insatsen. Regeringen kan därför styra mot ökad samverkan genom att ge uppdrag till berörda myndigheter. Men det beror också på att många av dessa kvinnor inte alltid har kontakt med reguljära samhällsaktörer och att folkbildningen inte heller arbetar direkt uppsökande för att nå dessa delar av målgruppen.

6.3.2 Deltagarna är tacksamma för det stöd de får genom UMSI

Våra fokusgruppsintervjuer med deltagare i UMSI visar att de som deltar i insatsen generellt är nöjda. För många i UMSI:s målgrupp är arbetslöshet eller sysslolöshet de alternativ som ofta står till buds. De kvinnor som vi har talat med är mycket tacksamma för att de har fått en möjlighet att komma utanför hemmet och för att insatsen har stärkt deras självförtroende och självständighet. De uppger också att de hoppas att insatsen ska hjälpa dem att kunna delta mer i det svenska samhället. Men de är

---

⁸⁷ Arbetsförmedlingen (2019:10) *Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2019*.

samtidigt skeptiska till att deras deltagande ska leda vidare till studier eller jobb.

6.3.3 Syftet med UMSI uppnås bara delvis, men insatsen är ändå ett viktigt bidrag för att bryta kvinnornas utanförskap

Statskontoret bedömer att deltagandet i UMSI på kort sikt bör resultera i att fler går vidare till antingen fortsatta studier inom den kommunala vuxenutbildningen eller folkbildningen, alternativt till en praktikplats som kan göra det lättare att få ett arbete. Men deltagarna står mycket långt ifrån arbetsmarknaden. Vi bedömer därför att mervärdet av att delta i insatsen i stället är att erbjuda en mötesplats, ett nätverk samt praktisk hjälp som kan underlätta vardagslivet och stärka deltagarnas självkänsla och självständighet. Det är en viktig aspekt för att motverka utanförskap och bidra till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Det kan exempelvis leda till att deltagarna kan utöva större makt och inflytande över sina egna liv och i förlängningen i samhället. Samtidigt kan vi konstatera att resultatet av insatsen begränsas av den korta tid som deltagarna deltar.

Statskontoret bedömer att UMSI till viss del har uppnått sitt syfte att visa möjliga vägar till studier inom exempelvis folkhögskola eller kommunal vuxenutbildning. Anordnarna har bland annat bjudit in företrädare för olika utbildningar och genomfört studiebesök. Däremot har UMSI generellt inte uppfyllt regeringens ambition om att deltagarna efter insatsen ska påbörja studier som kan öka chanserna att få ett jobb. Men det är fortfarande för tidigt att uttala sig om hur det går för deltagarna på lång sikt, eftersom insatsen bara har funnits sedan 2018. Statskontoret bedömer också att insatsen är ett viktigt komplement till det stöd som målgruppen kan få av samhället.

6.3.4 Många kvinnor i målgruppen behöver mer stöd

Innehållet i insatsen är till stor del ändamålsenligt eftersom insatsen ger språkträning, samhällsinformation, motivationsarbete och individuell vägledning. Men anordnarna anser att mycket av den begränsade tid som insatserna har till sitt förfogande går åt till att stärka deltagarnas självförtroende och motivera dem till att bryta sitt utanförskap. De säger att

insatsen först i ett senare skede handlar om att motivera deltagarna till studier och arbete.

Kvinnorna i UMSI:s målgrupp står oftast betydligt längre från arbetsmarknaden än de mer studiemotiverade asylsökande som deltar i folkbildningens insatser, men ändå får de minst antal studietimmar av de tre insatser som vi har utvärderat. Under 2018 fick de i genomsnitt 26 timmar per deltagare. För att både stödja deltagarna att bryta sitt utanförskap och nå det ambitiösa syftet att närma sig studier och arbete behöver de mer sociala och motiverande inslag samt mer individuellt anpassade, vägledande eller matchande insatser. Innan sådana insatser genomförs bör anordnaren kartlägga varje deltagares tidigare utbildnings- och yrkesbakgrund samt framtida möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Under utvärderingen har vi bara sett enstaka exempel på sådana kartläggningar.

Folkbildningsrådet har valt att prioritera deltagare som är korttidsutbildade och som därmed står långt ifrån studier och arbetsmarknad, och som inte heller redan finns i studieförbundens ordinarie verksamhet. Syftet är att använda de begränsade resurserna till dem i målgruppen som anordnarna anser behöver insatsen mest. Vi anser att det är rimligt att styra resurserna på detta sätt. Men effekterna kan bli att målgruppen står *för* långt bort från arbetsmarknaden och att deltagarna i ett inledande skede har ett större behov av sociala och motiverande insatser för att bryta sitt utanförskap, än av utbildningsinsatser som motiverar dem till studier och arbete. Därför är det viktigt att säkerställa att de som arbetar med målgruppen har de förutsättningar som krävs för att ge målgruppen det sociala och motiverande stöd som de behöver. Eventuellt kan också andra aktörer vara mer lämpade att utföra uppdraget för de som i första hand behöver bryta sitt utanförskap.

6.4 Framgångsfaktorer för att nå deltagare och främja deras etablering

Statskontoret har utifrån intervjuer, enkätsvar och återrapporteringar identifierat ett antal faktorer som anordnarna anser ökar möjligheten att nå deltagare och främja deras etablering i samhälls- och arbetslivet. Framgångsfaktorerna gäller över lag samtliga tre utvärderade insatser.

Flera anordnare poängterar att utbildningen bör påbörjas så snart som möjligt. Det beror på att deltagarna oftast är mer motiverade av att lära sig svenska språket och om svenska samhället i början av asylprocessen och sin tid i Sverige. De lyfter också fram att det är viktigt för deltagarnas progression och för att uppnå syftena med insatserna att arbeta intensivt och långsiktigt med målgruppen. Statskontoret delar dessa bedömningar.

Ändamålsenlig samverkan är viktig för att nå målgruppen

En viktig framgångsfaktor för att nå och rekrytera deltagare till insatsen är att samverka med aktörer och nyckelpersoner som har kontakt med och kännedom om målgruppen och hur de kan nås. Denna förutsättning skulle förbättras om fler aktörer skulle få i uppdrag av regeringen att samverka med folkbildningen kring målgrupperna. När det gäller individer som inte redan har kontakt med samhället kan föreningar vara viktiga aktörer för att nå målgrupperna, särskilt etniska föreningar. De kan också stödja anordnarnas uppsökande arbete för att nå de mest utsatta och mindre motiverade inom målgrupperna. Andra framgångsfaktorer är att knyta an till eller anställa personer som är etablerade i området och som har ett brett socialt nätverk. Ytterligare en framgångsfaktor är att vara ute på mötesplatser där målgruppen finns.

Insatserna behöver anpassas för att underlätta deltagandet

Det är också viktigt att anordnarna anpassar insatserna för att underlätta för målgrupperna att delta. Det kan handla om att placera insatsen centralt, nära hemmet eller på eller i anslutning till anläggningsboenden. Andra typer av anpassningar gäller studietider och möjligheter till barnomsorg. De kan vara viktiga för att individerna ska kunna delta i insatserna och de kan också bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen.

Flexibel undervisning och blandade målgrupper främjar progressionen

Forskning visar att flexibel undervisning utifrån deltagarnas behov och förutsättningar förbättrar de individuella möjligheterna till progression. Utvärderingen visar att många anordnare också anser att undervisningen bör ske i små grupper i vilka deltagarna placeras utifrån deras utbildningsbakgrund, studievana och kunskaper i svenska språket. Att dra nytta av anordnarnas övriga kurser som sfi eller etableringskurser öppnar också

möjligheten för större deltagarunderlag och därmed också för att i större utsträckning kunna anpassa undervisningen utifrån individernas behov. Att blanda deltagarna med deltagare från andra kurser ger också större möjlighet till integration. Anordnarna anser också att det är viktigt för integrationen och progressionen att genom gemensamma aktiviteter ge deltagarna möjlighet att träffa och umgås med svenskar och få träna på det svenska språket även utanför klassrummet.

Kvantitet och kvalitet främjar deltagarnas utveckling

Anordnarna för också fram att mer sammanhållna studier utspridda under en längre tidsperiod med fler studietimmar skulle ge deltagarna större möjligheter till utveckling och progression.

Men de anser också att kvaliteten i utbildningen är minst lika viktig. Pedagogiskt kursmaterial och duktiga och engagerade lärare förbättrar deltagarnas möjligheter till progression. Lärarna ska helst ha språk- och ämneskompetens och gärna vara flerspråkiga, enligt både anordnarna och deltagarna. Det är också vanligt att anordnare lyfter fram ledare och lärare som själva har varit asylsökande som en framgångsfaktor, eftersom de har erfarenhet av och förstår målgruppens situation. De kan också bli förebilder för deltagarna, vilket även framgår av våra fokusgrupper med deltagare. Andra deltagare föredrar etablerade och ämneskompetenta ledare och lärare, eftersom de anser att det ger dem bättre förutsättningar för lärandet.

Kvalitet i utbildningen bygger också på att kunna erbjuda deltagarna relevant innehåll. Därför är samverkan mellan studieförbund och folkhögskolor på samma ort viktig. Denna samverkan medför att aktörerna kan samordna sitt utbud och därmed komplettera varandra. Det är också viktigt att aktörer som kan bidra med relevant innehåll genom studiebesök och föreläsningar samverkar, för att kunna erbjuda deltagarna det stöd som de behöver.

6.5 Folkbildningen är flexibel och bedriver mer verksamhet än de får ersättning för, men når inte de med störst behov

Folkbildningens flexibilitet och pedagogik var anledningen till att regeringen gav folkbildningen i uppdrag att starta insatserna. Vår analys visar att folkbildningens arbetssätt överlag också motsvarar regeringens förväntningar. Lärandet hos folkbildningen är frivilligt, vilket anordnarna och även Statskontoret anser är en viktig orsak till folkbildningens framgång med insatserna. Det leder till att de som deltar i insatserna ofta är engagerade och motiverade. I många fall bedriver anordnarna också mer verksamhet än de får ersättning för.

En baksida med folkbildningen är att de inte når de som inte själva söker sig till folkbildningen. Det kan vara de som skulle vara mest i behov av insatserna. Det finns inte heller några krav på likvärdighet när det gäller geografisk fördelning och innehåll i insatserna. För den enskilde deltagaren kan insatsens innehåll därför variera väsentligt beroende på hos vilken aktör och var i landet man deltar.

6.6 Att deltagarna inte följs upp gör det svårt att bedöma hur väl syftena uppfylls

Det är svårt att bedöma i vilken utsträckning våra tre utvärderade insatser bidrar till att underlätta och påskynda deltagarnas fortsatta språkstudier och framtida etablering. Det beror huvudsakligen på att anordnarna inte följer upp hur det har gått för deltagarna. Eftersom asylsökande inte är folkbokförda är det även svårt att följa dem i offentliga register, inte minst när de övergår från att ha ett samordningsnummer till att ha ett personnummer. Vi bedömer att studieförbund, folkhögskolor och Folkbildningsrådet behöver bli bättre på att utvärdera insatserna och följa upp deltagarnas progression, för att kunna utveckla insatsernas innehåll och resultat framöver. Folkbildningsrådet borde också i större utsträckning sprida de erfarenheter och kunskaper som utvecklas för att bidra till kunskapsutveckling. Vi bedömer också att det behöver gå längre tid för att det ska gå att följa upp deltagarna i UMSI. Men vi bedömer ändå att det är viktigt att redan nu säkerställa att det är metodologiskt möjligt att följa upp vart kvinnorna tar vägen efter att de har deltagit i insatsen.

Referenser

Andersson Joona, P. och L. Nekby (2012), ”Intensive coaching of new immigrants: An evaluation based on random program assignment.” *The Scandinavian Journal of Economics* 114 (2), s. 575–600.

Arbetsförmedlingen (2019:10). *Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2019*.

Addati, L., U. Cattaneo, V. Esquivel och I. Valarino (2018), *Care work and care jobs for the future of decent work*, Genève, International Labour Organisation.

Bonfati, S. och M. Norlund (2012). *Does Swedish for Immigrants (SFI) matter? A longitudinal assessment of the impact of SFI on migrants' position in the Swedish labour market*. Working paper N 24/2012. Dipartimento de scienze economiche. Università degli studi di Firenze.

De Cuyper, P., M. Lamberts, och F. Pauwels (2010). *De efficiëntie, effectiviteit en impact van het Vlaamse inburgeringsbeleid geëvalueerd*. Synthese. Leuven: HIWA.

Fejes, A., M. Dahlstedt, N. Mešić och S. Nyström. (2018). *Svenska(r) från dag ett: En studie av ABFs arbete med asylsökande*.

Folkbildningsrådet (2014). *Cirkeldeltagare efter 65 – livskvalitet och aktivt medborgarskap*.

Folkbildningsrådet (2015). *Steg vidare – undersökning bland folkhögskolans deltagare 2013*.

Folkbildningsrådet (2015). *Jämställdhet inom folkbildningen. Rapport till regeringen 2015*.

Folkbildningsrådet (2016) *Folkbildning med asylsökande – Studieförbundens särskilda insatser 2015*.

Folkbildningsrådet (2017). *Folkbildning med asylsökande 2016*.

- Folkbildningsrådet (2018). *Preliminära villkor för och preliminär fördelning av statsbidrag till Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor i studieförbund 2019*. (styrelsemissiv 2018-12-12).
- Folkbildningsrådet (2018). *Villkor för Vardagssvenska respektive Svenska från dag ett i studieförbund 2018*, bilaga 1.
- Folkbildningsrådet (2018). *Preliminära villkor för Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor i studieförbund 2019*.
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkbildning med asylsökande 2017*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Folkbildning med asylsökande 2018. Svenska från dag ett och Vardagssvenska i studieförbund och folkhögskolor*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Folkbildningsrådets årsredovisning 2018*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Slutreglering statsbidrag till uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser 2018*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Villkor för Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor i studieförbund 2019*.
- González Garibay, Montserrat och Peter de Cuyper (2013). *The evaluation of integration policies across the OECD: A review*. Leuven: Steunpunt Inburgering en Integratie.
- Joyce, Patrick (2015). *Integrationspolitik och arbetsmarknad: En översikt av integrationsåtgärder i Sverige 1998–2014*. Delmi Kunskapsöversikt 2015:3.
- Lanninger, Alma Wennemo (2016). *Improved integration of female refugees? An evaluation of the Establishment reform*. Stockholms Research Reports in Demography 2016:13.
- Liljeberg, Linus och Ulrika Vikman (2018). *De som varken arbetar eller studerar på den svenska arbetsmarknaden*, IFAU Rapport 2018:22.
- Lindgren, L. (1996). *Kan en filthatt stärka demokratin? Om mål och ideal i folkbildningen*. Stockholm: Carlsson, cop. 1996.

- Migrationsverket (2016). *Migrationsverkets årsredovisning 2015*.
- Migrationsverket (2019). *Migrationsverkets Verksamhets- och utgiftsprognos oktober 2019*, Bilaga 3.
- Nordiska ministerrådet (2018). *Nyanlända kvinnors etablering. En komparativ studie av nyanlända kvinnors etablering på arbetsmarknaden i Norden och de etableringspolitiska insatserna*. TemaNord 2018:520.
- OECD (2007). *Jobs for Immigrants. Volume 1. Labour market integration Australia, Denmark, Germany and Sweden*, Paris, OECD Publishing.
- Petersson, S. (2014), *Utrikes födda på arbetsmarknaden—En forskningsöversikt*. Stockholms universitets Linnécentrum för integrationsstudier (SULCIS).
- Proposition 2013/14:172. *Allas kunskap – allas bildning*.
- Proposition 2014/15:1 *Budgetpropositionen för 2015*.
- Proposition 2018/19:1 *Budgetpropositionen för 2019. Utgiftsområde 13 och 17*.
- Ramböll (2012). *Etablering Stockholm. Slututvärdering*. Oktober 2012.
- Riksrevisionen (2017:30). *Riktade statsbidrag till skolan – nationella prioriteringar men lokala behov*.
- Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende anslagen 14:1, 14:2, 14:3 och 14:4 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Ändringsbeslut 2019-07-04 till Kammarkollegiet, U2019/02262/BS (delvis), U2019/02455/GV*.
- Skolverket (2015). *Bidrag till skolans utveckling. Fokus på: Hur kommuner tar del av statsbidrag 2011–2014*.
- Skolverket (2015). *Skolverkets lägesbedömning 2015*. Rapport 421.
- Statskontoret (2007:17). *Verksamhetsanknutna statsbidrag till kommuner och landsting. En studie av hur bidragen följs upp och utvärderas*.

Statskontoret (2016:10). *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*. Delrapport.

Statskontoret (2017:17). *Lärarlönelyftet. En lägesbeskrivning*.

Statskontoret (2018:3). *Sammanställning av kunskap om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetskraften*. Slutrapport.

Statskontoret (2018:10). *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*. Slutrapport.

Statskontoret (2018). *Folkbildningen—ett förslag till utvärderingsmodell utifrån syftena med statsbidraget*. Dnr 2014/199–5.

Statskontoret (2019:2). *Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och landsting – en analys*.

Studieförbunden (2018:3). *Första länken – ett halvår med uppsökande insatser för utrikes födda kvinnor*.

Utbildningsdepartementet. *Riktlinjer för 2019 för Folkbildningsrådet i fråga om användningen av anslagen 14:1 och 14:3 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid*, 2018-12-20, U2018/04740/UF (delvis), U2018/04767/UF.

Åslund, O., & P. Johansson (2011). "Virtues of SIN: Can intensified public efforts help disadvantaged migrants?" *Evaluation Review* 35 (4), s. 399–427.

Internet

Folkbildningsrådet (2019). *Handlingsplan för jämställd folkbildning 2019*. (Hämtad 2019-11-16).

<https://www.folkbildningsradet.se/globalassets/aktuella-projekt/jim/handlingsplan-for-jamstalld-folkbildning-2019.pdf>.

Jämställdhetsmyndigheten. *Jämställdhetsintegrering*. (Hämtad 2019-11-06)

<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/jamstalldhetsintegrering/jamstalldhetsintegrering>.

Utbildningsdepartementet. *Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser riktade till utrikes födda kvinnor*. (Hämtad 2019-09-02). <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/08/upsokande-och-motiverande-studieforbundsinsatser-riktade-till-utrikes-fodda-kvinnor>.

Skolverket. *Bedömningsstöd i svenska för invandrare (sfi)*. (Hämtad 2020-01-07).

<https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-svenska-for-invandrare-sfi/bedomning-i-svenska-for-invandrare-sfi/bedomningsstod-i-svenska-for-invandrare-sfi>.

Bilaga 1

Regeringsuppdraget

Regeringen

Regeringsbeslut

1:3

2019-05-02
U2019/01717/GV

Utbildningsdepartementet

Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Uppdrag att utvärdera folkbildningsinsatserna Svenska från dag ett, Vardagssvenska och Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser

Regerings beslut

Regeringen uppdrar åt Statskontoret att utvärdera folkbildningsinsatserna Svenska från dag ett, Vardagssvenska och Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser.

Bakgrund

Folkbildningsinsatserna Svenska från dag ett och Vardagssvenska syftar till att ge en meningsfull sysselsättning under asyltiden och påskynda en framtida etablering i arbets- och samhällslivet för de som beviljas upphållstillstånd. Folkbildningsrådet fördelar statsbidrag för detta till folkhögskolor och studieförbund enligt förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

Folkbildningsinsatsen Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser, riktade till utrikes födda kvinnor, visar på möjliga vägar till studier inom till exempel folkhögskola eller kommunal vuxenutbildning (2018 och 2019 års riktlinjer för Folkbildningsrådet i fråga om användningen av anslagen 14:1 och 14:3 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid).

Närmare om uppdraget

Statskontoret ska undersöka om genomförandet av insatserna har skett på ett ändamålsenligt sätt utifrån statens syften med folkbildningen. Vidare ska Statskontoret kartlägga hur folkbildningens aktörer har samverkat, såväl

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-24 46 31
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Drotningsgatan 16
E-post: u.registrator@regeringskansliet.se

nationellt som regionalt och lokalt, samt analysera framgångsfaktorer för genomförandet. Statskontoret ska även bedöma om syftena med insatserna har uppnåtts. Därutöver ska Statskontoret redovisa vilka resultat som har uppnåtts genom de tre insatserna. Statskontoret ska även ta reda på vilka typer av verksamheter som genomförts, vilka deltagare som insatserna har nått respektive inte lyckats nå och vilken betydelse insatserna haft för deltagarna. Utvärderingen ska även visa vilka av de jämställdhetspolitiska målen som uppdragen har bidragit till att uppnå.

Statskontoret ska inhämta underlag bl.a. från berörda aktörer inom folkbildningen och Länsstyrelsen i Jönköping.

Statskontoret ska under uppdragets genomförande informera Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) om arbetet. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 6 februari 2020.

På regeringens vägnar

Anna Ekström

Annika Järemo

Kopia till

Finansdepartementet/BA, K, SFÖ
Kulturdepartementet/CSM
Arbetsmarknadsdepartementet/L, JÄM
Folkbildningsrådet
SISU Idrottsutbildarna

Bilaga 2

Metodbeskrivning

Materialet som ligger till grund för utvärderingen av de tre folkbildningsinsatserna bygger huvudsakligen på intervjuer med centrala aktörer och anordnare av insatserna, fokusgruppintervjuer med deltagare i insatserna, en enkätstudie till anordnare, statistik från externa aktörer och dokumentstudier. Nedan beskrivs metodvalen samt de styrkor och begränsningar som metodvalen för med sig.

Intervjuer med centrala aktörer

Statskontoret har genomfört intervjuer med företrädare för ett antal centrala aktörer inom folkbildningen och dess samverkanspartners. Syftet har varit att få mer kunskap om folkbildningen, de specifika insatserna, statsbidraget till insatserna och aktörernas roll i arbetet med insatserna. De centrala aktörer som intervjuats är:

- Folkbildningsrådet
- Studieförbunden i samverkan (intresseorganisation för de tio studieförbunden)
- SISU Idrottsutbildarna
- Arbetsförmedlingen
- Migrationsverket
- Länsstyrelsen i Jönköping.

Därutöver har vi även intervjuat Andreas Fejes som är professor i vuxenpedagogik.

Intervjuer med anordnare av insatserna

Vi har också genomfört intervjuer med anordnare från studieförbund och folkhögskolor som bedrivit Svenska från dag ett, Vardagssvenska och/eller UMSI. Totalt har vi genomfört intervjuer med nio studieförbundsanordnare (från sju av tio studieförbund som fördelats medel via Folkbildningsrådet och två av de femton distrikt i SISU som genomfört Svenska från dag ett 2018), samt sex anordnare från folkhögskolor (av de

76 folkhögskolor som hade statsbidrag för insatser med Svenska från dag ett år 2018).

Tabell 1. Studieförbund och folkhögskolor vars representanter intervjuats inom ramen för utvärderingen.

Studieförbund	Folkhögskolor
ABF Stockholm	Glokala folkhögskolan i Malmö
ABF Södergården	Kvarnby folkhögskola i Malmö
ABF Vårby/Stockholm	Örebro folkhögskola
Ibn Rushd Västra distriktet	Framnäs folkhögskola i Piteå
Medborgarskolan i Malmö	Ålsta folkhögskola i Fränsta och i Sundsvall
NVB Malmö	Hola folkhögskola i Kramfors
SISU Västerbottens distrikt	
SISU Örebro distrikt	
Studieförbundet vuxenskolan i Örebro	

Syftet med intervjuerna med anordnare har varit att få kunskap om hur insatserna genomförts och fungerat runt om i landet. Rektorer, avdelningschefer, kurs- och verksamhetschefer, samordnare, koordinators, cirkelledare (studieförbund) och lärare (folkhögskolor) har intervjuats, totalt 35 personer. Verksamheterna har valts ut i syfte att få en geografisk spridning, liksom att nå verksamheter med olika förutsättningar.

Enkätundersökning till anordnare av insatserna

Statskontoret genomförde en webbaserad enkätundersökning under oktober 2019 i syfte att undersöka anordnarnas erfarenheter och synpunkter på insatserna, dess genomförande, innehåll och resultat. Enkäten skickades ut till samtliga studieförbund, inklusive SISU, och folkhögskolor som bedrivit de aktuella insatserna under 2018. Anordnarna fick besvara en enkät för respektive insats de bedrivit avseende den verksamhet som bedrivits under 2018. Svarsfrekvensen uppgår till 78 procent i snitt, men varierar något mellan de olika insatserna. Vi bedömer att den höga svarsfrekvensen har gett oss en god grund för vår analys (se tabell 2 nedan).

Tabell 2. Antal utskick, svar och svarsfrekvens för Statskontorets enkät.

Insats	Antal utskick	Antal svar	Svarsfrekvens i procent
Svenska från dag ett	244	179	73%
Vardagssvenska	123	97	79%
UMSI	110	94	85%
Totalt	477	370	78%

Fokusgruppsintervjuer med deltagare i insatserna

För att ta reda på vilken betydelse insatserna har haft för deltagarna har vi genomfört sex fokusgruppsintervjuer med totalt 31 deltagare (15 kvinnor och 16 män). Fokusgruppsintervjuerna har genomförts hos sex olika anordnare (tre studieförbund och tre folkhögskolor) med de deltagare som haft undervisning vid tidpunkten för våra verksamhetsbesök och intervjuer med anordnare.

Statistik

Statskontoret har också tagit del av verksamhets- och deltagarstatistik från Folkbildningsrådet och SISU. Denna statistik avser bland annat statsbidragens volym, antalet unika deltagare per insats, och fördelningen av deltagare efter kön, ålder och tidigare utbildning. Vi har också inhämtat statistik som Folkbildningsrådet fått av Migrationsverket gällande antal asylsökande per län för att kunna jämföra dem som deltagit i insatserna med målpopulationen. Målgruppen asylsökandes potentiella storlek har beräknats av Folkbildningsrådet utifrån underlag från Migrationsverket.⁸⁸ I korthet går modellen ut på att beräkna antalet individer 18 år eller äldre som är inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem den första dagen på året. En ytterligare avgränsning görs till de personer som antingen är asylsökande som inte hade fått ett lagakraftvunnet avslag eller som var i anläggningsboende med uppehållstillstånd.⁸⁹ Denna grups storlek utökas sedan

---

⁸⁸ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 12.

⁸⁹ Folkbildningsrådet uppskattning av antalet i målgruppen blottlägger en otydlighet i den formella definitionen av målgruppen i förordningen (2015:521). Förordningens § 1 anger att insatserna avser bland annat ”vissa utlänningar... som bor i Migrationsverkets anläggningsboende”. Förordningens § 3 återger dock målgruppsdefinitionen en gång till, nu med preciseringen att den avser bl.a. ”personer

med motsvarande grupp som sökte asyl från januari till november under samma år.⁹⁰

Däremot har vi behövt konstatera att det saknas färdigt statistiskt underlag över deltagarnas progression efter insatserna. Detta beror på att deltagare inte är spårbara i registerdata över utbildning och sysselsättning.⁹¹

Dokumentstudier

Samtliga anordnare som bedrivit de tre insatserna har årligen, utifrån en återrapporeringsmall, lämnat en återrapporering av insatsernas genomförande och resultat till Folkbildningsrådet respektive SISU. Återrapporeringarna innehåller bland annat information om studieformer och innehåll i insatserna, deltagarnas progression, aktörer som anordnarna har samverkat med, samt framgångsfaktorer och hinder som påverkat verksamhetens genomförande och resultat. Vi har analyserat återrapporeringarna från 2018 från samtliga tio studieförbund som bedrivit UMSI. Vi har också analyserat fem återrapporeringar om både Svenska från dag ett och Vardagssvenska från studieförbund, samt fem återrapporeringar om Svenska från dag ett från folkhögskolor samt fem från SISU.

Vi har också gått igenom Folkbildningsrådets återrapporeringar till regeringen, villkorsdokument, förordningar och regeringens riktlinjer. Forskning kring vad som är viktigt för etablering i samhället och andra utvärderingar av aktuella eller liknande insatser har också gått genom.

---

som har fått uppehållstillstånd och bor i Migrationsverkets anläggningsboende.” Folkbildningsrådet uppskattning tar fasta på definitionens precisering i § 3, och inkluderar specifikt de personer i ABO som har fått uppehållstillstånd och som således väntar på kommunutskrivning. De andra personerna i målgruppen som rimligen kan komma ifråga för insatser är de alltjämt asylsökande som inte fått ett lagakraftvunnet avslag—de bor i ABO, i EBO eller i övriga boenden.

⁹⁰ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*, s. 12.

⁹¹ Charlotta Mellanders och Lina Bjelkes studie (Folkbildningsrådet 2019) har lyckats med detta, men författarna behövde ett år för att rigga datan med SCB och få alla nödvändiga etiska tillstånd (intervju med Studieförbunden i samverkan, 2019-08-29). De praktiska hindren var betydande. Asylsökandes s.k. samordningsnummer är i princip spårbara, men är liktydiga med skyddad identitet för de berörda.

Styrkor och begränsningar av metodvalen

Vi har intervjuat ett urval av anordnarna, vilket innebär att intervjuvaren inte är generaliserbara. I de flesta fall har vi dock kunnat styrka våra intervjureresultat med underlag från våra andra metoder. Då svarsfrekvensen av Statskontorets enkät är hög får denna också en stor tyngd i utvärderingen.

Syftena med insatserna är att leda till meningsfull sysselsättning, påskynda framtida etablering i arbets- och samhällslivet samt att rekrytera och motivera utrikes födda kvinnor till studier och arbete. Eftersom alternativet till att delta i insatserna i många fall är passiv väntan på uppehållstillstånd och isolering har det varit svårt att mäta och göra en objektiv värdering av insatsernas mervärde. Det har också varit svårt att redovisa vilka resultat som har uppnåtts, eftersom insatserna inte har pågått särskilt länge. Det gäller särskilt insatsen UMSI som startade 2018.

Bilaga 3

Statsbidrag till folkbildningsinsatserna

Fördelningsprinciper för statsbidraget

Folkbildningsrådet tillämpar olika fördelningsprinciper för studieförbund och folkhögskolor. Folkbildningsrådet gör alltid en preliminär fördelning, som efter slutrapportering för året regleras utifrån genomförd verksamhet. Den preliminära fördelningen bygger på tidigare års fördelning, men den slutliga fördelningen, slutregleringen, sker i efterhand utifrån den faktiskt genomförda och rapporterade bidragsgrundande verksamheten under bidragsåret.

Studieförbundens tilldelning sker utifrån tidigare års redovisade unika deltagare och antal studietimmar, medan folkhögskolorna tilldelas medel utifrån antalet sökta deltagarveckor. Folkbildningsrådet fördelar medlen till de tio studieförbunden som i sin tur fördelar medlen vidare till sina avdelningar. Folkhögskolor ansöker om en tilldelning av deltagarveckor som den preliminära fördelningen bygger på, men den slutliga fördelningen görs utifrån rapporterade faktiskt genomförda deltagarveckor i efterhand.

SISU bedriver enbart insatsen Svenska från dag ett. De fördelar statsbidraget till distrikten utifrån antal deltagare, utbildningstimmar och samverkande idrottsföreningar som de ansökt om.

Folkhögskolorna och studieförbunden på regional och lokal nivå förväntas ha en dialog med Migrationsverket och länsstyrelserna om var insatserna för de asylsökande ska bedrivas.

Krav för ersättning

Svenska från dag ett, Vardagssvenska och UMSI bedrivs framför allt i form av studiecirkel hos studieförbunden. Därmed finns det vissa krav på omfattning, frekvens och antal träffar samt på antal deltagare och deltagarnärvaro för att få ersättning för den verksamhet som bedrivits. En studiecirkel ska ha minst tre och max 20 deltagare. Deltagarna ska träffas totalt minst tre gånger motsvarande minst nio studietimmar (en studietimme är 45 minuter). I viss utsträckning använder anordnarna hos studieförbunden

sig av även den mindre reglerade formen ”annan folkbildningsverksamhet” för att bedriva Svenska från dag ett och ”uppsökande verksamhet” för att bedriva UMSI.^{92 93}

Vardagssvenska är en något mer formaliserad form av kurs jämfört med Svenska från dag ett, och har en särskild studieplan som har utarbetats av Folkbildningsrådet i samverkan med de tio studieförbunden och Migrationsverket och som ska omfatta minst 40 studiecirkeltimmar à 45 minuter.⁹⁴

Folkhögskolorna kan välja att genomföra Svenska från dag ett som kort eller lång folkhögskolekurs med valfri studietakt från 25 till 100 procent. En lång kurs omfattar minst 15 kursdagar, en kort kurs färre än 15 dagar.⁹⁵

För att få ersättning för deltagarna måste kraven för ersättning uppfyllas. Deltagare som hoppat på kursen senare och/eller inte har deltagit vid tillräckligt antal träffar eller timmar får anordnarna inte ersättning för. De får inte heller ersättning för deltagare som redan deltagit i insatsen under kalenderåret då ersättningen utgår från unika deltagare per kalenderår.

Ersättningen till studieförbunden år 2018 för Vardagssvenska är 3 000 kronor per unik deltagare för en studiecirkel på 40 timmar. För Svenska från dag ett är ersättningen 750 kronor per unik deltagare samt 250 kronor per studietimme. Ersättningen till folkhögskolor var 2018 1 900 kr per genomförd deltagarvecka.⁹⁶

Ersättningen till studieförbunden år 2018 för Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser var 3 800 kronor per unik deltagare. Vid slutregleringen var dock antalet rapporterade unika deltagare som matchade kriteriet korttidsutbildad färre än vad som fördelats för preliminärt,

---

⁹² Annan folkbildningsverksamhet är folkbildande verksamhet i friare och flexibla former, vilket ger studieförbunden möjlighet att pröva nya former och utveckla nyskapande folkbildningsverksamhet.

⁹³ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*.

⁹⁴ Folkbildningsrådet (2018) *Villkor för Vardagssvenska respektive Svenska från dag ett i studieförbund 2018*, bilaga 1.

⁹⁵ Folkbildningsrådet (2019) *Folkbildning med asylsökande 2018*.

⁹⁶ Intervju med representanter för Folkbildningsrådet 2019-08-23.

vilket gjorde att ersättningen per unik deltagare i slutregleringen blev 6 300 kr per unik deltagare. För 2018 fick studieförbunden endast ersättning för de deltagare som var utrikes födda kvinnor, 20 år eller äldre och korttidsutbildade. I Folkbildningsrådets kontakter med studieförbunden och i resultatuppföljningen framkom att det var svårt att med tillförlitlig statistik följa upp om en person är korttidsutbildad. För att ge anordnarna incitament att nå korttidsutbildade har Folkbildningsrådets kansli därför justerat villkoren för 2019, som innebär att ersättningen per unik deltagare är 1 875 kr, men att ersättningen dubblas om deltagaren är korttidsutbildad.⁹⁷

---

⁹⁷ Folkbildningsrådet (2018) *Preliminära villkor för och preliminär fördelning av statsbidrag till Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor i studieförbund 2019* (styrelsemissiv 2018-12-12). Folkbildningsrådet har sedermera gjort en preliminär tilldelning av medel för UMSI år 2019 som utgår ifrån förslaget. Se Folkbildningsrådet (2018), *Preliminära villkor för Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor i studieförbund 2019* (2018-12-18) samt Folkbildningsrådet (2019) *Villkor för Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor i studieförbund 2019* (2019-03-04).

Statsbidrag per anordnare 2018

Tabell 1. Utbetalt statsbidrag per studieförbund 2018, uppdelat per insats.

Studieförbund	Svenska från dag ett	Vardags-svenska	UMSI	Summa
ABF	22 055 250	8 187 000	16 373 500	46 615 750
Bilda	5 317 500	1 443 000	4 665 600	11 426 100
Folkuniversitetet	2 560 500	7 410 000	845 800	10 816 300
Ibn Rushd	1 809 000	3 381 000	1 592 100	6 782 100
Kulturens	176 000	90 000	95 500	361 500
Medborgarskolan	5 207 000	9 864 000	1 567 200	16 638 200
NBV	10 990 250	8 343 000	3 224 100	22 557 350
Sensus	6 094 250	3 012 000	1 979 000	11 085 250
Studiefrämjandet	9 459 250	3 045 000	4 228 000	16 732 250
SV	8 298 750	5 076 000	4 929 200	18 303 950
SISU	4 360 000			4 360 000
Summa	76 327 750	49 851 000	39 500 000	165 678 750

Källor: Folkbildningsrådet (2019), *Bilaga: Slutlig fördelning Asyl 2018*, Styrelsebeslut 2019-02-20 samt Folkbildningsrådet (2019), *Bilaga till punkt 11e*, Styrelsebeslut 2019-02-20.

Tabell 2. Utbetalt statsbidrag per folkhögskola 2018, uppdelat per län.

Län	Summa
Blekinge län	
Jämshögs fhsk	191 900
Litorina fhsk	718 200
Dalarnas län	
Brunnsviks fhsk	201 400
Fornby fhsk	592 800
Leksands fhsk	115 900
Malungs fhsk	239 400
Mora fhsk	231 800
Gotlands län	
Gotlands fhsk	1 396 500
Gävleborgs län	
Färnebo fhsk	1 672 000
Hallands län	
Katrinebergs fhsk	304 000
Löftadalens fhsk	1 254 000
Jämtlands län	
Bäckedals fhsk	718 200
Jönköpings län	
June fhsk	997 500
Mariannelunds fhsk	372 400
Ädelfors fhsk	1 056 400
Kalmar län	
Oskarshamns fhsk	1 328 100
Kronobergs län	
Grimslövs fhsk	2 321 800
Norrbottnens län	
Framnäs fhsk	938 600
Kalix fhsk	74 100
Malmfältens fhsk	668 800
Sunderby fhsk	123 500
Sverigefinska fhsk	165 300

Skåne län	
Albins fhs	292 600
Fridhems fhs	1 033 600
Furuboda fhs	471 200
Glimåkra fhs	418 000
Glokala fhs	761 900
Hyllie Park fhs	714 400
Kvarnby fhs	1 504 800
S:ta Maria fhs	684 000
Önnestads fhs	480 700
Östra Greve fhs	228 000
Stockholms län	
Alma fhs	235 600
Birkagårdens fhs	993 700
Botkyrka fhs	51 300
Fryshusets fhs	957 600
Hagabergs fhs	140 600
Jakobsbergs fhs	296 400
Kaggeholms fhs	989 900
Kista fhs	1 318 600
S:ta Birgittas fhs	205 200
Skeppsholmens fhs	549 100
Sundbybergs fhs	752 400
Södertörns fhs	627 000
Tollare fhs	380 000
Väddö fhs	665 000
Ågesta fhs	106 400
Södermanlands län	
Nyköpings fhs	999 400
Uppsala län	
Wiks fhs	374 300

Värmlands län	
Ingesunds fhs	1 117 200
Kyrkeruds fhs	74 100
Västerbottens län	
Dalkarlså fhs	940 500
Medlefors fhs	102 600
Vindelns fhs	266 000
Västernorrlands län	
Hola fhs	644 100
Härnösands fhs	490 200
Mellansels fhs	562 400
Ålsta fhs	919 600
Örnsköldsviks fhs	74 100
Västmanlands län	
Bergslagens fhs	380 000
Hästsportens fhs	273 600
Västerås fhs	507 300
Västra Götalands län	
Arbetarrörelsens fhs i Gbg	121 600
Dalslands fhs	866 400
Finska fhs i Gbg	2 112 800
Fhs i Angered	2 065 300
Hellidens fhs	490 200
Hjälmareds fhs	203 300
Ljungskile fhs	193 800
Vara fhs	435 100
Vinga fhs	153 900
Örebro län	
Fellingsbro fhs	24 700
Hällefors fhs	1 077 300
Örebro fhs	494 000

Östergötlands län	
Liljeholmens fhsk	114 000
Marieborgs fhsk	1 092 500
Mo Gård fhsk	389 500
Summa	48 100 400

Källor: Folkbildningsrådet (2019), *Bilaga: Slutlig fördelning Asyl Fhsk 2018*, Styrelsebeslut 2019-02-20; För beslutsändringar efter slutregleringen för Angereds, Litorinas och Katrinebergs folkhögskolor, se Folkbildningsrådet, direktlevererad data, 2019-11-29.

Bilaga 4

Verksamhets- och deltagarstatistik

Tabell 1. Antal arrangemang, studietimmar, deltagare per län och uppskattat antal personer i målgruppen per län för Svenska från dag ett och Vardagssvenska i Studieförbunden 2018.

Län	Antal arrangemang	Antal studietimmar	Antal deltagare	Uppskattat antal målgrupp
Blekinge	140	5 621	1 622	935
Dalarna	194	11 497	1 677	1 410
Gotland	13	206	121	182
Gävleborg	251	10 192	3 015	1 460
Halland	271	9 650	2 870	1 822
Jämtland	120	3 592	1 165	1 403
Jönköping	475	14 723	5 466	2 340
Kalmar	82	2 741	1 040	1 544
Kronoberg	217	9 859	2 712	1 424
Norrbottnen	632	22 391	6 462	3 253
Skåne	713	29 979	7 726	5 657
Stockholm	387	14 397	4 285	10 933
Södermanland	225	7 873	2 420	1 774
Uppsala	112	3 670	904	1 427
Värmland	427	15 448	4 178	1 774
Västerbotten	276	9 508	3 963	1 376
Västernorrland	523	18 059	6 278	2 927
Västmanland	201	7 717	2 314	1 338
Västra Götaland	1 200	65 692	11 522	9 636
Örebro	589	21 009	6 712	2 064
Östergötland	320	10 142	3 447	1 876
Totalt*	7 368	293 966	79 899	60 011

* I totalsumman för målgruppen inkluderas även 3 456 asylsökande som saknar länskoppling.

Källa: Folkbildningsrådet, direktleverans, 2019-09-23.

Tabell 2. Antal genomförda deltagarveckor, kursdagar, deltagare och uppskattat antal i målgruppen per län i Svenska från dag ett 2018 på folkhögskolor.

Län	Antal deltagarveckor	Antal kursdagar	Antal deltagare	Uppskattat antal målgrupp
Blekinge	431	2 155	27	935
Dalarna	727	3 635	45	1 410
Gotland	735	3 675	35	182
Gävleborg	880	4 400	120	1 460
Halland	660	3 300	35	1 822
Jämtland	378	1 890	23	1 403
Jönköping	1 277	6 385	126	2 340
Kalmar	699	3 495	45	1 544
Kronoberg	1 222	6 110	50	1 424
Norrbottnen	1 037	5 185	361	3 253
Skåne	3 468	17 340	310	5 657
Stockholm	4 352	21 760	336	10 933
Södermanland	526	2 630	38	1 774
Uppsala	197	985	12	1 427
Värmland	627	3 135	46	1 774
Västerbotten	689	3 445	16	1 376
Västernorrland	1 416	7 080	201	2 927
Västmanland	611	3 055	130	1 338
Västra Götaland	2 631	13 155	403	9 636
Örebro	1 045	5 225	72	2 064
Östergötland	635	3 175	46	1 876
Totalt*	24 243	121 215	2 477	60 011

* I totalsumman för målgruppen inkluderas även 3 456 asylsökande som saknar länskoppling.

Källa: Folkbildningsrådet, direktleveranser, 2019-09-23 och 2019-10-29.

Tabell 3. Andel kvinnor i folkbildningsinsatser för asylsökande i studieförbunden samt av unika deltagare i Svenska från dag ett i folkhögskolan per län 2018.

	Studieförbund (ej SISU)		Folkhögskolor (endast lång kurs)		Uppskattad målgrupp	
Blekinge	35	65	26	74	29	71
Dalarna	36	64	33	67	34	66
Gotland	45	55	57	43	21	79
Gävleborg	39	61	47	53	35	65
Halland	36	64	26	74	25	75
Jämtland	32	68	35	65	23	77
Jönköping	33	67	44	56	32	68
Kalmar	33	67	31	69	32	68
Kronoberg	41	59	52	48	35	65
Norrbottnen	34	66	42	58	32	68
Skåne	34	66	42	58	29	71
Stockholm	49	51	54	46	30	70
Södermanland	39	61	42	58	37	63
Uppsala	48	52	0	100	26	74
Värmland	37	63	13	87	26	74
Västerbotten	43	57	6	94	33	66
Västernorrland	35	65	28	72	29	71
Västmanland	33	67	33	67	30	70
Västra Götaland	42	58	43	57	28	72
Örebro	39	61	34	66	31	69
Östergötlands	39	61	13	87	29	71
Totalt	38	62	40	60	30	70

Källa: Folkbildningsrådet, direktleverans 2019-08-22, 2019-09-23 och 2019-10-29. SISU utesluts eftersom de saknar könsuppdelad deltagarstatistik per län.